

PENYATA JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI

**CADANGAN PINDAAN TERHADAP AKTA KESALAHAN
KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012 [AKTA 747]**

DR. 29 TAHUN 2025

KANDUNGAN

KANDUNGAN	i
SINGKATAN	ii
INFOGRAFIK	
BAHAGIAN 1 PENGENALAN	1
I. Jawatankuasa dan Terma Rujukan	1
II. Pendekatan Tugas Kerja	4
BAHAGIAN 2 LATAR BELAKANG	5
BAHAGIAN 3 PEMBENTANGAN	6
I. Taklimat mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 dan Kes Tahanan di bawah Akta 747 oleh Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)	6
II. Taklimat mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 oleh Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)	9
III. Taklimat mengenai Prosedur dan Tatacara Penahanan di bawah Akta 747 oleh Kementerian Dalam Negeri (KDN)	12
BAHAGIAN 4 PERBINCANGAN DAN PENELITIAN	17
I. Perbincangan mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 dan Kes Tahanan di bawah Akta 747	17
II. Perbincangan mengenai Cadangan Pindaan Akta 747	22
III. Perbincangan mengenai Prosedur dan Tatacara Penahanan di bawah Akta 747	23
BAHAGIAN 5 SYOR JAWATANKUASA	27
A. Reformasi Undang-Undang dan Ketelusan Pelaksanaan	27
B. Kuasa Kehakiman dan Prinsip Keadilan	27
C. Kebajikan dan Sokongan Sosial	28
BAHAGIAN 6 RUMUSAN	29
BAHAGIAN 7 PENGHARGAAN	30

SINGKATAN

AGC	Jabatan Peguam Negara
ATM	Angkatan Tentera Malaysia
CPC	Kanun Tatacara Jenayah [<i>Akta 593</i>]
DR	Dewan Rakyat
EMD	<i>Electronic Monitoring Device</i>
FIR	Laporan Maklumat Pertama
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JKPK	Jawatankuasa Pilihan Berkaitan Kementerian
JPM	Jabatan Perdana Menteri
KDN	Kementerian Dalam Negeri
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
OKT	Orang Kena Tuduh
PAC	Jawatankuasa Kira-Kira Wang Negara
PDRM	Polis Diraja Malaysia
RUU	Rang Undang-undang
SPRM	Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia
SUARAM	Suara Rakyat Malaysia
SUHAKAM	Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia

CADANGAN PINDAAN TERHADAP AKTA KESALAHAN KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012 [AKTA 747]

Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747] merupakan satu undang-undang khas yang digubal bagi menangani kesalahan yang berkaitan dengan keselamatan negara, ketenteraman awam dan kedaulatan negara. Akta ini diwujudkan dengan objektif utama memastikan keselamatan dan kestabilan negara sentiasa terjamin, khususnya dalam menghadapi ancaman moden yang semakin kompleks dan sukar dikesan. Namun demikian, pelaksanaannya sering menimbulkan perbincangan mengenai sejauh mana peruntukan dalam Akta 747 menepati prinsip keadilan, hak individu dan jaminan kebebasan seperti yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan. Selain itu, pelaksanaan Akta 747 turut memberi kesan sosial apabila tahanan dan keluarga berdepan tekanan emosi serta beban ekonomi akibat tempoh tahanan panjang. Dalam usaha reformasi undang-undang dan institusi di Malaysia, Akta 747 menjadi titik penting dalam menilai sejauh mana undang-undang keselamatan negara dapat dilaksanakan secara berkesan tanpa menjejaskan prinsip keadilan, kebebasan asasi dan kedaulatan undang-undang.

ISU-ISU BERBANGKIT

- Keperluan memperhalusi seksyen 13 Akta 747 agar selaras dengan Perlembagaan Persekutuan dan standard hak asasi manusia.
- Prosedur pemakluman kepada waris dan hak rundingan dengan peguam tertangguh.
- Tempoh tahanan 28 hari adalah terlalu lama dan membuka ruang kepada salah laku serta penyeksaan.
- Kebajikan dan rawatan kesihatan tahanan dinafikan.
- Kuasa budi bicara mahkamah bagi reman, jamin dan perjalanan perbicaraan perlu dikembalikan, dengan *Electronic Monitoring Device* (EMD) dicadangkan sebagai alternatif kepada penahanan.
- Kesan sosioekonomi dan psikososial ke atas keluarga tahanan.

SESI LIBAT URUS

Kementerian Dalam Negeri

Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia

Suara Rakyat Malaysia

SYOR

Reformasi Undang-Undang dan Ketelusan Pelaksanaan

- 1 Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan memperhalusi definisi kesalahan keselamatan, jenayah keganasan dan jenayah terancang.**
- 2 Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan memperhalusi seksyen 13 Akta 747 kerana didapati bercanggah dengan prinsip kebebasan dan hak asasi manusia.** Walau bagaimanapun, sebarang pindaan hendaklah dilaksanakan dengan berhati-hati supaya tidak menjejaskan keupayaan negara dalam mengekalkan keselamatan dan ketenteraman awam.
- 3 Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan mengkaji semula seksyen 4(5) terutama melibatkan penahanan selama 28 hari.**
- 4 Jawatankuasa mengesyorkan agar **KDN menetapkan garis masa yang lebih pendek bagi pelaksanaan pindaan Akta 747** bagi memastikan reformasi undang-undang dapat dilaksanakan secara telus dan berperingkat.

Kuasa Kehakiman dan Prinsip Keadilan

- 5 Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan mengembalikan kuasa budi bicara mahkamah dalam aspek reman, jamin dan perbicaraan** bagi menjamin keseimbangan antara kepentingan keselamatan negara dengan hak asasi individu.
- 6 Jawatankuasa mengesyorkan agar **penggunaan EMD diputuskan oleh mahkamah** bagi memastikan keadilan.

Kebajikan dan Sokongan Sosial

- 7 Jawatankuasa mengesyorkan agar **KDN memastikan kebajikan tahanan** termasuk hak untuk mendapat makanan mencukupi dan rawatan perubatan yang sewajarnya sejajar dengan piawaian hak asasi manusia.
- 8 Jawatankuasa mengesyorkan agar **KPWKM dan agensi-agensi berkaitan memberi perkhidmatan sokongan psikologi** kerana penahanan di bawah Akta 747 memberi kesan langsung terhadap kesejahteraan dan kebajikan keluarga secara keseluruhan.

RUMUSAN

Jawatankuasa mengesyorkan agar pindaan terhadap Akta 747 diperhalusi. Sehubungan dengan itu, segala syor yang dikemukakan dalam Penyata Jawatankuasa ini perlu diberi perhatian serius dan dijadikan asas pertimbangan dalam menambah baik pelaksanaan Akta 747 pada masa akan datang. Langkah ini penting bagi memastikan pelaksanaan Akta 747 adalah signifikan dalam membendung aktiviti yang mengancam keselamatan negara apatah lagi dunia hari ini berdepan ancaman baharu merentas sempadan.

BAHAGIAN 1

PENGENALAN

I. Jawatankuasa dan Terma Rujukan

1. Dewan Rakyat pada hari Selasa, 21 Mac 2023 telah meluluskan usul Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Undang-Undang dan Reformasi Institusi) berkenaan penubuhan 10 Jawatankuasa Pilihan Khas Dewan Rakyat (JKPK DR). Salah satu JKPK ialah Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi (DR. 2 Tahun 2023).
2. Terma rujukan yang telah diluluskan adalah seperti yang berikut:
 - 2.1 Tempoh perkhidmatan Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi (selepas ini dirujuk sebagai “Jawatankuasa”) berkuat kuasa mulai tarikh perintah Majlis sehingga tamat tempoh Parlimen ke-15 atau sehingga Jawatankuasa ini dibubarkan mengikut perintah Majlis, mengikut mana yang terdahulu.
 - 2.2 Jawatankuasa ini berfungsi:
 - 2.2.1 meneliti rang undang-undang (RUU) yang telah dibawa untuk bacaan pertama di Dewan Rakyat berkaitan dengan hak asasi manusia, pilihan raya dan reformasi institusi di bawah tanggungjawab Jabatan Perdana Menteri dan mana-mana kementerian serta agensi-agensi di bawahnya yang difikirkan sesuai oleh Jawatankuasa;
 - 2.2.2 meneliti usul, RUU persendirian, petisyen dan laporan yang berkaitan dengan Jabatan Perdana Menteri dan mana-mana kementerian serta agensi-agensi di bawahnya yang difikirkan sesuai oleh Jawatankuasa;
 - 2.2.3 menyiasat dan melaporkan apa-apa perkara yang berkaitan dengan hak asasi manusia, pilihan raya dan reformasi institusi di bawah tanggungjawab Jabatan Perdana Menteri dan mana-mana kementerian serta agensi-agensi di bawahnya yang difikirkan sesuai oleh Jawatankuasa; atau
 - 2.2.4 melaksanakan apa-apa perkara yang diserahkan kepadanya oleh Menteri atau Majlis.

Apa-apa perkara yang dibincangkan di perenggan 2.2 tidak boleh melibatkan perkara yang telah, sedang atau akan dibincangkan oleh Jawatankuasa Kira-Kira Wang Negara (PAC).

2.3 Kuasa Memanggil

Peraturan Mesyuarat 83(2) memperuntukkan kuasa kepada Jawatankuasa ini untuk memanggil mana-mana orang termasuklah orang yang mempunyai kepakaran dan kemahiran hadir di hadapannya atau meminta dikeluarkan dokumen atau maklumat dari satu masa ke satu masa bagi maksud melaksanakan segala fungsinya sebagaimana yang dinyatakan dalam Terma Rujukan di atas.

2.4 Penyata Jawatankuasa

Peraturan Mesyuarat 86 memperuntukkan supaya Jawatankuasa ini menyiapkan dan membentangkan penyata Jawatankuasa ini yang mengandungi syor-syor yang berkaitan dan penyata Jawatankuasa ini hendaklah dikemukakan kepada Majlis Mesyuarat.

2.5 Kuasa Yang di-Pertua Dewan Rakyat

Sekiranya timbul apa-apa perkara berbangkit dalam perjalanan mesyuarat Jawatankuasa ini termasuk perkara berhubung kuasa memanggil orang hadir di hadapan Jawatankuasa ini atau meminta dikeluarkan dokumen atau maklumat yang berkaitan, Yang di-Pertua Dewan Rakyat boleh mengeluarkan apa-apa arahan yang difikirkan wajar dari semasa ke semasa dan arahan Yang di-Pertua Dewan Rakyat tersebut adalah muktamad.

3. Pada 12 Ogos 2025, pindaan Peraturan-peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat (PPMMDR) telah diluluskan oleh Majlis Dewan Rakyat dan antara lain pindaan adalah Peraturan Mesyuarat 80B di mana 10 Jawatankuasa Pilihan Khas telah menjadi Jawatankuasa Pilihan Tetap yang dikenali sebagai Jawatankuasa Pilihan berkaitan Kementerian.
4. Jawatankuasa Pemilih telah membentangkan penyatanya dan mengemukakan senarai Ahli-ahli JKPK DR pada hari Khamis, 4 April 2023 (DR. 3 Tahun 2023).
5. Penyata Jawatankuasa Pemilih DR. 47 Tahun 2024 yang dibentangkan di Dewan Rakyat pada hari Khamis, 12 Disember 2024 telah melantik Yang Berhormat Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin untuk menggantikan Yang Berhormat Tuan Zahari bin Kechik.
6. Penyata Jawatankuasa Pemilih DR. 27 Tahun 2025 yang dibentangkan di Dewan Rakyat pada hari Selasa, 26 Ogos 2025 telah melantik tiga orang ahli baharu, iaitu:

- 6.1 Yang Berhormat Tuan Chiew Choon Man
(Ahli Parlimen Miri)
 - 6.2 Yang Berhormat Tuan Pang Hok Liong
(Ahli Parlimen Labis)
 - 6.3 Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee
(Ahli Parlimen Beluran)
7. Ahli-ahli Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi terdiri daripada:
- 7.1 Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen
(Ahli Parlimen Selayang merangkap Pengerusi)
 - 7.2 Yang Berhormat Tuan Khoo Poay Tiong
(Ahli Parlimen Kota Melaka merangkap Naib Pengerusi)
 - 7.3 Yang Berhormat Dato' Sri Dr. Richard Riot Anak Jaem
(Ahli Parlimen Serian)
 - 7.4 Yang Berhormat Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji
(Ahli Parlimen Jelutong)
 - 7.5 Yang Berhormat Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis@Fakharudy
(Ahli Parlimen Kota Belud)
 - 7.6 Yang Berhormat Datuk Seri Utama Ir. Hasni bin Mohammad
(Ahli Parlimen Simpang Renggam)
 - 7.7 Yang Berhormat Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim
(Ahli Parlimen Arau)
 - 7.8 Yang Berhormat Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh
(Ahli Parlimen Besut)
 - 7.9 Yang Berhormat Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin
(Ahli Parlimen Alor Setar)
 - 7.10 Yang Berhormat Tuan Chiew Choon Man
(Ahli Parlimen Miri)
 - 7.11 Yang Berhormat Tuan Pang Hok Liong
(Ahli Parlimen Labis)
 - 7.12 Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee
(Ahli Parlimen Beluran)

II. Pendekatan Tugas Kerja

8. Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi telah melantik ex-officio daripada jabatan dan agensi di bawah Jabatan Perdana Menteri untuk memberikan nasihat kepada ahli-ahli Jawatankuasa.
9. Penyata Jawatankuasa Pemilih DR. 27 Tahun 2025 yang dibentangkan di Dewan Rakyat pada hari Selasa, 26 Ogos 2025 menyatakan bahawa pewujudan Jawatankuasa Pilihan berkaitan Kementerian hanya melibatkan nama-nama Kementerian sahaja yang disenaraikan dalam Jadual tanpa dikhususkan kepada mana-mana agensi atau jabatan di bawah Kementerian tersebut.
10. Penyata tersebut juga menyenaraikan Kementerian di bawah Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi hanya melibatkan Jabatan Perdana Menteri (JPM). Tiga buah agensi di bawah JPM, iaitu Jabatan Peguam Negara, Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang dan Suruhanjaya Pilihan Raya dikeluarkan berikutan agensi-agensi tersebut berada di bawah JPM.
11. Jawatankuasa ini juga boleh menjemput mana-mana pihak seperti Kementerian dan ahli akademik untuk hadir dari semasa ke semasa.
12. Jawatankuasa ini telah mengadakan tiga mesyuarat bagi membincangkan perkara-perkara seperti yang berikut:
 - 12.1 Mesyuarat pertama pada hari Rabu, 6 November 2024 berkenaan cadangan pindaan Akta 747 oleh Suara Rakyat Malaysia (SUARAM) dan Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM);
 - 12.2 Mesyuarat kedua pada hari Selasa, 29 Julai 2025 berkenaan kes tahanan di bawah Akta 747 oleh SUARAM; dan
 - 12.3 Mesyuarat ketiga pada hari Selasa, 14 Oktober 2025 diadakan bagi mendapat pandangan mengenai prosedur dan tatacara penahanan di bawah Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747] oleh Kementerian Dalam Negeri (KDN).

BAHAGIAN 2

LATAR BELAKANG

1. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 14 Tahun 2024 telah diadakan pada hari Rabu, 6 November 2024 bagi sesi taklimat mengenai cadangan pindaan Akta 747 oleh SUARAM seperti **Lampiran A** dan SUHAKAM seperti **Lampiran B**. Pada mesyuarat ini, Jawatankuasa telah mencadangkan agar SUARAM hadir bersama tahanan bagi memberikan gambaran lebih menyeluruh berkaitan isu-isu di bawah Akta 747.
2. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 4 Tahun 2025 telah diadakan pada hari Selasa, 29 Julai 2025 bagi sesi taklimat mengenai kes tahanan di bawah Akta 747 oleh SUARAM seperti **Lampiran C**. Walau bagaimanapun, SUARAM hanya hadir bersama ahli keluarga tahanan dan peguam yang mewakili mereka.
3. Mesyuarat Jawatankuasa Bilangan 9 Tahun 2025 telah diadakan pada hari Selasa, 14 Oktober 2025 bagi sesi taklimat mengenai prosedur dan tatacara penahanan di bawah Akta 747 oleh KDN seperti **Lampiran D**. Pada mesyuarat ini, Jawatankuasa meminta KDN mengemukakan statistik kes-kes yang diambil tindakan di bawah Akta 747 bagi tempoh 2015-2025 seperti **Lampiran E**.

BAHAGIAN 3

PEMBENTANGAN

Sesi pembentangan ini diadakan bagi meneliti cadangan pindaan terhadap Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747] yang melibatkan Suara Rakyat Malaysia (SUARAM), Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM) dan Kementerian Dalam Negeri (KDN). Dalam sesi ini, SUARAM membentangkan cadangan pindaan dan isu-isu yang dihadapi tahanan dan keluarga di bawah Akta 747 manakala SUHAKAM turut membentangkan beberapa cadangan pindaan. Seterusnya, KDN membentangkan tatacara penangkapan, penahanan dan pelaksanaan siasatan di bawah Akta 747 bagi memberi kefahaman menyeluruh kepada Jawatankuasa tentang pelaksanaan undang-undang ini.

I. Taklimat mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 dan Kes Tahanan di bawah Akta 747 oleh Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)

1. SUARAM memaklumkan beberapa perkara berbangkit berserta cadangan, iaitu:

- 1.1 Tafsiran “kesalahan keselamatan”** dalam seksyen 3 Akta 747 adalah terlalu luas dan tidak jelas, menyebabkan ruang penyalahgunaan oleh pihak berkuasa. Akibatnya, terdapat kes yang tidak berkaitan dengan keselamatan negara turut ditangkap di bawah Akta 747. Contohnya adalah kes Maria Chin Abdullah pada tahun 2016 serta kes Lim Kian Aik dan R. Nathan pada tahun 2020. SUARAM mencadangkan supaya **definisi “keselamatan awam” dipinda** agar lebih tepat dan terhad kepada kes yang benar-benar berunsur ancaman terhadap negara.
- 1.2 Seksyen 4(5) Akta 747 memberi kuasa penahanan sehingga 28 hari tanpa semakan kehakiman**, yang disifatkan terlalu lama dan bercanggah dengan prinsip hak asasi manusia. Penahanan selama 28 hari tanpa pengawasan mahkamah membolehkan berlakunya penyeksaan atau penderaan terhadap tahanan, selain menyukarkan keluarga mendapatkan bantuan guaman dalam tempoh awal. SUARAM mencadangkan supaya setiap lanjutan tahanan **mendapat kebenaran Majistret** seperti yang diamalkan di **United Kingdom dan Australia**.
- 1.3 Seksyen 13 Akta 747 menafikan hak jaminan (bail)** bagi kebanyakan kes, kecuali untuk wanita, kanak-kanak dan orang sakit. Walaupun wujud peruntukan penggunaan **Peranti Pengawasan Elektronik (Electronic Monitoring Device, EMD)**, ia **tidak pernah digunakan**. SUARAM mencadangkan agar peruntukan ini dimansuhkan atau dipinda untuk memberi **budi bicara kepada mahkamah** dalam

menentukan jaminan berdasarkan keadaan kes.

- 1.4 Seksyen 30 Akta 747 memberi kuasa kepada Pendakwa Raya untuk menahan semula tertuduh **walaupun telah dibebaskan oleh mahkamah** sementara menunggu rayuan.
- 1.5 Seksyen 6 Akta 747 memperuntukkan kuasa yang luas kepada pihak pendakwaan dan polis untuk **memintas komunikasi, merampas dokumen dan menggunakan bukti yang tidak mengikut Akta 56**. SUARAM mencadangkan supaya peruntukan ini dipinda bagi **memastikan pematuhan penuh kepada Akta 56**, di samping mewajibkan **kelulusan mahkamah bagi semua tindakan pintasan komunikasi**.
2. SUARAM memaklumkan garis masa tindakan Kerajaan berkaitan Akta 747 adalah seperti yang berikut:
 - 2.1 Penubuhan Jawatankuasa Teknikal (Ogos 2018)
 - 2.1.1 bertujuan membincangkan isu-isu dan cadangan pindaan yang relevan terhadap Akta 747; dan
 - 2.1.2 namun, tiada sebarang perbincangan berkaitan dan perkongsian maklumat kepada mana-mana organisasi masyarakat sivil terhadap status Akta 747.
 - 2.2 Konsultasi Pihak Berkepentingan oleh SUARAM (Oktober 2021)
 - 2.2.1 berikutan tiada maklum balas selepas penubuhan Jawatankuasa Teknikal Akta 747, satu perbincangan meja bulat telah diadakan bertujuan membangkitkan semula perbincangan berkaitan dan mengumpul maklum balas mengenai bagaimana SUARAM dapat memperbaiki kempen untuk pemansuhan atau pindaan Akta 747.
 - 2.3 Usul untuk melanjutkan tempoh kuat kuasa seksyen 4(5) Akta 747 pada mulanya ditolak oleh Dewan Rakyat pada Mac 2022. Namun, pada Julai 2022, Dewan Rakyat meluluskan keputusan untuk membentangkan semula usul tersebut dan akhirnya usul lanjutan itu diluluskan. Ini bermaksud peruntukan 28 hari tahanan siasatan di bawah seksyen 4(5) kekal untuk **lima tahun lagi**.
 - 2.4 Beberapa sesi libat urus dan aktiviti yang telah dijalankan oleh SUARAM adalah seperti yang berikut:
 - 2.4.1 sesi libat urus bersama Yang Berhormat Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh, Mantan Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Undang-Undang dan Reformasi Institusi), KDN dan

Polis Diraja Malaysia (PDRM) pada hari Jumaat, 24 Feb 2023;

- 2.4.2 sesi *townhall* bersama bekas tahanan di bawah Akta 747 dan ahli keluarga pada September 2023;
- 2.4.3 sesi libat urus dengan Yang Berhormat Tuan M. Kulasegaran a/l V. Murugeson, Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Undang-Undang dan Reformasi Institusi) pada hari Khamis, 2 Mei 2024;
- 2.4.4 serahan memorandum kepada Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen (Ahli Parlimen Selayang) pada Julai 2025; dan
- 2.4.5 mogok lapar oleh ahli keluarga tahanan di bawah Akta 747 di hadapan Penjara Sungai Buloh pada tahun 2023 dan 2025.

- 3. SUARAM memaklumkan bahawa pertemuan kali kedua bersama Jawatankuasa ini melibatkan perkongsian daripada ahli keluarga tahanan di bawah Akta 747 dan wakil peguam, di mana sebahagian ahli keluarga menyuarakan hilangnya keyakinan terhadap prinsip keadilan berikutan ketiadaan keputusan Kerajaan sehingga kini. Antara perkongsiannya:

3.1 Ahli keluarga tahanan:

- 3.1.1 penangkapan dilakukan secara mengejut dan tanpa sebarang penjelasan daripada pihak polis mengenai alasan tangkapan serta lokasi penahanan;
- 3.1.2 keadaan ini menimbulkan tekanan emosi dan kebimbangan dalam kalangan keluarga kerana ketiadaan maklumat mengenai status ahli keluarga yang ditahan dan pusat tahanan;
- 3.1.3 isu **pelanggaran hak asasi manusia** seperti tahanan tidak dibenarkan berhubung dengan keluarga atau peguam dalam tempoh tertentu selepas penangkapan;
- 3.1.4 **Orang Kena Tuduh (OKT)** yang **tidak mengaku bersalah** tetapi **tidak dibenarkan ikat jamin** kerana sekatan yang dikenakan di bawah **seksyen 13 Akta 747**; dan
- 3.1.5 tarikh perbicaraan asal telah ditetapkan pada tahun 2028, namun setelah rayuan dan desakan dibuat, mahkamah bersetuju untuk meminda tarikh tersebut lebih awal, iaitu ke tahun 2026. Walau bagaimanapun, keadaan ini menyebabkan tahanan berada di penjara selama sekurang-kurangnya dua tahun sebelum perbicaraan sebenar dijalankan.

3.2 Wakil peguam:

- 3.2.1 kesukaran untuk memperoleh jamin walaupun menghadapi penyakit yang memerlukan perhatian tambahan;
- 3.2.2 penahanan tanpa hubungan (*incommunicado detention*);
- 3.2.3 faktor kekangan kewangan;
- 3.2.4 penyeksaan dan layanan buruk;
- 3.2.5 proses mahkamah yang terlalu lama dan tidak menentu; dan
- 3.2.6 kesihatan tahanan.

- 4. SUARAM memaklumkan bahawa terdapat **perbezaan ketara di antara Kanun Tatacara Jenayah (CPC) [Akta 593] dan Akta 747**. Di bawah CPC, seseorang suspek hanya boleh direman selama **14 hari maksimum (4 hari + 3 hari + 7 hari)** dan perlu dibawa ke hadapan **Majistret dalam tempoh 24 jam**, manakala di bawah Akta 747 penahanan boleh dilanjutkan **sehingga 28 hari secara langsung oleh pihak polis tanpa kehadiran Majistret**.

II. Taklimat mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 oleh Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM)

- 5. SUHAKAM memaklumkan bahawa Kerajaan berhadapan dengan cabaran utama untuk mengimbangi di antara keperluan menjaga keselamatan negara dengan memastikan perlindungan hak asasi manusia. Dalam konteks memerangi keganasan, kebimbangan masyarakat tertumpu kepada kesan undang-undang dan dasar yang dilaksanakan terhadap hak serta kebebasan demokrasi rakyat.
- 6. SUHAKAM memaklumkan bahawa undang-undang pencegahan di bawah Akta 747 perlu dilindungi daripada penyalahgunaan kuasa oleh pihak Eksekutif melalui *oversight mechanism* melalui peranan mahkamah.
- 7. SUHAKAM mencadangkan supaya beberapa seksyen di dalam Akta 747 dipinda agar ia selari dengan standard hak asasi manusia antarabangsa seperti yang berikut:

7.1 Cadangan pindaan seksyen 13:

- 7.1.1 mahkamah masih mempunyai budi bicara untuk membenarkan jaminan di bawah seksyen 13 bagi kesalahan selain daripada yang diperuntukkan di bawah Bab VIA Kanun Keseksaan;

- 7.1.2 mahkamah mempunyai kuasa untuk membenarkan jaminan jika prasyarat di bawah seksyen 13(2) dipenuhi, termasuk bagi kesalahan di bawah seksyen 26A–26K Akta Anti perdagangan Orang dan Antipenyeludupan Migran 2007 [Akta 670];
 - 7.1.3 pindaan seksyen 13 perlu bagi memastikan ia selaras dengan Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan;
 - 7.1.4 pertimbangan jaminan yang kini hanya diberikan kepada tahanan yang sakit perlu diperluaskan kepada tahanan yang merupakan pencari nafkah tunggal keluarga bagi mengelakkan kesan sosial yang berat ke atas keluarga; dan
 - 7.1.5 dari segi psikososial, keluarga tahanan sering berasa teraniaya dan mudah bersimpati dengan kumpulan ekstremisme yang memperlihatkan diri mereka sebagai mangsa kezaliman dan pengabaian oleh pihak berkuasa.
- 7.2 Cadangan pindaan seksyen 4
- 7.2.1 peruntukan berkaitan penahanan selama 28 hari di bawah seksyen 4(5) dipinda supaya keputusan lanjutan tahanan dibuat oleh mahkamah mengikut seksyen 117 CPC, berdasarkan bukti yang dikemukakan oleh Pendakwa Raya dan bukan oleh Penguasa Polis;
 - 7.2.2 tempoh penahanan perlu dipendekkan kepada 7 hari sahaja bagi mengelakkan penyeksaan fizikal atau mental terhadap tahanan semasa siasatan dijalankan;
 - 7.2.3 seksyen 4(10) juga perlu dipinda supaya selaras dengan Perkara 5 (kebebasan diri) dan Perkara 9 (larangan buang negeri dan kebebasan bergerak) Perlembagaan Persekutuan serta sejajar dengan seksyen 117 Akta 593;
 - 7.2.4 tahanan mesti dibenarkan untuk memilih peguam mereka sendiri sebagaimana diperuntukkan di bawah Perkara 5 Perlembagaan Persekutuan. Dalam kebanyakan kes tahanan di bawah Akta 747, tahanan tidak mendapat akses kepada peguam pilihan mereka; dan
 - 7.2.5 terdapat keadaan yang mana peguam yang mewakili tahanan adalah hasil cadangan pihak polis dan tahanan sering dinasihatkan untuk mengaku bersalah di mahkamah tanpa menerima nasihat undang-undang yang sewajarnya.

- 7.3 Cadangan pemansuhan seksyen 17 supaya selaras dengan Akta Keterangan 1950 [Akta 56]. Akta 56 telah menetapkan kriteria dan piawaian tinggi bagi penerimaan bukti dalam pelbagai bentuk dan sebarang bukti yang dikemukakan mestilah mematuhi keperluan Akta 56 serta prinsip yang telah ditetapkan oleh mahkamah.
- 7.4 Cadangan pemansuhan seksyen 18B (Komunikasi Semasa Perkahwinan)
- 7.4.1 seksyen 18B perlu dimansuhkan dan digantikan dengan perlindungan sepertimana diperuntukkan di bawah seksyen 122 Akta 56 yang melindungi komunikasi dalam perkahwinan; dan
- 7.4.2 seksyen 122 Akta 56 memperuntukkan bahawa komunikasi semasa tempoh perkahwinan tidak boleh didedahkan melainkan orang yang membuat komunikasi tersebut memberikan keizinan. Bahagian yang berkaitan hendaklah dikeluarkan daripada rekod prosiding mahkamah.
8. SUHAKAM memaklumkan bahawa keseimbangan perlu dicapai di antara keperluan melindungi negara daripada ancaman keselamatan dengan mengekalkan hak serta kebebasan asasi manusia seperti diperuntukkan dalam Bahagian II Perlembagaan Persekutuan. Selain itu, Artikel 9 International Covenant on Civil and Political Rights turut menggariskan beberapa perkara yang berkaitan, iaitu:
- 8.1 Hak kepada kebebasan diri dan hak ini hanya boleh dilucutkan berdasarkan undang-undang.
- 8.2 Pemakluman sebab individu tersebut ditahan.
- 8.3 Dibawa ke mahkamah untuk pengadilan dalam satu tempoh masa yang rasional dan sesuai.
- 8.4 Mahkamah adalah badan yang perlu menentukan samada penahanan beliau sah atau tidak dan jika penahanan itu tidak sah, mengarahkan beliau dibebaskan.
9. SUHAKAM memaklumkan bahawa undang-undang pencegahan keganasan tetap diperlukan, namun pelaksanaannya hendaklah berpaksikan kepada prinsip hak asasi manusia dengan perlindungan yang tegas terhadap penyalahgunaan kuasa. Oleh itu, setiap undang-undang yang digubal perlu disertakan dengan mekanisme semakan kehakiman yang menyeluruh bagi memastikan keseimbangan di antara keselamatan negara dengan hak individu.

III. Taklimat mengenai Prosedur dan Tatacara Penahanan di bawah Akta 747 oleh Kementerian Dalam Negeri (KDN)

10. KDN memaklumkan di bawah Kesalahan Keselamatan – Jadual Pertama merangkumi akta-akta dan peruntukan undang-undang yang berkaitan dengan ancaman terhadap keselamatan negara, ketenteraman awam dan kedaulatan negara. Antara kesalahan yang disenaraikan di bawah Jadual Pertama ialah:

10.1 Akta Kanun Keseksaan - Bab VI (Kesalahan Terhadap Negara).

10.2 Akta Kanun Keseksaan - Bab VIA (Kesalahan Keganasan).

10.3 Akta Kanun Keseksaan - Bab VIB (Jenayah Terancang).

10.4 Akta Antipemerdagangan Orang dan Antipenyeludupan Migran 2007 - Bab IIIA (Kesalahan Penyeludupan Migran).

10.5 Akta Langkah-Langkah Khas Menentang Keganasan di Luar Negara 2015 [Akta 770].

11. KDN memaklumkan **prosedur tangkapan dan penahanan suspek yang diperuntukkan di bawah seksyen 4 Akta 747** seperti yang berikut:

11.1 Seksyen 4(1) - Seorang pegawai polis boleh, tanpa waran, menangkap dan menahan mana-mana orang yang berkenaan dengannya dia mempunyai sebab untuk mempercayai terlibat dalam kesalahan keselamatan.

11.2 Seksyen 4(2) - Seseorang yang ditangkap di bawah subseksyen (1) hendaklah dimaklumkan dengan seberapa segera yang boleh alasan dia di tangkap oleh pegawai polis yang membuat tangkapan itu.

11.3 Seksyen 4(3) - Tiada seseorang pun boleh ditangkap dan ditahan di bawah seksyen ini semata-mata atas kepercayaan politiknya atau aktivitiya.

11.4 Seksyen 4(4) - Orang yang ditangkap dan ditahan di bawah subseksyen (1) itu boleh ditahan untuk tempoh selama dua puluh empat jam bagi maksud penyiasatan.

11.5 Seksyen 4(5) - Walau apa pun subseksyen (4), seorang pegawai polis yang berpangkat Penguasa Polis atau berpangkat lebih tinggi daripada Penguasa Polis boleh melanjutkan tempoh tahanan untuk tempoh yang tidak lebih daripada dua puluh lapan hari, bagi maksud penyiasatan.

11.6 Menurut subseksyen 4(10) Akta 747 peruntukan tersebut mempunyai kuat kuasa walau apa pun yang berlawanan dengan Perkara 5 dan Perkara 9 Perlembagaan Persekutuan dan seksyen 117 CPC.

12. KDN memaklumkan **prosedur tangkapan dan penahanan yang diperuntukkan di bawah seksyen 5 Akta 747** seperti yang berikut:
- 12.1 Seksyen 5(1)(a) - Pegawai Penyiasat hendaklah dengan segera memberitahu Waris Kadim OKT mengenai tangkapan dan penahanan itu.
 - 12.2 Seksyen 5(1)(b) - Tertakluk kepada subseksyen 5(2), membenarkan OKT untuk berunding dengan pengamal undang-undang pilihannya.
 - 12.3 Seksyen 5(2) - Penguasa Polis dan ke atas boleh membenarkan penangguhan tidak melebihi daripada 48 jam untuk rundingan di para 5(1)(b), sekiranya:
 - 12.3.1 mengganggu keterangan yang berkaitan dengan kesalahan keselamatan;
 - 12.3.2 menyebabkan kecederaan kepada orang lain;
 - 12.3.3 menyebabkan amaran diberikan kepada suspek yang masih belum ditangkap; atau
 - 12.3.4 menghalang harta yang diperoleh akibat kesalahan itu daripada didapatkan.
 - 12.4 Seksyen 4(6) - Jika Pegawai Polis berpendapat bahawa tahanan lanjut tidak diperlukan, orang itu boleh dilepaskan tetapi suatu peranti pengawasan elektronik boleh dipasangkan pada OKT mengikut subseksyen (7) dan (8) bagi maksud penyiasatan
13. KDN memaklumkan selepas tangkapan dibuat dalam tempoh tahanan 24 jam, pihak polis boleh menggunakan seksyen 5(2) untuk penangguhan tidak melebihi 48 jam bagi tujuan rundingan. Selepas tempoh 24 jam, seksyen 4(5) adalah berkaitan dengan tahanan lanjut, iaitu tahanan selama 28 hari.
14. KDN memaklumkan seksyen 4(5) menyatakan bahawa pegawai polis berpangkat Superintenden dan ke atas boleh membenarkan tahanan selama 28 hari kepada subjek yang ditangkap. Selepas tempoh 28 hari, maka keputusan akan diperoleh sama ada tahanan akan dituduh di mahkamah ataupun dibebaskan.
15. KDN memaklumkan bahawa sesuatu penangkapan dan penahanan yang dibuat di bawah Akta 747 hendaklah mengikut tatacara dan garis panduan yang ditetapkan bagi mengelak penangkapan dan penahanan itu dipertikai dan dicabar di mahkamah.

16. KDN memaklumkan bahawa **garis masa bagi penyiasatan jenayah terancang** adalah seperti yang berikut:

16.1 Sebelum Tangkapan:

- 16.1.1 laporan polis atau laporan maklumat pertama (FIR) disediakan oleh pegawai penyiasat;
- 16.1.2 risikan awal dijalankan bagi mengenal pasti suspek yang terlibat; dan
- 16.1.3 saksi-saksi terlindung dikenal pasti melalui hasil risikan dan percakapan mereka dirakam bagi mendapatkan asas kepada tindakan tangkapan.

16.2 Hari 1 - Tangkapan dan Tahanan Awal 24 Jam:

- 16.2.1 suspek ditahan untuk siasatan awal mengikut seksyen 4(4);
- 16.2.2 suspek dimaklumkan segera sebab tangkapan sebagaimana di bawah seksyen 4(2); dan
- 16.2.3 dalam tempoh ini, polis mempunyai kuasa di bawah seksyen 5(2) untuk menangguhkan perundingan di antara suspek dengan peguam selama tidak melebihi 48 jam sekiranya perundingan tersebut boleh menjejaskan siasatan.

16.3 Hari 2 hingga Hari 10 - Fasa Siasatan Awal:

- 16.3.1 pasukan penyiasatan melaksanakan tindakan siasatan utama yang merangkumi rakaman pernyataan suspek, rakaman pernyataan saksi-saksi, pelaksanaan kawad cam dan pengecaman suspek.

16.4 Hari 11 hingga Hari 14 - Semakan Dalam D9:

- 16.4.1 kertas siasatan dirujuk kepada Unit Jenayah Terancang di Bahagian D9, Bukit Aman. Dalam tempoh ini, semakan dibuat bagi memastikan semua tindakan penyiasatan lengkap;
- 16.4.2 pada hari ke-14, kertas siasatan dikemukakan kepada Ketua Penolong Pengarah D9 untuk semakan rasmi; dan
- 16.4.3 sekiranya terdapat keperluan tambahan, arahan lanjut dikeluarkan kepada pegawai penyiasat untuk melengkapkan tindakan sehingga hari ke-20.

- 16.5 **Hari 15 - Pelengkap Siasatan:**
- 16.5.1 pegawai penyiasat melaksanakan semua arahan tambahan yang dikeluarkan oleh Ketua Penolong Pengarah; dan
 - 16.5.2 kertas siasatan perlu dilengkapkan sepenuhnya menjelang hari ke-20 agar dapat diserahkan kepada pihak pendakwaan tanpa kelewatan.
- 16.6 **Hari 21 - Rujukan kepada Timbalan Pendakwa Raya:**
- 16.6.1 kertas siasatan lengkap dikemukakan kepada Unit Jenayah Berat, Jabatan Peguam Negara (AGC) untuk semakan dan keputusan pendakwaan; dan
 - 16.6.2 keputusan sama ada suspek akan dituduh di mahkamah, dibebaskan, atau diberikan bon jaminan dibuat berdasarkan penilaian pihak AGC.
- 16.7 **Hari 21 hingga Hari 28 - Semakan Akhir dan Keputusan:**
- 16.7.1 dalam tempoh hari ke-21 hingga ke-28, Unit Jenayah Berat, AGC menjalankan semakan akhir ke atas kertas siasatan yang diterima; dan
 - 16.7.2 PDRM mengemas kini sebarang tindakan siasatan tambahan dan menunggu keputusan rasmi daripada AGC.
17. KDN memaklumkan bahawa satu garis panduan telah disediakan di peringkat PDRM untuk memastikan siasatan ini berjalan dengan baik dan kertas siasatan dapat dilengkapkan.
18. KDN memaklumkan bahawa **tatacara pelepasan melalui EMD** adalah seperti yang berikut:
- 18.1 Seorang suspek yang telah ditahan reman selama tempoh maksimum 28 hari boleh dilepaskan lebih awal sekiranya pegawai penyiasat berpendapat bahawa tahanan lanjut tidak lagi diperlukan walaupun siasatan masih dijalankan. Dalam situasi ini, pelepasan dibenarkan dengan syarat **EMD** dipasang ke atas suspek bagi tujuan pengawasan dan pemantauan berterusan.
 - 18.2 Bagi memastikan ketelusan dan justifikasi keputusan pelepasan, pegawai penyiasat hendaklah menyediakan **laporan penyiasatan** lengkap yang memperincikan asas dan alasan pelepasan tersebut. Laporan ini kemudiannya dikemukakan kepada **Pendakwa Raya** untuk pertimbangan dan kelulusan.

- 18.3 Sekiranya pendakwa raya bersetuju dengan cadangan pelepasan suspek berkecualan, pendakwa raya boleh memohon ke Mahkamah Sesiyen supaya suspek dipasangkan dengan EMD bagi suatu tempoh yang tidak melebihi baki tempoh tahanan 28 hari yang dibenarkan di bawah Akta 747 dan boleh menetapkan apa-apa syarat kepada suspek sebagaimana yang difikirkan patut.

BAHAGIAN 4

PERBINCANGAN DAN PENELITIAN

Ringkasan sesi perbincangan Jawatankuasa bersama SUARAM, SUHAKAM dan KDN memfokuskan kepada isu-isu berkaitan Akta 747 adalah seperti yang berikut:

I. Perbincangan mengenai Cadangan Pindaan Akta 747 dan Kes Tahanan di bawah Akta 747

1. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **usaha ke arah reformasi Akta 747 yang dilaksanakan oleh SUARAM adalah seperti yang berikut:**

- 1.1 Perjuangan menentang penahanan tanpa bicara bermula sejak pelaksanaan Akta Kesalahan Keselamatan 1960 [Akta 82] dan diteruskan selepas pemansuhannya melalui Akta 747. Usaha reformasi turut digerakkan melalui Jawatankuasa Teknikal pada tahun 2018 serta cadangan pemansuhan seksyen tertentu pada tahun 2022, namun tergendala berikutan pertukaran Kerajaan dan tindakan Kerajaan membentangkan semula subseksyen 4(5) Akta 747 yang mengekalkan kuasa penahanan 28 hari tanpa bicara.
- 1.2 Keluarga tahanan, khususnya dalam kes “Geng TR” telah hadir ke Parlimen untuk menyuarakan kesan penahanan tanpa bicara yang berlarutan sehingga dua tahun. Walaupun keperluan menjaga keselamatan negara diakui, prinsip keadilan, ketelusan dan proses undang-undang yang adil tidak boleh diketepikan. Tempoh penahanan sehingga 28 hari tanpa bicara, penafian hak ikat jamin serta sekatan terhadap akses kepada peguam dan keluarga telah membuka ruang kepada penderaan, tekanan emosi dan masalah kesihatan dalam tahanan.
- 1.3 Kumpulan Desak Sampai Mansuh berdepan diskriminasi dan kesukaran sosioekonomi akibat pertuduhan di bawah seksyen 13 Akta 747 yang tidak membenarkan jaminan. Mereka sukar memperoleh pekerjaan kerana dikaitkan dengan rekod keselamatan dan keganasan serta terus dipandang sebagai pesalah serius walaupun kebanyakan kes hanya melibatkan aktiviti di media sosial atau kumpulan WhatsApp. Meskipun beberapa siri pertemuan telah diadakan dengan Ahli Parlimen, tiada sebarang cadangan pindaan undang-undang yang konkrit dikemukakan bagi menangani isu ketidakadilan yang dihadapi oleh kumpulan ini.

2. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **isu hak asasi manusia, keadilan dan ketelusan dalam pelaksanaan Akta 747** adalah seperti yang berikut:
- 2.1 Mahkamah menolak representasi peguam tanpa alasan yang jelas, manakala ikat jamin hanya dibenarkan sekiranya tahanan berada dalam keadaan tenat. Situasi ini menimbulkan persoalan terhadap ketelusan proses kehakiman dan kemungkinan wujudnya diskriminasi dalam pelaksanaan Akta 747.
 - 2.2 Larangan ikat jamin bagi kesalahan ringan mendorong sebahagian tahanan mengaku bersalah akibat tekanan psikologi, sekali gus meningkatkan statistik pesalah kes keganasan walaupun ada yang hanya terlibat dalam aktiviti media sosial atau perbualan dalam kumpulan WhatsApp dan Telegram.
 - 2.3 Prinsip keadilan perlu dihormati dengan memastikan tiada individu ditahan atau dihukum tanpa bukti dan pengesahan kesalahan melalui proses undang-undang yang sah.
 - 2.4 Wujud kes tahanan dadah yang turut dikenakan di bawah Akta 747, menyebabkan tertuduh berdepan dua pertuduhan walaupun bukti hanya merujuk kepada kesalahan dadah. Terdapat juga tahanan yang hanya disyaki terlibat dengan kumpulan tertentu tetapi telah ditahan lebih setahun tanpa pertuduhan rasmi, malah kes mereka ditangguhkan sehingga tahun 2026.
 - 2.5 Pindaan terhadap Akta 747 akan dibincangkan di peringkat Jemaah Menteri, termasuk pertimbangan bagi 13 daripada 73 jenis kesalahan serta cadangan untuk membenarkan ikat jamin bagi kategori tertentu. Kertas kerja berkaitan perkara ini akan dibawa ke Mesyuarat Jemaah Menteri oleh Menteri Dalam Negeri untuk pertimbangan lanjut. Proses ini dijangka mengambil masa kerana perlu melalui beberapa peringkat pertimbangan dan prosedur sebelum dibentangkan di Parlimen.
 - 2.6 Terdapat cadangan agar kerajaan menetapkan garis masa yang jelas bagi pelaksanaan pindaan atau pemansuhan Akta 747 bagi memastikan komitmen terhadap reformasi undang-undang dapat dilaksanakan secara telus dan berperingkat.
 - 2.7 Terdapat cadangan pindaan kepada seksyen 13 Akta 747 bagi membolehkan ikat jamin diberikan termasuk kepada kesalahan di bawah *Chapter 6A, Penal Code* dengan alternatif seperti penggunaan EMD bagi membolehkan tahanan bekerja dan menyara keluarga sementara menunggu perbicaraan.

- 2.8 Terdapat cadangan supaya program rehabilitasi oleh KDN dan Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) yang sebelum ini dilaksanakan diperluas kepada semua kategori kes memandangkan keadaan di Penjara Sungai Buloh kini sesak dan menyukarkan lawatan peguam.
 - 2.9 Terdapat keperluan untuk mendapatkan pandangan PDRM berkaitan sebab-sebab penahanan di bawah Akta 747, manakala tahanan wajar diberi peluang untuk diikat jamin dan dibicarakan di mahkamah, bukan ditahan secara berterusan tanpa perbicaraan.
 - 2.10 Terdapat cadangan agar konsep hukuman disarankan agar lebih bersifat mendidik dan mencegah, bukan semata-mata menghukum.
 - 2.11 Terdapat cadangan supaya sebarang aduan atau tindakan seperti mogok lapar perlu dimaklumkan kepada Ahli Parlimen di kawasan masing-masing memandangkan setiap kawasan mempunyai wakil yang bertanggungjawab terhadap kebajikan rakyat.
 - 2.12 Terdapat cadangan supaya salinan laporan polis berhubung kejadian di penjara dikemukakan kepada pihak berkaitan untuk dibangkitkan di Parlimen sebagai langkah susulan terhadap isu berbangkit dalam pelaksanaan Akta 747.
 - 2.13 Terdapat cadangan agar kuasa budi bicara mahkamah dalam aspek reman, jamin dan perbicaraan dikembalikan bagi menjamin keseimbangan antara keselamatan negara dan hak asasi individu.
3. Jawatankuasa mengambil maklum **isu layanan buruk dan kebajikan tahanan** adalah seperti yang berikut:
- 3.1 Dilaporkan terdapat insiden penderaan terhadap 32 tahanan, termasuk dipukul sehingga mengalami kecederaan serius seperti patah tulang, namun tidak menerima rawatan sewajarnya. Rawatan kecemasan hanya diberikan secara tidak rasmi melalui pintu belakang Hospital Sungai Buloh tanpa pendaftaran rasmi.
 - 3.2 Dilaporkan terdapat tahanan dipaksa meminum dan disimbah dengan air kencing oleh anggota polis. Laporan polis telah dibuat dengan menamakan pegawai terlibat, namun sehingga kini tiada pendakwaan dijalankan.
 - 3.3 Dilaporkan sepanjang tempoh siasatan selama 28 hari, berlaku penyeksaan fizikal dan mental terhadap tahanan. Dalam tempoh tersebut, kuasa polis digunakan tanpa semakan atau pengawasan majistret, menimbulkan persoalan terhadap ketelusan dan kawalan kuasa penyiasatan.

- 3.4 Dilaporkan penekanan perlu diberikan terhadap kebajikan tahanan dan ahli keluarga mereka, termasuk hak untuk mendapat makanan mencukupi, rawatan perubatan yang sewajarnya serta perlindungan daripada sebarang bentuk hukuman terhadap ahli keluarga yang tidak terlibat.
 - 3.5 Dilaporkan wujud trend penyalahgunaan Akta 747 yang menyimpang daripada tujuan asalnya, merangkumi penggunaan tempoh reman 28 hari yang tidak wajar, kelemahan dalam pertuduhan, penafian hak ikat jamin walaupun pesalah tidak siuman, serta laporan keganasan dan penderaan semasa reman. Isu lain termasuk perbicaraan yang berlarutan, isu EMD, kekurangan rawatan perubatan, kes mogok lapar akibat layanan tidak berperikemanusiaan, penempatan tahanan di bawah Akta 747 di blok berasingan tanpa kemudahan kebajikan dan penggunaan Akta 747 terhadap pesalah muda serta pesalah kali pertama.
4. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **kesan sosioekonomi terhadap ahli keluarga** adalah seperti yang berikut:
 - 4.1 Bekas tahanan di bawah Akta 747 berdepan kesulitan selepas dibebaskan kerana tidak menerima sebarang bantuan kewangan dan sukar mendapatkan pekerjaan akibat stigma serta rekod tahanan. Perkara ini turut dikongsi dalam sesi *townhall* yang dihadiri lebih 100 bekas tahanan, memperlihatkan kesan berpanjangan penahanan tanpa bicara terhadap kehidupan mereka dan keluarga.
 - 4.2 Terdapat kes yang telah memberi kesan kepada keluarga. Contohnya, dua orang anak kepada seorang wanita telah ditahan serentak sejak Mei 2024 di bawah Akta 747 dan masih berada di Penjara Sungai Buloh tanpa bukti kukuh. Penahanan bermula atas alasan ujian air kencing dan siasatan selama 28 hari, namun diteruskan tanpa penjelasan lanjut. Sebagai ibu tunggal dengan lima orang anak, beliau terpaksa menggadai emas untuk membiayai kos guaman dan menyara keluarga, di samping menanggung ayah yang menghidap penyakit tibi. Walaupun baru menjalani pembedahan, wanita tersebut tetap berusaha memperjuangkan nasib anak-anaknya serta berdepan tekanan kewangan dan stigma masyarakat.
 - 4.3 Penahanan jangka panjang di bawah Akta 747 memberi kesan ketara kepada struktur dan kestabilan keluarga kerana majoriti tahanan ialah lelaki yang menjadi pencari nafkah utama. Kesan ini perlu diberi perhatian oleh Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM) memandangkan ia menjejaskan kesejahteraan isteri, anak-anak serta kebajikan keluarga secara keseluruhan.

5. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **isu utama yang dibangkitkan oleh peguam yang mewakili tahanan di bawah Akta 747** adalah seperti yang berikut:
- 5.1 **Tempoh reman selama 28 hari dianggap terlalu panjang dan membuka ruang** kepada pelbagai bentuk salah laku termasuk keganasan serta penderaan terhadap tahanan sepanjang tempoh siasatan.
 - 5.2 **Kelemahan pertuduhan**, khususnya melibatkan dakwaan “menganggotai” kumpulan tertentu tanpa penjelasan yang jelas mengenai maksud dan takrifan sebenar telah menimbulkan kekeliruan terhadap asas pendakwaan.
 - 5.3 **Kelewatan perbicaraan** dilaporkan berlaku secara berterusan dan bercanggah dengan peruntukan di bawah Akta 56 serta CPC telah menyebabkan hak tertuduh untuk mendapat perbicaraan segera terjejas.
 - 5.4 **Isu ikat jamin**, yang mana tahanan tidak dibenarkan jamin walaupun terdapat keadaan tertentu seperti masalah kesihatan mental yang serius sejak awal penahanan, telah mengakibatkan mereka terus ditahan tanpa peluang pembelaan yang adil.
 - 5.5 **Keganasan semasa tahanan**, termasuk penderaan fizikal dan tekanan mental yang berlaku ketika dalam tahanan polis dan juga di penjara, menimbulkan kebimbangan terhadap pematuhan prinsip hak asasi manusia.
 - 5.6 **Perbicaraan dan hukuman dijalankan serentak**, yang mana tahanan tidak dibenarkan ikat jamin sehingga selesai semua proses rayuan, walaupun telah memenangi kes di peringkat mahkamah yang lebih rendah.
 - 5.7 **Isu saksi terlindung**, yang mana identiti dan kredibiliti saksi dipersoalkan kerana terdapat kemungkinan wujud kepentingan peribadi atau konflik yang mempengaruhi laporan dan keterangan diberikan.
 - 5.8 **Perbicaraan yang tidak lengkap**, apabila banyak kes berakhir tanpa proses perbicaraan yang sempurna, sekali gus menimbulkan persoalan terhadap tahap keadilan dan ketelusan keputusan mahkamah.
 - 5.9 **Kegagalan menyerahkan dokumen perbicaraan**, yang mana terdapat kumpulan tahanan seperti “Geng TR” yang tidak diberikan akses kepada dokumen perbicaraan walaupun pertuduhan telah difailkan di mahkamah, menjejaskan hak pembelaan mereka.

- 5.10 **Penggunaan EMD yang diperuntukkan di bawah undang-undang tidak pernah dilaksanakan sejak tahun 2012** kerana tiada cadangan dikemukakan oleh pihak pendakwa raya, sedangkan ia boleh menjadi alternatif kepada penahanan berterusan.
- 5.11 **Akses terhadap rawatan kesihatan terhad** apabila tahanan yang memerlukan rawatan di hospital atau klinik menerima layanan buruk, termasuk arahan daripada pegawai penjara untuk dibawa pulang sebelum rawatan selesai.
- 5.12 **Insiden mogok lapar**, yang mana tahanan yang mengambil tindakan tersebut ditempatkan di bilik tertutup tanpa kemudahan kebajikan asas dan di bawah kawalan ketat, sekali gus menjejaskan kesihatan serta keselamatan mereka.
- 5.13 **Penempatan di blok asingan**, khususnya di Penjara Pulau Pinang, dilaporkan menyebabkan tahanan terpisah sejak hari pertama tanpa akses kepada aktiviti sosial, kebajikan atau interaksi dengan tahanan lain.
- 5.14 **Pelaksanaan Akta 747 terhadap pesalah muda dan pesalah kali pertama** kerana dianggap tidak sejajar dengan tujuan asal akta ini yang sepatutnya diguna pakai terhadap kes jenayah keselamatan yang serius dan berprofil tinggi.

II. Perbincangan mengenai Cadangan Pindaan Akta 747

- 6. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat kewajaran untuk memansuhkan Seksyen 13 Akta 747 kerana didapati bercanggah dengan prinsip kebebasan dan hak asasi manusia, memandangkan peruntukan sedia ada seperti seksyen 117 CPC sudah mencukupi untuk tujuan yang sama.
- 7. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa urusan jaminan yang kebiasaannya diputuskan oleh Mahkamah berikutan peruntukan khas di bawah Akta 747, sekali gus mengehadkan ruang budi bicara dalam proses kehakiman.
- 8. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat peruntukan yang bercanggah dengan prinsip hak asasi manusia. Sehubungan dengan itu, langkah paling wajar adalah memansuhkan mana-mana peruntukan yang didapati mencabul hak asasi manusia bagi menjamin keadilan dan ketelusan dalam sistem perundangan.

III. **Perbincangan mengenai Prosedur dan Tatacara Penahanan di bawah Akta 747**

9. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **aduan waris tahanan dan hak tahanan untuk dimaklumkan** seperti yang berikut:

- 9.1 Terdapat banyak aduan bahawa keluarga tidak dimaklumkan mengenai penahanan individu untuk siasatan.
- 9.2 Pemakluman kepada waris kadim dibuat melalui borang rasmi yang telah disediakan. Setiap proses mempunyai borang tertentu dan tertakluk kepada garis panduan yang dikeluarkan oleh pihak polis pada tahun 2023. Jika ahli keluarga berada di tempat tangkapan, pemakluman dibuat serta-merta. Sekiranya tiada, maka pihak polis akan menghubungi waris.
- 9.3 Terdapat aduan daripada waris tahanan yang menyatakan bahawa mereka tidak dimaklumkan mengenai kesalahan yang dilakukan oleh tahanan walaupun telah lama ditahan. Hal ini menyebabkan keluarga menanggung malu dan kehilangan sumber pendapatan.
- 9.4 Pihak polis telah mengarahkan pegawai operasi supaya wajib memaklumkan kepada waris kadim sebelum tangkapan dilakukan. Jika waris berada di tempat kejadian, maklumat tentang kesalahan dan hak tahanan untuk berunding dengan peguam akan dimaklumkan terus. Walau bagaimanapun, rundingan boleh ditangguhkan selama 48 jam dari tarikh tangkapan dan waris turut dimaklumkan bahawa tahanan boleh ditahan sehingga 28 hari.
- 9.5 Seksyen 5 Akta 747 menetapkan dua tanggungjawab pihak polis, iaitu memaklumkan kepada waris kadim dan membenarkan tahanan berunding dengan peguam. Rundingan dengan peguam boleh ditangguhkan dalam tempoh 48 jam sekiranya pemakluman lebih awal akan mengganggu siasatan, menyebabkan amaran diberikan kepada suspek lain dan boleh menghalang harta yang diperolehi akibat kesalahan daripada didapatkan.

10. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **definisi dan elemen jenayah terancang** adalah seperti yang berikut:

- 10.1 Jenayah terancang ditakrifkan di bawah seksyen 130U Kanun Keseksaan dan mempunyai empat elemen utama, iaitu:
 - 10.1.1 kumpulan terdiri daripada dua atau lebih orang;
 - 10.1.2 bertindak bersama-sama;
 - 10.1.3 melakukan satu atau lebih kesalahan serius; dan

- 10.1.4 bertujuan memperoleh faedah material, kuasa atau pengaruh.
- 10.2 Seksyen 52B Kanun Keseksaan menyatakan bahawa kesalahan serius merujuk kepada kesalahan yang boleh dihukum penjara selama tempoh 10 tahun atau lebih.
- 10.3 Maksud “faedah material, pengaruh dan kuasa” yang disebut dalam elemen keempat perlu diperjelas kerana istilah tersebut boleh disalah tafsir, khususnya apabila disebut “pengaruh dan kuasa” yang boleh dikaitkan dengan politik.
- 10.4 Faedah material bermaksud pengukuhan kedudukan kewangan kumpulan seperti melalui pengedaran dadah atau kegiatan jenayah kekerasan. Faedah kuasa pula ialah usaha mengawal kumpulan atau menjadi ketua yang memberikan arahan. Faedah pengaruh ialah usaha memperluas kawasan operasi kumpulan dengan menggunakan kekerasan untuk menguasai wilayah kumpulan lain.
- 10.5 Istilah pengaruh tidak termasuk pengaruh politik kerana seksyen 4(3) Akta 747 dengan jelas menyatakan bahawa seseorang tidak boleh ditangkap semata-mata atas kepercayaan atau aktiviti politik.
11. Jawatankuasa bersetuju supaya KDN menyediakan maklumat tambahan mengenai **statistik kes-kes yang diambil tindakan di bawah Akta 747 bagi tempoh 2015 hingga 2025**. Maklum balas telah disediakan oleh KDN seperti **Lampiran E**.
12. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa **justifikasi kes lima orang pegawai perisikan Angkatan Tentera Malaysia (ATM) di bawah Akta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM)** dan bukannya di bawah Akta 747 adalah seperti yang berikut:
- 12.1 Lima orang pegawai perisikan ATM yang membocorkan maklumat negara telah disiasat oleh SPRM dan tidak dirujuk kepada PDRM kerana diklasifikasikan sebagai bukan kes jenayah terancang.
- 12.2 Akta SPRM tidak termasuk di bawah senarai kesalahan di bawah Akta 747, maka penahanan dan penangkapan menggunakan peruntukan Akta 747 tidak boleh dilaksanakan terhadap lima orang pegawai ATM tersebut.
- 12.3 Sekiranya terbukti wujudnya unsur penjualan rahsia atau ancaman terhadap kedaulatan negara, maka PDRM boleh mengambil alih siasatan di bawah Akta 747.

13. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa keputusan mahkamah terhadap kes penahanan Maria Chin Abdullah di bawah Akta 747 adalah salah dan pampasan telah diberikan kepadanya.
14. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa terdapat garis panduan penyiasatan jenayah terancang telah dibangunkan oleh Jabatan Siasatan Jenayah pada tahun 2023 dan diedarkan kepada seluruh anggota PDRM. Panduan ini turut merangkumi prosedur EMD namun penggunaan EMD kepada subjek bergantung kepada AGC. Oleh itu, terdapat cadangan agar penggunaan EMD diputuskan oleh mahkamah apa bagi memastikan keadilan.
15. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa **perbezaan di antara:**
 - 15.1 **Akta 747** ialah undang-undang prosedur yang memberi keistimewaan kepada penyiasat untuk menahan suspek maksimum 28 hari berbanding 14 hari di bawah CPC.
 - 15.2 Undang-undang pencegahan seperti **Akta Pencegahan Jenayah 1955 [Akta 297]** dan **Akta Pencegahan Keganasan 2015 [Akta 769]** yang membolehkan tahanan selama dua tahun, Akta 747 menetapkan selepas 28 hari, keputusan perlu dibuat sama ada untuk mendakwa atau membebaskan suspek.
16. Jawatankuasa mengambil maklum bahawa **mekanisme bagi isu tahanan atas dakwaan memiliki gambar tertentu di dalam telefon bimbit** adalah seperti yang berikut:
 - 16.1 Pihak berkuasa akan menjalankan risikan bagi mengenal pasti individu yang disyaki terlibat dengan kumpulan atau aktiviti terlarang. Maklumat diperoleh melalui pengawasan, laporan awam, serta maklumat daripada saksi terlindung.
 - 16.2 Telefon bimbit, simbol, tatu, atau bahan lain yang boleh menunjukkan kaitan dengan kumpulan haram akan diperiksa bagi mengesahkan sama ada terdapat bukti kukuh penglibatan.
 - 16.3 Hanya individu yang dikenal pasti oleh saksi terlindung dan mempunyai bukti sokongan akan dikenakan tindakan lanjut di bawah peruntukan Akta 747. Fokus siasatan adalah kepada penjenayah tegar dan berulang.
 - 16.4 Sekiranya semasa siasatan terdapat unsur kewangan mencurigakan, laporan tambahan akan dibuat untuk diserahkan kepada Unit Anti Money Laundering bagi siasatan lanjut berhubung transaksi kewangan yang berkaitan.

- 16.5 Tindakan penguatkuasaan perlu disemak semula bagi memastikan tiada penyalahgunaan kuasa, serta bagi mengembalikan keyakinan awam terhadap keperluan dan pelaksanaan Akta 747 sebagai instrumen keselamatan negara.
17. Jawatankuasa mengambil maklum mengenai **keberkesanan tempoh siasatan** adalah seperti yang berikut:
- 17.1 Tempoh 28 hari diperlukan kerana kes keselamatan bersifat kompleks dan melibatkan sindiket besar serta kerjasama antarabangsa. Walau bagaimanapun, pada hari ke-21, kertas siasatan mesti dikemukakan kepada timbalan pendakwa raya untuk arahan lanjut.
- 17.2 Semua siasatan diselesaikan dalam tempoh 28 hari kerana sumber manusia digerakkan secara menyeluruh dan sehingga kini, tiada kes yang memerlukan tempoh lanjutan.
- 17.3 Sebelum tangkapan dibuat, polis telah melakukan risikan menyeluruh, maka 28 hari mencukupi untuk melengkapkan siasatan. Contohnya dalam kes Global Ikhwan Business, siasatan berjaya diselesaikan dalam tempoh tersebut kerana koordinasi logistik yang baik di peringkat PDRM.

BAHAGIAN 5

SYOR JAWATANKUASA

Jawatankuasa telah meneliti pelbagai isu, dapatan dan cadangan yang dikemukakan berkaitan tahanan di bawah Akta 747. Berdasarkan penelitian tersebut, Jawatankuasa mengemukakan syor-syor strategik bagi penambahbaikan pelaksanaan Akta 747 pada masa akan datang.

A. Reformasi Undang-Undang dan Ketelusan Pelaksanaan

1. Jawatankuasa berpandangan bahawa pelaksanaan pindaan terhadap Akta 747 oleh KDN perlu dirancang dengan jelas dan telus. Penyediaan garis masa, pendekatan yang lebih fleksibel dan mekanisme pemantauan yang telus diperlukan bagi mengelak penyalahgunaan kuasa.
2. Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan memperhalusi definisi kesalahan keselamatan, jenayah keganasan dan jenayah terancang.**
3. Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan memperhalusi seksyen 13 Akta 747 kerana didapati bercanggah dengan prinsip kebebasan dan hak asasi manusia.** Walau bagaimanapun, sebarang pindaan hendaklah dilaksanakan dengan berhati-hati supaya tidak menjejaskan keupayaan negara dalam mengekalkan keselamatan dan ketenteraman awam.
4. Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan mengkaji semula seksyen 4(5) terutama melibatkan penahanan selama 28 hari.**
5. Jawatankuasa mengesyorkan agar **KDN menetapkan garis masa yang lebih pendek bagi pelaksanaan pindaan Akta 747** bagi memastikan reformasi undang-undang dapat dilaksanakan secara telus dan berperingkat.

B. Kuasa Kehakiman dan Prinsip Keadilan

6. Jawatankuasa berpandangan bahawa prinsip pengasingan kuasa antara eksekutif dan kehakiman perlu dipertahankan bagi menjamin keadilan. Pengembalian kuasa budi bicara mahkamah merupakan elemen asas dalam memastikan bahawa keputusan berkaitan reman, jamin dan perbicaraan dibuat berdasarkan prinsip undang-undang. Diari siasatan perlu disediakan oleh pegawai penyiasat untuk pertimbangan selanjutnya oleh pihak mahkamah.

7. Jawatankuasa mengesyorkan agar **Kerajaan mengembalikan kuasa budi bicara mahkamah dalam aspek reman, jamin dan perbicaraan** bagi menjamin keseimbangan di antara kepentingan keselamatan negara dengan hak asasi individu.
8. Jawatankuasa mengesyorkan agar **penggunaan EMD diputuskan oleh mahkamah** bagi memastikan keadilan.

C. Kebajikan dan Sokongan Sosial

9. Jawatankuasa berpandangan bahawa kebajikan tahanan dan keluarga tahanan perlu diberi perhatian serius. Penahanan di bawah Akta 747 bukan sahaja memberi kesan kepada individu yang ditahan, tetapi turut menjejaskan kesejahteraan keluarga dari segi emosi, ekonomi dan sosial.
10. Jawatankuasa mengesyorkan agar **KDN memastikan kebajikan tahanan** termasuk hak untuk mendapat makanan mencukupi dan rawatan perubatan yang sewajarnya sejajar dengan piawaian hak asasi manusia.
11. Jawatankuasa mengesyorkan agar **KPWKM dan agensi-agensi berkaitan memberi perkhidmatan sokongan psikologi** kerana penahanan di bawah Akta 747 memberi kesan langsung terhadap kesejahteraan dan kebajikan keluarga secara keseluruhan.

BAHAGIAN 6

RUMUSAN

Jawatankuasa mengesyorkan agar pindaan terhadap Akta 747 diperhalusi. Sehubungan dengan itu, segala syor yang dikemukakan dalam Penyata Jawatankuasa ini perlu diberi perhatian serius dan dijadikan asas pertimbangan dalam menambah baik pelaksanaan Akta 747 pada masa akan datang. Langkah ini penting bagi memastikan pelaksanaan Akta 747 adalah signifikan dalam membendung aktiviti yang mengancam keselamatan negara apatah lagi dunia hari ini berdepan ancaman baharu merentas sempadan.

BAHAGIAN 7

PENGHARGAAN

1. Jawatankuasa merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua pihak yang terlibat dan telah memberikan kerjasama berkenaan cadangan pindaan terhadap Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [*Akta 747*].
2. Sekalung penghargaan kepada Ahli-ahli Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi dan juga kepada kementerian dan persatuan seperti yang berikut:
 - i. Parlimen Malaysia;
 - ii. Kementerian Dalam Negeri;
 - iii. Polis Diraja Malaysia;
 - iv. Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia;
 - v. Badan Peguam Malaysia; dan
 - vi. Suara Rakyat Malaysia

atas sumbangan yang diberikan untuk memastikan fungsi dan peranan Jawatankuasa ini dilaksanakan berlandaskan kepada terma rujukan selaras dengan tujuan penubuhannya.

LAMPIRAN

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA,
PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI**

**PENYATA CADANGAN PINDAAN TERHADAP AKTA KESALAHAN
KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) (SOSMA) 2012 [AKTA 747]**

NO	LAMPIRAN	DOKUMEN	MUKA SURAT
1	Lampiran A	Pembentangan mengenai cadangan pindaan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) (SOSMA) 2012 [Akta 747] oleh Suara Rakyat Malaysia	1
2	Lampiran B	Pembentangan mengenai cadangan pindaan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) (SOSMA) 2012 [Akta 747] oleh Suruhanjaya Hak Asasi Manusia	11
3	Lampiran C	Pembentangan mengenai kes tahanan di bawah Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) (SOSMA) 2012 [Akta 747] oleh Suara Rakyat Malaysia	19
4	Lampiran D	Pembentangan mengenai prosedur tangkapan dan penahanan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) (SOSMA) 2012 [Akta 747] oleh Kementerian Dalam Negeri	27
5	Lampiran E	Statistik Kes-Kes Yang Diambil Tindakan Di Bawah Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747] (SOSMA) bagi Tempoh 2015 hingga 2025 (Jan – Okt)	33
6	Lampiran F	Rangkuman gambar sepanjang Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi Bilangan 14 Tahun 2024 di Parlimen Malaysia	34
7	Lampiran G	Rangkuman gambar sepanjang Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi Bilangan 4 Tahun 2025 di Parlimen Malaysia	36

NO	LAMPIRAN	DOKUMEN	MUKA SURAT
8	Lampiran H	Rangkuman gambar sepanjang Mesyuarat Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi Bilangan 9 Tahun 2025 di Parlimen Malaysia	38

SESI TAKLIMAT:

BERKENAAN AKTA KESALAHAN KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012*

diantara pihak Suara Rakyat Malaysia (SUARAM) bersama-sama Jawatankuasa Pilihan Khas Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi

10.30AM - 11.30AM
PARLIMEN MALAYSIA
 Jalan Parlimen, City Centre, 50680 Kuala Lumpur,
 Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur

*juga disebut sebagai SOSMA - Security Offences (Special Measures) Act 2012

TOPIK PERBINCANGAN:

- 1** Apa itu SOSMA & mengapa ia kontroversi?
 - Perbezaan Kanun Tatacara Jenayah (CPC) & SOSMA
- 2** Inisiatif Terdahulu terhadap SOSMA
- 3** Isu-isu Utama SOSMA
 - Tafsiran
 - Reman dan Jamin
 - Pembuktian
- 4** Garis masa pindaan seksyen 4 (5)
 - Kenyataan Media oleh Ketua Polis Negara
- 5** Kajian Kes SOSMA daripada SUARAM

RUJUKAN UTAMA:

- AKTA KESALAHAN KESELAMATAN (LANGKAHLANGKAH KHAS) 2012

- SECURITY OFFENCES (SPECIAL MEASURES) ACT 2012

APA ITU SOSMA?

- Undang-undang keselamatan negara untuk “menjaga ketenteraman dan keselamatan awam”.
- Ia digubal semasa rejim Najib untuk menggantikan Akta Keselamatan Dalam Negeri (ISA).
- Ia juga merupakan undang-undang prosedur.

PERBEZAAN CPC & SOSMA

	Tempoh Reman	Reman dilakukan oleh	Proses Perbicaraan	Pra-Perbicaraan (Jaminan)	Hukuman
Kanun Tatacara Jenayah (CPC)	4 + 3 hari 7+7 hari (bagi kesalahan yang mempunyai hukuman lebih daripada 14 tahun)	Majistret (mahkamah)	Mengikut CPC	Bergantung kepada kesalahan	Bergantung kepada kesalahan
Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 (SOSMA)	1 + 28 hari	Polis	Mengikut CPC + SOSMA (jaminan dan bukti adalah melalui SOSMA)	Tiada jaminan kecuali untuk wanita, kanak-kanak atau orang sakit atau orang yang tidak sihat	Bergantung kepada kesalahan

INISIATIF TERDAHULU

JAWATANKUASA TEKNIKAL SOSMA

OGOS 2018

- Perbincangan terhadap isu-isu yang berkaitan dengan SOSMA dan cadangan pindaan yang relevan yang boleh dilakukan kepada akta tersebut.
- Namun, **tiada sebarang perbincangan berkaitannya** dan masih banyak lagi perkara tidak diketahui atau dikongsikan kepada mana-mana organisasi masyarakat sivil terhadap status SOSMA.

KONSULTASI PIHAK BERKEPENTINGAN OLEH SUARAM

OKTOBER 2021

- **Berikutan tiada maklum balas** selepas tindakan Jawatankuasa Teknikal SOSMA pada 2018, sebuah **perbincangan meja bulat** telah dilakukan dengan **tujuan membangkitkan semula perbincangan lalu dan mengumpul maklum balas** tentang bagaimana SUARAM bermula semula dan memperbaiki kempen untuk pemansuhan/pindaan SOSMA.
- Kami telah menjemput perwakilan individu dan badan kerajaan (seperti KDN, PDRM, BHEUU), SUHAKAM, Majlis Peguam Negara dan beberapa organisasi masyarakat sivil lain. Antara yang terlibat adalah:
 1. YB Kasthuri,
 2. YB Hassan Karim,
 3. ACP Soffian Bin Santong (KPD Timur Laut),
 4. Loh Jing Rou (Penasihat Khas kepada Menteri Undang-Undang & Hak Asasi Manusia)
 5. Muhammad Haziq Azfar Bin Ishak (Pejabat Ahli Parlimen Lembah Pantai),
 6. Mohd Nabil Bin Setapa (Penasihat Belas Polis Kuala Pilah),
 7. Tuan Kamalariffin Bin Aman Shah (IPD Kuala Langat),

SESI LIBAT URUS

FEBRUARI 2023

- Bersama dalam sesi libat urus ini adalah:
 1. Timbalan Menteri
 2. Undang-Undang dan Reformasi Institusi, YB Ramkarpal Singh A/L Karpal Singh
 3. Wakil wakil KDN
 4. Wakil wakil PDRM

INISIATIF TERDAHULU

ISU 1: TAFSIRAN

1
Tafsiran yang tidak jelas

SEKSYEN 3

Cadangan Penambahbaikan

Dalam Akta ini, melainkan jika konteksnya menghendaki makna yang lain — “kesalahan keselamatan” ertinya kesalahan sebagaimana yang dinyatakan dalam Jadual Pertama;

JADUAL PERTAMA

(Seksyen 3)

KESALAHAN KESELAMATAN

Kanun Keseksaan [Akta 574]:

- (i) Kesalahan di bawah Bab VI **OFFENCES AGAINST THE STATE**
- (ii) Kesalahan di bawah Bab VIa **OFFENCES RELATING TO TERRORISM**
- (iii) Kesalahan di bawah Bab VIb **ORGANIZED CRIME**

Akta Antipemerdagangan Orang dan Antipenyeludupan Migran 2007 [Akta 670]:
Kesalahan di bawah Bab IIIa

Akta Langkah-Langkah Khas Menentang Keganasan di Luar Negara 2015 [Akta 770]

- Keperluan untuk meminda takrifan atau definisi keselamatan awam - sesungguhnya, takrifan sedia ada kini tidak begitu jelas, menyebabkan undang-undang SOSMA terbuka untuk penyalahgunaan kuasa dan menyebabkan individu yang tidak bersalah juga boleh ditahan di bawah akta ini.

ISU 2: KUASA PENAHANAN REMAN & JAMINAN

2

Kuasa penahanan lebih dari 24 jam sehingga 28 hari bagi tujuan siasatan tanpa perlu pergi ke majistret oleh polis adalah terlalu lama.

SEKSYEN 4 (5)

Negara Lain

Walau apa pun subseksyen (4), seorang pegawai polis yang berpangkat Penguasa Polis atau berpangkat lebih tinggi daripada Penguasa Polis **boleh melanjutkan tempoh tahanan untuk tempoh yang tidak lebih daripada dua puluh lapan hari, bagi maksud penyiasatan.**

England – Yes. Contable may detain without warrant for 48 hours (s. 41TA)

Yes. After the initial 48 hours, a Crown Prosecutor or a police officer of at least a rank of superintendent may apply to a District or Magistrate Court for further detention for up to 7 days from the time of arrest (Para. 29 Sch. 8 TA). This can be further extended by another 7 days upon application to a District or Magistrate Court (but no later than 14 days from the time of arrest) (Para. 36 Sch. 8 TA).

Australia – Yes. For CCA, an Australian Federation of Police (“AFP”) member may apply to a senior AFP member for an initial preventative detention order. A person can be detained under the initial preventative detention order for up to 24 hours (s. 105.8(5) CCA). For ASIO, Director-General of Security with the consent of the Attorney General may apply to a judge who is the issuing authority for a Questioning and Detention Warrant (“QD Warrant”) to question and detain the person for up to 168 hours. The issuing authority may issue a QD Warrant if satisfied that there are reasonable grounds for believing that the warrant will substantially assist the collection of intelligence that is important in relation to a terrorism offence. (s. 34G ASIO)

Yes. For CCA, after the initial 24 hours, the AFP member may apply to a judge for a continued preventative detention order for a person to be detained for an additional 24 hours (s. 105.12 CCA). For ASIO, the QD Warrant needs to be issued by a judge before detaining the person. (s. 34G ASIO)

ISU 2: KUASA PENAHANAN REMAN & JAMINAN

2

Kuasa penahanan lebih dari 24 jam sehingga 28 hari bagi tujuan siasatan tanpa perlu pergi ke majistret oleh polis adalah terlalu lama.

SEKSYEN 4 (5)

Cadangan Penambahbaikan

Walau apa pun subseksyen (4), seorang pegawai polis yang berpangkat Penguasa Polis atau berpangkat lebih tinggi daripada Penguasa Polis **boleh melanjutkan tempoh tahanan untuk tempoh yang tidak lebih daripada dua puluh lapan hari, bagi maksud penyiasatan.**

Perlunya pengawasan kehakiman terhadap keseluruhan proses. Tempoh reman dan tahanan reman harus melalui majistret dan bukannya polis.

ISU 2: KUASA PENAHANAN REMAN & JAMINAN

3
Ikut jamin dinafikan,
melainkan terdapat
keadaan khas.

SEKSYEN 13

Cadangan
Penambahbaikan

(1) Jaminan tidak boleh diberikan kepada seseorang yang dipertuduh atas suatu kesalahan keselamatan.

(2) Walau apa pun subseksyen (1)—

- (a) seorang yang berumur di bawah lapan belas tahun;
- (b) seorang perempuan; atau
- (c) seorang yang sakit atau seorang yang uzur,

yang dipertuduh atas suatu kesalahan keselamatan, selain suatu kesalahan di bawah Bab VIA Kanun Keseksan [Akta 574], boleh dilepaskan dengan jaminan tertakluk kepada suatu permohonan oleh Pendakwa Raya supaya peranti pengawasan elektronik dipasang kepada orang itu mengikut Kanun Tatacara Jenayah.

- Mencadangkan supaya peruntukan ini dimansuhkan atau memberi budi bicara kepada mahkamah sama ada membenarkan reman sementara menunggu rayuan.

- Mencadangkan supaya ia dipinda dan menggunakan prosedur biasa seperti di dalam CPC seperti pemakaian EMD atau menahan pasport.

- Mencadangkan untuk menggunakan special and exceptional circumstances seperti di dalam CPC.

Realiti yang berlaku di dalam kes SOSMA:

- Peruntukan ini adalah penahanan sementara menunggu proses undang-undang selesai.
- Jika perbicaraan Mahkamah membebaskan tertuduh bagi kesalahan keselamatan, Pendakwa Raya boleh memohon secara lisan kepada mahkamah untuk tertuduh direman di dalam penjara sementara menunggu notis rayuan difailkan terhadap pembebasan tertuduh itu oleh Pendakwa Raya.
- Atas permohonan oleh Pendakwa Raya ini, Mahkamah hendaklah memerintahkan tertuduh itu direman di dalam penjara sementara menunggu notis rayuan difailkan.

ISU 2: KUASA PENAHANAN REMAN & JAMINAN

SEKSYEN 30 (1)(2)(3)(4)(7)

- Seksyen 30(1)

Walaupun apa pun Perkara 9 Perlembagaan Persekutuan, jika mahkamah perbicaraan membebaskan tertuduh bagi kesalahan keselamatan Pendakwa Raya boleh memohon secara lisan kepada mahkamah untuk tertuduh direman di dalam penjara sementara menunggu notis rayuan difailkan terhadap pembebasan tertuduh itu oleh Pendakwa Raya.

- Seksyen 30(2)

Atas permohonan oleh Pendakwa Raya di bawah subseksyen (1), mahkamah hendaklah memerintahkan tertuduh itu direman di dalam penjara sementara menunggu notis rayuan difailkan.

- Seksyen 30(3)

Apabila Pendakwa Raya memfailkan rayuan terhadap pembebasan itu, Pendakwa Raya boleh memohon kepada mahkamah perbicaraan bagi suatu perintah untuk memenjarakan tertuduh itu sementara menunggu beresnya rayuan itu.

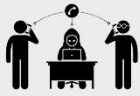
- Seksyen 30(4)

Atas permohonan oleh Pendakwa Raya di bawah subseksyen (3), mahkamah hendaklah memenjarakan tertuduh itu sementara menunggu beresnya rayuan itu.

- Seksyen 30(7)

Seseorang tertuduh yang dipenjarakan di bawah seksyen ini hendaklah ditahan sehingga semua rayuan dibereskan.

ISU 3: PEMBUKTIAN

4

Timbalan Pendakwa Raya (TPR) boleh memberikan kebenaran kepada polis untuk membuat pintasan komunikasi ke atas subjek jika difikirkan perlu untuk membantu siasatan.

SEKSYEN 6

Negara Lain

(1) Walau apa pun mana-mana undang-undang bertulis yang lain, Pendakwa Raya, jika Pendakwa Raya berpendapat bahawa sesuatu berkemungkinan mengandungi apa-apa maklumat yang berhubungan dengan pelakuan sesuatu kesalahan keselamatan, boleh membenarkan mana-mana pegawai polis atau mana-mana orang lain—

- (a) untuk memintas, menahan dan membuka apa-apa barang pos dalam masa penghantaran melalui pos;
- (b) untuk memintas apa-apa mesej yang dihantar atau diterima oleh mana-mana komunikasi; atau
- (c) untuk memintas atau mendengar apa-apa perbualan melalui mana-mana komunikasi.

England – Yes, (s.15(2) Investigatory Power Act 2016) but they need court order to required for inception of communication – in SS 23-25 investigatory power act 2016.

Australia – Yes, S.9 telecommunications (interception and access act 1979 (TIAA) not court order but attorney general (s.9TIAA) or other authorized persons approves (s.12TIAA)

ISU 3: PEMBUKTIAN

4

Timbalan Pendakwa Raya (TPR) boleh memberikan kebenaran kepada polis untuk membuat pintasan komunikasi ke atas subjek jika difikirkan perlu untuk membantu siasatan.

SEKSYEN 6

Cadangan Penambahbaikan

- Mencadangkan supaya pihak polis memberi justifikasi mengenai tindakan pintasan komunikasi yang dilakukan tanpa izin TPR sebelum TPR boleh mengeluarkan pernyataan bahawa ia dilakukan dengan kebenaran (merujuk isu deemed to have acted under the authorization) jika tidak dalam keadaan mendesak perlu minta kebenaran dahulu.

ISU 3: PEMBUKTIAN

5
Ketidakselarasan
dengan Akta
Keterangan

SEKSYEN 17

Bahagian ini hendaklah berkuat kuasa walau apa pun apa-apa ketidakselarasan dengan Akta Keterangan 1950 [Akta 56].

Negara Lain

England – No special legislation. However, general legislation allows admissibility of illegally obtained documents if, having regard to all the circumstances, including the circumstances in which the evidence was obtained, the admission of the evidence would have such an adverse effect on the fairness of the proceedings that the court ought not to admit it. (s. 78 PACE).

SEKSYEN 20

Semua dokumen yang disita semasa serbuan atau semasa penyiasatan dan kandungan dokumen itu hendaklah boleh diterima sebagai keterangan.

Australia – No special legislation. However, general legislation allows admissibility of illegally obtained documents if the desirability of admitting the evidence outweighs the undesirability of admitting evidence that has been obtained in the way in which the evidence was obtained. (s. 138 EA).

SEKSYEN 22

Senarai pengeledahan semua dokumen dan benda yang disita semasa serbuan hendaklah boleh diterima sebagai keterangan di mahkamah untuk membuktikan kewujudan dokumen dan benda yang disita itu yang tidak dikemukakan di mahkamah oleh sebab sifat dokumen dan benda itu.

ISU 3: PEMBUKTIAN

5
Ketidakselarasan
dengan Akta
Keterangan

SEKSYEN 21

Keterangan mengenai pengecaman seseorang tertuduh atau orang lain sebelum perbicaraan hendaklah boleh diterima sebagai keterangan walaupun pengecaman itu dilakukan melalui gambar foto atau kaedah lain atau dijalankan dalam hal keadaan yang dalamnya saksi yang mengecam tertuduh atau orang lain itu tidak dapat dilihat oleh tertuduh atau orang lain itu.

Negara Lain

England – No special legislation. However, general legislation allows for photograph identification provided that the Police conducting the video identification complies with Code D of PACE.

Australia – No special legislation. However, general legislation allows photograph identification with exceptions (s. 115 EA)

SEKSYEN 24

(1) Jika seseorang dipertuduh atas suatu kesalahan keselamatan, apa-apa maklumat yang diperolehi melalui pemintasan komunikasi di bawah seksyen 6 hendaklah boleh diterima sebagai keterangan semasa perbicaraannya.

England – No special legislation and not admissible under general legislation.

(4) Tiada seorang pun atau pegawai polis berada di bawah apa-apa kewajiban, obligasi atau liabiliti atau dengan apa-apa cara boleh dipaksa untuk menzahirkan dalam apa-apa prosiding tatacara, kaedah, cara atau apa-apa jalan atau peranti, atau apa-apa perkara jua pun mengenai apa-apa perkara yang dilakukan di bawah seksyen 6.

Australia – No special provision but intercept evidence is admissible under the TIAA.

ISU 3: PEMBUKTIAN

5

Ketidakselarasan
dengan Akta
Keterangan

SEKSYEN 25

Apa-apa dokumen yang dihasilkan oleh komputer dan pernyataan yang terkandung dalamnya hendaklah boleh diterima sebagai keterangan.

Negara Lain

England - No special legislation but common law allows computer generated documents to be admissible subject to limitations.

Australia - No special legislation but general legislation allows computer generated documents to be admissible subject to limitations. (ss. 146-147 EA)

SEKSYEN 26

1) Walau apa pun apa-apa rukun undang-undang atau mana-mana undang-undang bertulis lain yang berlawanan, dalam manamana prosiding terhadap mana-mana orang atas suatu kesalahan keselamatan —

(a) tiada saksi boleh dianggap sebagai rakan sejenayah hanya oleh sebab saksi itu telah dengan apa-apa cara terlibat dalam melakukan kesalahan keselamatan itu; dan

(b) **tiada ejen provokasi** boleh dianggap tidak boleh dipercayai hanya oleh sebab dia telah cuba untuk bersubahat dalam atau telah menyubahati dalam melakukan kesalahan keselamatan itu oleh mana-mana orang jika percubaan untuk bersubahat atau penyubahatan itu adalah bagi maksud semata-mata untuk mendapatkan keterangan terhadap orang itu.

England - No special legislation. However, general legislation allows the court to disallow the admission of evidence of agent provocateur if the evidence would have such an adverse effect on the fairness of the proceedings. (s. 78 PACE). As for the evidence of an accomplice, under common law, when an accomplice gives evidence for the prosecution, it is the practice to omit him from the indictment or take his plea of guilty on arraignment.

Australia - No special legislation. However, general legislation allows the court to disallow the admission of evidence of an agent provocateur if the undesirability of admitting such evidence outweighs the desirability of admitting it. (s. 138 EA) As for evidence of an accomplice, general legislation states that evidence given by an accomplice may be of a kind that is unreliable (s. 165 (1)(d) EA)

ISU 3: PEMBUKTIAN

5

Ketidakselarasan
dengan Akta
Keterangan

SEKSYEN 17, 20, 21, 22, 24, 25, 26

Bahagian ini hendaklah berkuat kuasa walau apa pun apa-apa ketidakselarasan dengan Akta Keterangan 1950 [Akta 56].

Cadangan
Penambahbaikan

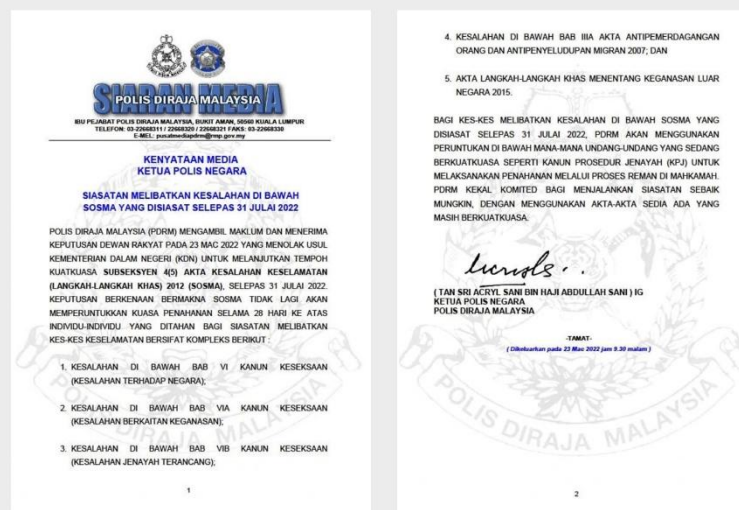
- Mencadangkan supaya semua peruntukan di dalam seksyen ini mengikut Akta Keterangan 1950 (Evidence Act)

ISU 4: GARIS MASA PINDAAN SEKSYEN 4(5)

ISU 4: GARIS MASA PINDAAN SEKSYEN 4(5)

• Kenyataan Media oleh Ketua Polis Negara pada 23 Mac 2022

CONTOH KES

1

Lim Kian Aik dan R. Nathan telah ditahan di bawah SOSMA pada November 2020 kerana didakwa mensabotaj perkhidmatan air di Selangor.

Selepas dipenjarakan lebih enam bulan, Lim dibenarkan ikat jamin oleh mahkamah kerana sakit, mengikut salah satu syarat yang boleh diikat jamin di bawah Seksyen 13(2) SOSMA.

Mahkamah Rayuan pada Ogos 2021, mahkamah memutuskan bahawa **mensabotaj perkhidmatan air bukanlah satu kesalahan keselamatan yang boleh diklasifikasikan di bawah SOSMA dan memerintahkan supaya pertuduhan terhadap tertuduh digugurkan.**

2

Maria Chin Abdullah, selaku pengerusi Bersih 2.0 ketika itu, telah ditangkap di bawah SOSMA sehari sebelum perhimpunan Bersih 5 pada 2016. Beliau ditahan selama 11 hari.

3

Pada 2015, Khairuddin Abu Hassan telah ditahan di bawah SOSMA kerana sentiasa mengkritik skandal 1 Malaysia Development Bhd (1MDB). Beliau telah memfailkan laporan terhadap 1Malaysia Development Bhd (1MDB) di beberapa negara.

4

Dia ditahan di Petaling Jaya ketika makan bersama rakan lain pada 2019 pada usia 18 tahun. Sehingga kini, selepas 2 tahun, dia sudah pun berumur 20 tahun dan masih dalam tahanan.

Daripada keluarga yang mengalami masalah kewangan dan tidak dapat mengupah peguam, mereka tidak tahu tentang hak mereka dan bagaimana untuk membayar dengan pegawai polis. Malangnya, pegawai penyiasat juga tidak pernah memaklumkan kepada keluarga tentang kes tersebut, malah tidak memaklumkan mengapa mereka menangkapnya.

SEKIAN TERIMA KASIH

SUARAM di:

@suararakyatmalaysia

@suaramtweets

@insta_suaram

<http://www.suaram.net>

Alamat:

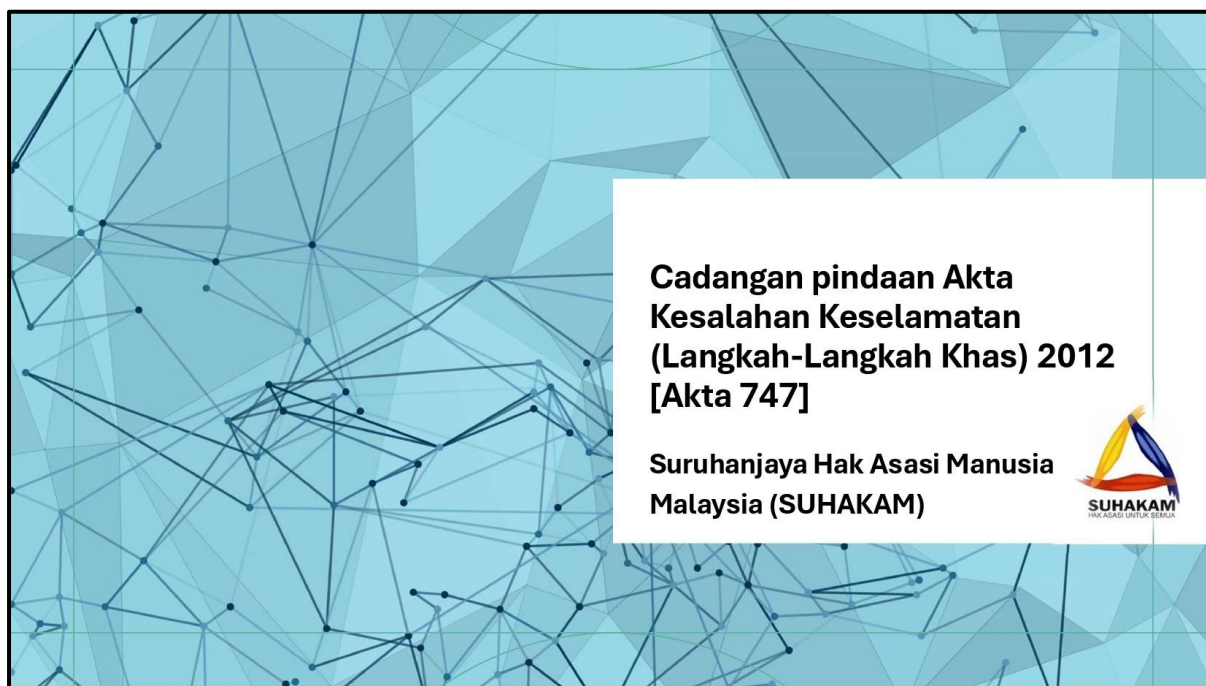
B-G-15, Jalan Sungai Jernih 8/1,
46050 Petaling Jaya, Selangor

No. Telefon

03 - 7954 5724

E-mel:

suaram@suaram.net

Cabaran dalam memerangai keganasan	Cabaran utama yang dihadapi oleh Kerajaan dalam konteks memerangai keganasan adalah untuk mengimbangi hak asasi manusia dan keselamatan negara. Kebimbangan masyarakat pula tertumpu kepada kesan undang-undang dan dasar dalam memerangai keganasan kepada hak dan kebebasan demokrasi.
--	---

Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747]

Undang-undang pencegahan perlu dilindungi dari salahguna kuasa oleh pihak Eksekutif melalui **oversight mechanism** atau semakanimbangan oleh mahkamah.

SUHAKAM mencadangkan beberapa seksyen di dalam Akta 747 dipinda agar ia selari dengan standard hak asasi manusia antarabangsa.

Cadangan pindaan kepada Akta 747

1. Pindaan kepada Seksyen 13 Akta 747:

a) Bahawa kuasa untuk membenarkan jaminan di bawah bidang kuasa **Mahkamah Tinggi** selaras dengan **Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan**.

b) Ini telah diputuskan oleh beberapa kes di mahkamah berkaitan permohonan jaminan di bawah Seksyen 13 Akta 747:

i. Saminathan Ganesan v PP [2020] 3 CLJ 398:

- 1) "...The judicial power on bail could not therefore be absolutely prohibited by any statutory provision like the one embodied in s. 13 of the SOSMA vis-à-vis the offences under Chapter VIA of the Penal Code because this usurpation or removal of the power of the courts to consider bail was contrary to the judicial power being exclusively vested in the Judiciary under art. 121 of the FC and to the doctrine of the separation of powers." per Mohd Nazlan Ghazali J
- 2) Mahkamah Tinggi dalam kes ini turut memutuskan bahawa Seksyen 13 Akta 747 adalah **ultra vires** Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan kerana ia mengambil alih kuasa mahkamah untuk menentukan permohonan jaminan.

ii) Raman Shunmugham lwn. PP [2020] 2 CLJ 818:

- 1) Mahkamah Rayuan memutuskan bahawa seksyen ini "...seolah-olah meletakkan kuasa dan budi bicara berian jaminan pada TPR **sedangkan kuasa ini terletak pada mahkamah**. Perkataan-perkataan "... Subject to an application by the Public Prosecutor..." dalam s.13(2) SOSMA hanya satu syarat bahawa sebelum mahkamah membenarkan pemohon diberi jaminan, TPR boleh mengkehendaki agar orang itu dipasang dengan peranti pengawasan elektronik. Jika Tafsiran di dalam kes *Lee Ngan Chea* dipakai, peruntukan di bawah sub-s. (2) akan menjadi tidak berguna, sia-sia dan tidak logik." Kamardin Hashim HMR
- 2) Mahkamah Rayuan telah membenarkan pemohon untuk diberikan jaminan sementara dengan syarat dan **budi bicara jaminan tidak terletak pada Pendakwa Raya**.

Perkara yang perlu dipertimbangkan dalam pindaan Seksyen 13 Akta 747:

1. Mahkamah masih mempunyai **budi bicara** untuk membenarkan jamin di bawah Seksyen 13 Akta 747 iaitu selain dari kesalahan di bawah Bab VIA Kanun Keseksaan
2. Selain dari kesalahan yang dimaksudkan di atas, mahkamah masih mempunyai **kuasa budi bicara untuk membenarkan jamin** jika pra-syarat di bawah Seksyen 13(2) dipenuhi dan ini termasuk kesalahan di bawah seksyen 26A-26K ATIPSOM
3. Pindaan kepada seksyen 13 adalah perlu untuk memastikan ia selari dengan Perkara 121 Perlembagaan Persekutuan.

Perkara yang perlu dipertimbangkan dalam pindaan Seksyen 13 Akta 747 (sambungan):

4. Pada masa ini, pertimbangan untuk memberi jaminan hanya kepada tahanan yang sakit seperti di bawah peruntukan, namun pertimbangan juga harus diberikan kepada tahanan yang merupakan **pencari nafkah tunggal keluarga** yang mana penahanan beliau akan menambah beban kepada keluarganya.
5. Dari segi psikososial pula, keluarga tahanan berasa teraniaya dan mereka lebih mudah tertarik dan **memberikan simpati kepada kumpulan ektremisme** yang yang sama dan mengangkat mereka sebagai sebuah keluarga yang dianiaya dan tidak dihiraukan oleh mana-mana pihak kerana ahli keluarga mereka telah ditahan.

	2. Cadangan Pindaan kepada Seksyen 4 Akta 747: 4 a) Penahanan 28 hari di bawah seksyen 4(5) bagi maksud penyiasatan perlu diputuskan oleh mahkamah di bawah seksyen 117 Kanun Tatacara Jenayah [Akta 593] berdasarkan bukti yang dikemukakan oleh Pendakwa Raya dan tidak boleh diputuskan oleh Penguasa Polis. b) Tempoh penahanan juga perlu dipendekkan kepada 7 hari. Penahanan yang lama boleh menyebabkan tahanan dipukul oleh pihak polis untuk mendapatkan pengakuan/maklumat. c) SUHAKAM mencadangkan seksyen 4(10) dipinda supaya ia selari dengan Perkara 5 (Kebebasan diri) dan Perkara 9 (larangan buang negeri dan kebebasan bergerak) Perlembagaan Persekutuan serta seksyen 117 Akta 593.	
--	---	--

	Cadangan Pindaan kepada Seksyen 4 Akta 747: c) Tahanan boleh memilih peguamnya sendiri seperti di bawah Perkara 5 Perlembagaan Persekutuan. Ini kerana di dalam kebanyakan kes, tahanan SOSMA tidak mendapat akses kepada peguam pilihan mereka. d) Peguam yang mewakili tahanan pula adalah dari cadangan pihak polis dan tahanan sering dinasihatkan untuk mengaku salah (<i>plead guilty</i>) di mahkamah dan tidak mendapat nasihat perundangan sewajarnya.	
--	---	--

3. SUHAKAM mencadangkan Seksyen 17 Akta 747 **dimansuhkan (*repeal*)** supaya ia konsisten dengan Akta Keterangan 1950 [Akta 56]. Akta 56 mempunyai kriteria dan standard tinggi untuk menerima sebarang bukti di dalam pelbagai bentuk dan bukti yang dikemukakan perlu mengikut Akta 56 dan nas-nas yang telah diputuskan oleh mahkamah.

4. Seksyen 18B Akta 747 (komunikasi semasa perkahwinan):

1. **Dimansuhkan (*repeal*)** dan perlu dinilai mengikut peruntukan di bawah Seksyen 122 Akta 56 yang melindungi komunikasi di dalam perkahwinan dan keistimewaan (*privilege*) ini kekal walaupun perkahwinan tersebut telah berakhir.
2. Seksyen 122 Akta 56: satu komunikasi dalam tempoh perkahwinan tidak boleh didedahkan melainkan orang yang membuat komunikasi tersebut memberi keizinan dan bahagian yang dimaksudkan perlu dikeluarkan/dipadam daripada rekod prosiding mahkamah. (*PP lwn. Mathivanan Suparamaniam [2020] CLJU 983*)

Pendirian SUHAKAM

1. SUHAKAM menekankan bahawa **keseimbangan perlu dicapai** di antara keperluan untuk melindungi negara dari ancaman keselamatan dan pada masa yang sama mengekalkan kebebasan dan hak asasi manusia seperti yang diperuntukan di bawah Bahagian II Perlembagaan Persekutuan.
2. Keselamatan tanpa konsep semak dan imbang boleh menghakis hak asasi manusia, oleh itu undang-undang pencegahan perlu **disemak secara berkala** untuk melindungi hak asasi individu.

3. Artikel 9 *International Covenant on Civil and Political Rights* atau Kovenan Antarabangsa mengenai Hak Sipil dan Politik (ICCPR) turut menyatakan:

(1) hak kepada kebebasan diri dan hak ini hanya boleh dilucutkan berdasarkan undang-undang.

(2) Pemakluman sebab individu tersebut ditahan

(3) Dibawa ke mahkamah untuk pengadilan dalam satu tempoh masa yang rasional dan sesuai.

(4) Mahkamah adalah badan yang perlu menentukan samada penahanan beliau sah atau tidak dan jika penahanan itu tidak sah, mengarahkan beliau dibebaskan.

4. Walaupun Malaysia tidak menandatangani ICCPR pada masa ini, cadangan dari ICCPR berkenaan kebebasan asasi individu telah dizahirkan di Bahagian II Perlembagaan Persekutuan dan tidak menjadi masalah kepada penggubal undang-undang (*legislator*) untuk meminda Akta 747 mencapai piawaian antarabangsa.

5. SUHAKAM **tidak mencadangkan** untuk mengelak dari meminda atau meluluskan undang-undang pencegahan keganasan kerana bimbang berlakunya pelanggaran hak asasi manusia, namun ia harus mempunyai perlindungan dari penyalahgunaan kuasa dan ia perlu **semakan kehakiman yang menyeluruh** untuk mengekang penyalahgunaan kuasa dari berlaku.

Terima kasih
Suruhanjaya Hak Asasi
Manusia Malaysia

MESYUARAT JKPK & SUARAM BERKENAAN SOSMA

11 pagi | 29 Julai 2025
Bilik Jawatankuasa 2, Aras 2, Bangunan Blok Utama, Parlimen

Agenda Mesyuarat:

1. Pengenalan
2. Perkongsian ahli keluarga tahanan SOSMA - TR & GST
3. Perkongsian oleh peguam
4. Perbincangan dan sesi soal jawab
5. Penutup

1. Pengenalan

- Pelbagai usaha perbincangan kajian semula berkaitan SOSMA telah dilakukan sejak lima tahun yang lalu.
- Pihak SUARAM telah melakukan pembentangan penambahbaikan yang boleh dilakukan. Maklumat lanjut boleh rujuk kepada [pautan ini](#).

Garis Masa - Tindakan Kerajaan berkaitan SOSMA

Jawatankuasa Teknikal SOSMA

- Perbincangan terhadap isu-isu yang berkaitan dengan SOSMA dan cadangan pindaan yang relevan yang boleh dilakukan kepada akta tersebut.
- Namun, tiada sebarang perbincangan berkaitannya dan masih banyak lagi perkara tidak diketahui atau dikongsikan kepada mana-mana organisasi masyarakat sivil terhadap status SOSMA.

Usul Seskyen 4(5) SOSMA

- 23 Mac usul ini dikalahkan dengan undi 86 - 85
- 20 Julai usul terdahulu dibantah dengan undian baru 105 - 83

Sesi Libat Urus dengan YB Ramkarpal

24 Feb 2023: Sesi Libat Urus dengan Timbalan Menteri Undang-Undang, YB Ramkarpal, pihak Kementerian Dalam Negeri (KDN), Polis Diraja Malaysia (PDRM) dan pihak SUARAM.

Mogok Lapar oleh Ahli Keluarga Tahanan SOSMA - 2023

Julai - Ogos 2023: Ahli keluarga tahanan SOSMA GST telah melakukan mogok lapar di hadapan Penjara Sg Buloh dan YB Ramkarpal telah turun untuk bercakap dengan mereka.

Sesi Townhall bersama bekas tahanan SOSMA & ahli keluarga

September 2023: Ahli keluarga tahanan SOSMA dan bekas tahanan juga telah hadir ke sesi townhall yang dilakukan oleh SUARAM. Turut dilaksanakan dalam sesi ini adalah pembentangan kajian impak sosioekonomi kepada ahli keluarga.

Sesi Libat Urus dengan YB Kulasegaran

2 Mei 2024: Pihak SUARAM telah bertemu dengan YB Kulasegaran untuk berbincang isu berkaitan SOSMA.

Mogok Lapar oleh Ahli Keluarga Tahanan SOSMA - 2025

Februari 2025: Ahli keluarga tahanan SOSMA TR telah melakukan mogok lapar di hadapan Penjara Sg Buloh

Serahan Memorandum kepada Ahli Parlimen

Julai 2025: Ahli keluarga tahanan SOSMA TR telah melakukan serahan memorandum kepada Ahli Parlimen

2. Perkongsian oleh Ahli Keluarga tahanan SOSMA

SOSMA GST

- Seramai 35 orang mangsa tahanan SOSMA. 28 orang daripada mereka telah ditangkap dan ditahan oleh pihak polis di antara pukul 12 malam sehingga 6 pagi di kediaman mereka pada 23 Jun 2022.
- Sekurang-kurangnya 7 orang mangsa tahanan SOSMA ini mempunyai masalah kesihatan malah ada yang berstatus Orang Kurang Upaya (OKU). Selain itu, antara tahanan-tahanan SOSMA tersebut, terdapat juga mangsa yang berumur 19 tahun hingga 21 tahun atau dikenali sebagai tahanan muda.
- Kebanyakan ahli keluarga tidak dimaklum oleh pihak polis mengenai alasan tangkapan serta tempat lokap atau pusat tahanan mereka.
- Sepanjang ditahan, terdapat banyak isu pelanggaran hak asasi manusia terhadap tahanan.
- Pada 7 Disember 2022, tarikh bicara telah ditetapkan pada Julai hingga September 2024 atas alasan mahkamah tidak dapat melapangkan tarikh-tarikh yang lebih awal bagi mengendalikan kes-kes ini. Berikutan itu, 34 orang mangsa tahanan SOSMA ini perlu berada dalam penjara selama dua tahun walaupun perbicaraan masih belum bermula.

SOSMA TR

- Kesemua 34 mangsa tahanan SOSMA ini diberkas atas tuduhan melibatkan diri dalam kumpulan jenayah terancang - Geng TR.
- Mereka ditahan di beberapa lokasi sekitar lembah Klang di antara Mei hingga September 2024 dan beberapa tangkapan terkini di kawasan sekitarnya juga.
- Selepas 28 hari direman, mereka dihadapkan di mahkamah dan pendakwaan dibuat mengikut Seksyen 130V (1) Kanun Keseksaan yang membawa hukuman penjara antara lima hingga dua puluh tahun, jika sabit kesalahan.
- Semua orang kena tuduh (OKT) tidak mengaku salah tetapi tidak dibenarkan ikat jamin atas sekatan seksyen 13 SOSMA.
- Tarikh perbicaraan pada awalnya ditetapkan pada tahun 2028 dan kini dibenarkan pada tahun 2026 (iaitu lebih daripada dua tahun selepas suatu tangkapan tersebut dilakukan).
- Dalam kata lain, 34 orang mangsa tahanan SOSMA ini perlu meringkuk di penjara selama sekurang-kurangnya dua tahun sebelum suatu perbicaraan akan dimulakan.

3. Perkongsian oleh Peguam

Antara isu-isu berbangkit:

- Kesukaran untuk memperoleh jamin walaupun menghadapi penyakit yang memerlukan perhatian tambahan
- Penahanan tanpa hubungan (*incommunicado detention*)
- Faktor kekangan kewangan
- Penyeksaan dan layanan buruk
- Proses mahkamah yang terlalu lama dan tidak menentu
- Kesihatan tahanan

Kes-kes terdahulu

[Kes 2016 - Siti Noor Aishah](#)

[Kisah Encik Zul dan Encik Yazid](#)

Tuntutan

- Melibatkan wakil keluarga dalam Jawatankuasa Kajian Semula Undang-Undang SOSMA
- Memberikan ikat jamin kepada semua tahanan
- Akses kepada rawatan perubatan dan maklumat kesihatan tahanan
- Siasatan terhadap dakwaan penyeksaan dan layanan buruk
- Awalkan tarikh bicara dan beri keutamaan kepada kes-kes SOSMA
- Bantuan kewangan dan pemulihan ekonomi untuk keluarga tahanan

4. Perbincangan & Sesi Soal Jawab

Sekian, terima kasih

Hubungi pihak Suara Rakyat Malaysia (SUARAM) di:

SUARAM on:

 @suarakakyatmalaysia

 @suaramtweets

 @insta_suaram

 <http://www.suaram.net>

Company Address:

B-G-15, Jalan Sungai Jernih 8/1,
46050 Petaling Jaya, Selangor

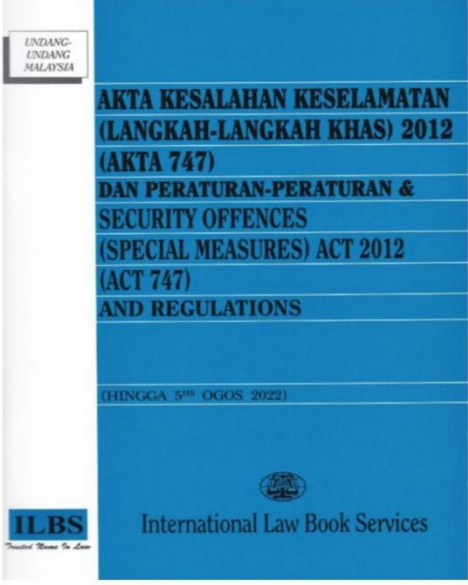
Office Number:

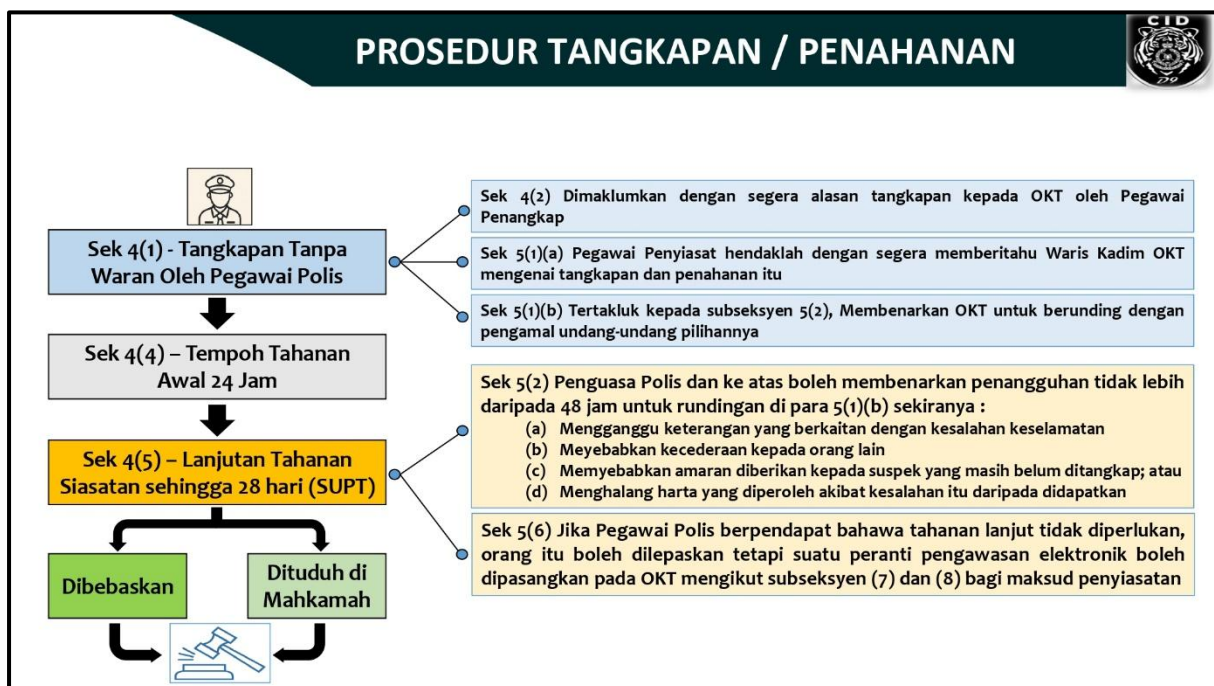
03 - 7954 5724

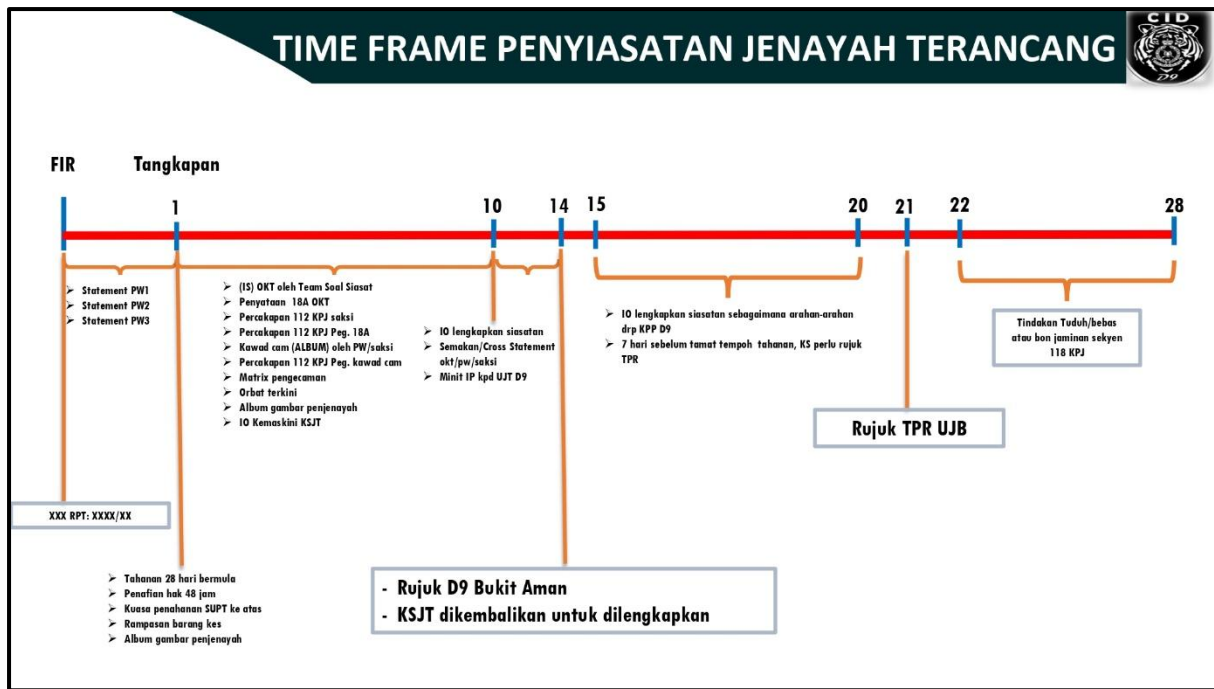
Email:

suaram@suaram.net

KESALAHAN KESELAMATAN – JADUAL PERTAMA	
	1 Akta Kanun Keseksaan - Bab VI Kesalahan Terhadap Negara
	2 Akta Kanun Keseksaan - Bab VIA Kesalahan Keganasan
	3 Akta Kanun Keseksaan - Bab VIB Kumpulan Jenayah Terancang
	4 Akta Anti Pmerdagangan Orang dan Penyeludupan Migran - Bab IIIA Kesalahan Penyeludupan Migran
	5 Akta Langkah-Langkah Khas Menentang Keganasan di Luar Negara 2015 (SMATA) (Special Measures Against Terrorism in Foreign Countries)

PROSEDUR TANGKAPAN & PENAHANAN DIBAWAH AKTA KESALAHAN KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012

1 PENGENALAN

Kesalahan Keselamatan (Langkah-Langkah Khas) 2012 [Akta 747] digubal khas untuk menggantikan Akta Keselamatan Dalam Negeri 1960 [Akta 82]. Disamping itu, Akta 747 bertujuan untuk menangani kesalahan keselamatan yang mendatangkan risiko yang serius kepada keselamatan dan ketenteraman negara. Sehubungan itu, adalah diperuntukkan kuasa penangkapan dan penahanan yang khas bagi tujuan mencapai matlamat ini.

2 ASAS UNDANG-UNDANG

Kuasa penangkapan dan penahanan suspek adalah diperuntukkan di bawah Seksyen 4 Akta 747 seperti berikut:-

SEKSYEN 4(1)	<i>Seorang pegawai polis boleh, tanpa waran, menangkap dan menahan mana-mana orang yang berkenaan dengannya dia mempunyai sebab untuk dipercayai terlibat dalam kesalahan keselamatan</i>
SEKSYEN 4(2)	<i>Seseorang yang ditangkap di bawah subseksyen (1) hendaklah dimaklumkan dengan seberapa segera yang boleh alasan dia di tangkap oleh pegawai polis yang membuat tangkapan itu</i>
SEKSYEN 4(3)	<i>Tiada seseorang pun boleh di tangkap dan ditahan di bawah seksyen ini semata-mata atas kepercayaan politiknya atau aktiviti</i>
SEKSYEN 4(4)	<i>Orang yang ditangkap dan di tahan di bawah subseksyen (1) itu boleh ditahan untuk tempoh selama dua puluh empat jam bagi maksud penyiasatan</i>
SEKSYEN 4(5)	<i>Walau apa pun subseksyen (4), seorang pegawai polis yang berpangkat Penguasa Polis atau berpangkat lebih tinggi daripada Penguasa Polis boleh melanjutkan tempoh tahanan untuk tempoh yang tidak lebih daripada dua puluh lapan hari, bagi maksud penyiasatan</i>
Menurut subseksyen 4(10) Akta 747 peruntukkan tersebut mempunyai kuat kuasa walau apa pun yang berlawanan dengan Perkara 5 dan Perkara 9 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 117 Kanun Tatacara Jenayah [Akta 747]	
Namun demikian, sesuatu penangkapan dan penahanan yang dibuat di bawah Akta 747 hendaklah mengikut tatacara dan garis panduan yang ditetapkan bagi mengelak penangkapan dan penahanan itu di pertikai dan di cabar di mahkamah	

3	TATACARA KUASA PENANGKAPAN DAN PENAHANAN
3.1	Pegawai polis boleh menangkap dan menahan seseorang suspek bagi tujuan penyiasatan, tanpa waran, sekiranya mempunyai sebab untuk dipercayai suspek tersebut terlibat didalam kesalahan keselamatan sebagaimana dalam Jadual Pertama SOSMA
3.2	Seseorang suspek tidak boleh ditangkap atau ditahan bagi tujuan siasatan semata-mata atas kepercayaan politiknya atau aktiviti politiknya
3.3	Seseorang suspek boleh ditahan selama dua puluh empat (24) jam bagi tujuan penyiasatan. Setelah tamat tempoh tersebut, seseorang pegawai polis berpangkat Penguasa Polis atau berpangkat lebih tinggi boleh melanjutkan tempoh tahanan untuk tempoh tidak lebih daripada dua puluh lapan (28) hari
3.4	Sungguhpun demikian, pihak polis hendaklah melengkapkan siasatan dengan secepat mungkin dimana pada hari ke-10, pegawai penyiasat hendaklah mengemukakan kertas siasatan kepada Unit Siasatan Jenayah Terancang, Bukit Aman untuk di semak dan diambil tindakan susulan jika terdapat sebarang arahan lanjut. Pada hari ke-14, kertas siasatan berkenaan perlu di kemukakan kepada Ketua Penolong Pengarah (D9) untuk disemak dan akan di kembalikan semula kepada pegawai penyiasat jika terdapat arahan lanjut untuk diambil tindakan.

3

TATACARA KUASA PENANGKAPAN DAN PENAHANAN

3.5

Pegawai polis (pegawai penyiasat) hendaklah mengemukakan kertas siasatan kepada Pendakwa Raya seminggu sebelum tamat tempoh tahanan reman 28 hari seseorang suspek iaitu pada hari ke-21.

3.6

Seseorang suspek yang telah pun di benarkan ditahan reman selama 28 hari, boleh dilepaskan daripada tahanan sekiranya pegawai polis berpendapat bahawa tahanan lanjut tidak diperlukan lagi walaupun suspek masih dalam siasatan, dengan syarat satu alat peranti pengawasan elektronik di pasang pada suspek tersebut dimana pegawai polis berkenaan hendaklah mengemukakan satu laporan penyiasatan beserta dengan asas pelepasan suspek kepada Pendakwa Raya.

Jika Pendakwa Raya bersetuju dengan Cadangan pelepasan suspek berkenaan, Pendakwa Raya boleh memohon ke Mahkamah Sesyen supaya suspek dipasangkan dengan peranti pengawasan elektronik (EMD) bagi satu tempoh yang tidak melebihi baki tempoh tahanan (28) hari yang dibenarkan di bawah Akta 747 dan boleh menetapkan apa-apa syarat kepada suspek sebagaimana yang difikirkan patut.

3

TATACARA KUASA PENANGKAPAN DAN PENAHANAN

3.7

Disamping itu, pemberitahuan kepada waris kadim berkaitan dengan penangkapan dan penahanan di bawah Akta 747 serta rundingan dengan pengamal undang-undang adalah peruntukkan sebagai satu keperluan undang-undang. Pemberitahuan kepada waris kadim ini adalah bertujuan untuk memaklumkan kepada ahli keluarga atau saudara terdekat suspek berhubung dengan penangkapan dan penahanan suspek. Selain itu, pemberitahuan kepada waris kadim juga adalah bertujuan untuk mengelakkan laporan berhubung kehilangan suspek dibuat oleh ahli keluarga atau saudara mara suspek. Manakala rundingan dengan pengamal undang-undang adalah bertujuan membolehkan suspek mendapat akses kepada keadilan atau pembelaan. Pemberitahuan kepada waris kadim berhubung penangkapan dan penahanan suspek serta rundingan dengan pengamal undang-undang adalah diperuntukkan di bawah seksyen 5 Akta 747.

3.7.1

Apabila suspek ditangkap dan ditahan, pegawai polis yang menjalankan penyiasatan (Pegawai Penyiasat) hendaklah memberitahu waris kadim suspek dengan segera berhubung dengan penangkapan berkenaan.

3.7.2

Waris kadim merujuk kepada:-

- i. Ahli keluarga termasuklah ibu, bapa, suami/isteri, anak-anak, adik beradik atau
- ii. Saudara terdekat

3.7.3

Tindakan untuk memberitahu waris kadim suspek hendaklah diambil dengan segera

**STATISTIK KES-KES YANG DIAMBIL TINDAKAN DI BAWAH AKTA
KESALAHAN KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012 [AKTA 747]
(SOSMA) BAGI TEMPOH 2015 HINGGA 2025 (JAN – OKT)**

1. BAB VI KANUN KESEKSAAN – KESALAHAN TERHADAP NEGARA

JUMLAH KES	JUMLAH TANGKAPAN	BEBAS	TUDUH
21	2	1	1

2. BAB VIA KANUN KESEKSAAN – KESALAHAN BERKAITAN KEGANASAN

JUMLAH KES	JUMLAH TANGKAPAN	BEBAS	TUDUH
662	611	132	291

3. BAB VIB KANUN KESEKSAAN – JENAYAH TERANCANG

JUMLAH KES	JUMLAH TANGKAPAN	BEBAS	TUDUH
46	1,379	401	905

**4. BAB IIIA AKTA ANTIPEMERDAGANGAN ORANG DAN ANTIPENYELUDUPAN
MIGRAN 2007**

JUMLAH KES	JUMLAH TANGKAPAN	BEBAS	TUDUH
102	570	137	243

**5. AKTA LANGKAH-LANGKAH KHAS MENENTANG KEGANASAN DI LUAR
NEGARA 2015**

JUMLAH KES	JUMLAH TANGKAPAN	BEBAS	TUDUH
0	0	-	-

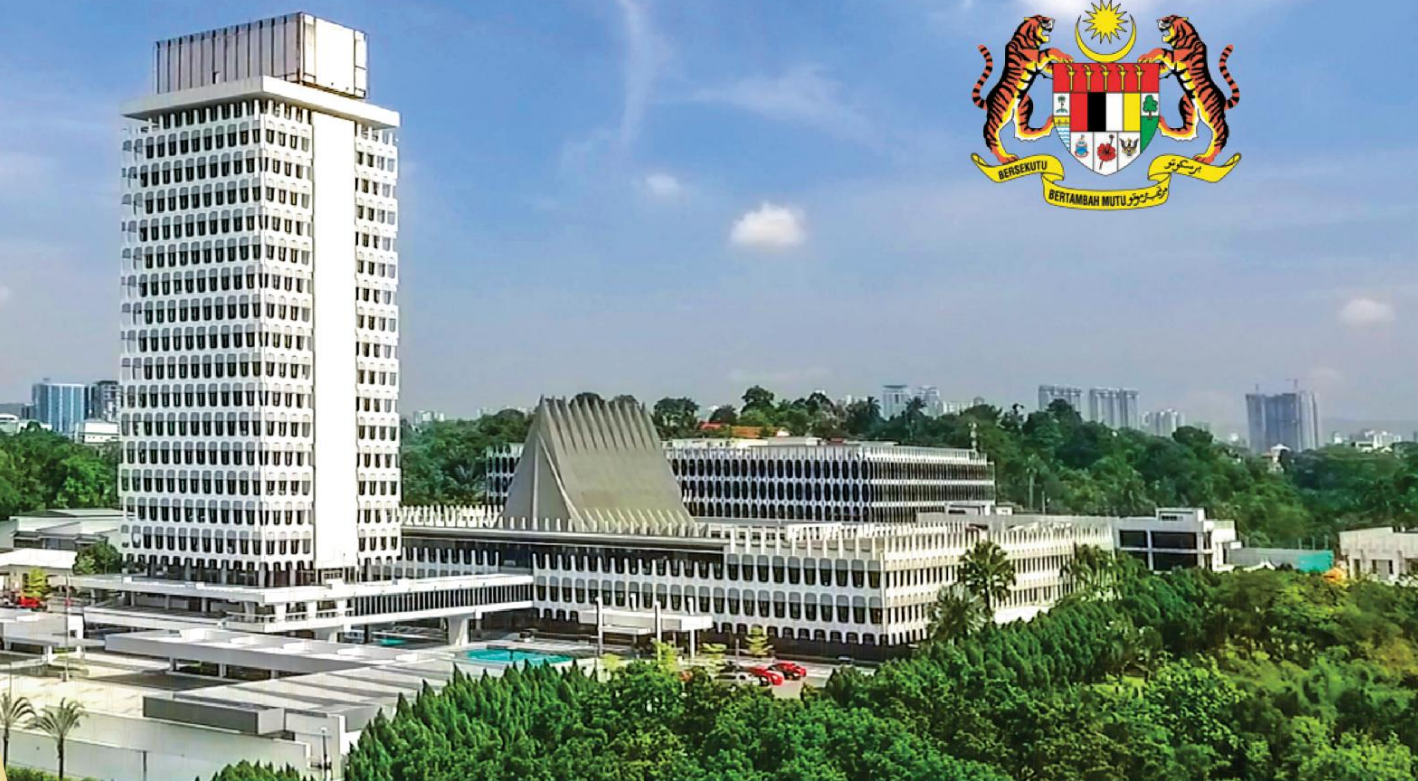

PENYATA
JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA,
PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI
CADANGAN PINDAAN TERHADAP AKTA KESALAHAN
KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012 [AKTA 747]
DR. 29 TAHUN 2025
LAPORAN PROSIDING

LAPORAN PROSIDING
MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA,
PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI

PENYATA CADANGAN PINDAAN TERHADAP AKTA KESALAHAN
KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS) (SOSMA) 2012 [AKTA 747]

NO	DOKUMEN	TARIKH
1	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BILANGAN 14 TAHUN 2024	6 NOVEMBER 2024
2	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BILANGAN 4 TAHUN 2025	29 JULAI 2025
3	MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BILANGAN 9 TAHUN 2025	14 OKTOBER 2025

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN
REFORMASI INSTITUSI

TAKLIMAT MENGENAI CADANGAN PINDAAN
AKTA KESALAHAN KESELAMATAN
(LANGKAH-LANGKAH KHAS) 2012 [AKTA 747]
OLEH SURUHANJAYA HAK ASASI MANUSIA
MALAYSIA (SUHAKAM) DAN SUARA RAKYAT
MALAYSIA (SUARAM)

BIL. 14

RABU, 6 NOVEMBER 2024

PENGGAL KETIGA, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYADAN REFORMASI INSTITUSI
BIL. 14 TAHUN 2024**

**BILIK JAWATANKUASA 3,BLOK SEMENTARA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

RABU, 6 NOVEMBER 2024

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]

- Pengerusi

YB. Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]

YB. Tuan Zahari bin Kechik [Jeli]

YB. Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh [Besut]

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Datuk Seri Utama Ir. Hasni bin Mohammad [Simpang Renggam]

YB. Dato' Sri Richard Riot Anak Jaem [Serian]

YB. Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]

YB. Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]

YB. Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]

URUS SETIA

Cik Noraini binti Othman [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

Cik Farhan binti Mat Arisah Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

Cik Farah binti Mohamed Rafiee [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Ex Officio

YBrs. Puan Siti Nur Ikhlas binti Bustami [Penolong Kanan Penggubal Undang-Undang Parlimen, Jabatan Peguam Negara (AGC)] (Wakil Ex Officio)

YBrs. Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff [Ketua Penolong Pengarah (Seksyen Dasar dan Penyelidikan), Bahagian Hal Ehwal Undang-Undang (BHEUU)] (Wakil Ex Officio)

YBhg. Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican [Pesuruhjaya, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)] (Wakil Ex Officio)

Encik Nik Mohamed Norsyahfiq bin Nik Othman [Penolong Setiausaha (Bahagian Dasar dan Antarabangsa), Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR)] (Wakil Ex Officio)

Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)

Encik Sevan Doraisamy [Executive Director]

Puan Nik Azura Nik Nasron [Programme Manager]

Puan Farida Mohammad [Board of Director]

Encik Karthiges Rajaminickam [Case and Campaign Coordinator]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BIL. 14 TAHUN 2024

**BILIK JAWATANKUASA 3, BLOK SEMENTARA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

RABU, 06 NOVEMBER 2024

Mesyyuarat dimulakan pada pukul 10.44 pagi

*[Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen **mempengerusikan Mesyyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Selamat pagi dan selamat sejahtera, Ahli-ahli Yang Berhormat. Terlebih dahulu, saya William Leong Jee Keen, Pengerusi Jawatankuasa Pilihan Khas Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi ingin mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat dan ex officio yang hadir ke mesyyuarat pada hari ini. Yang Berhormat Datuk Seri Utama Ir. Hasni bin Mohammad; Yang Berhormat Tuan Khoo Poay Tiong, Ahli Parlimen Kota Melaka; Yang Berhormat Tuan Zahari bin Kechik, Ahli Parlimen Jeli; ex officio, Yang Berusaha Puan Siti Nur Ikhlas binti Bustami; wakil ex-officio, Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff; Encik Nik Mohamed Norsyahfiq bin Nik Othman; Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican.

Saya juga mengaluakan kedatangan Suara Rakyat Malaysia (SUARAM) yang diwakili oleh Encik Sevan Doraisamy, *Executive Director*; Puan Nik Azura Nik Nason, *Programme Manager*; Encik Karthiges Rajaminickam, *Case and Campaign Coordinator*; Puan Amirah Haziqah, *Senior Programme Coordinator*.

Mesyyuarat ini bertujuan untuk mendengar taklimat mengenai cadangan pindaan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2024 atau SOSMA daripada SUARAM dan juga daripada SUHAKAM. Saya ingin mengingatkan ahli-ahli mesyyuarat dan para jemputan yang hadir bahawa mesyyuarat ini tertakluk di bawah Peraturan Mesyyuarat 85, Peraturan-peraturan Majlis Mesyyuarat Dewan Rakyat dan Akta Majlis Parlimen (Keistimewaan dan Kuasa) 1952 [Akta 347] di mana sebarang kenyataan atau dokumen yang dibentangkan di hadapan jawatankuasa ini tidak boleh disiarkan sehingga jawatankuasa membentangkan penyata di Dewan Rakyat.

Oleh yang demikian, saya dengan ini menjemput pihak SUARAM untuk memberikan taklimat. Dipersilakan.

Puan Nik Azura Nik Nasron [Programme Manager, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)]: Terima kasih saya ucapkan kepada YB dan para hadirin. Pertama sekali, saya Azura Nasron, wakil daripada SUARAM pada hari ini. Bersama-sama saya Encik Sevan, Puan Farida dan Encik Karthiges. Jadi, seperti yang dimaklumkan, taklimat kita hari ini adalah berkenaan dengan Akta SOSMA iaitu Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2012.

Jadi, kalau kita tengok— saya terus bergerak kepada perbincanganlah pada hari ini kan. Di atas meja tuan-tuan dan puan-puan, mungkin ada tiga dokumen yang saya berikan. Dokumen pertama adalah slaid pembentangan. Dokumen kedua adalah buku di mana kita telah buat kajian di antara undang-undang SOSMA dan undang-undang *terrorism* di negara-negara lain seperti UK dan Australia. Buku lagi satu adalah tentang laporan kesan-kesan SOSMA terhadap ahli keluarga di mana kita memang *interview* ahli keluarga seramai 10 orang dan mereka memberitahulah bagaimana kesan SOSMA terhadap mereka. Baik.

Jadi, saya bergerak kepada perbincangan pada hari ini. Kalau tengok slaid, ada lima perkara yang saya akan bincangkan. Pertama sekali, kita akan bincang apa itu SOSMA dan perbezaan SOSMA dan CPC iaitu Kanun Keseksaan Jenayah. Kedua adalah inisiatif terdahulu terhadap SOSMA. Ketiga, baru kita bergerak kepada isu-isu utama SOSMA. Keempat, saya akan fokus kepada subseksyen 4(5) iaitu tentang isu 28 hari reman di bawah SOSMA. Akhir sekali, kajian kes-kes di bawah SOSMA yang SUARAM terima sebelum ini. Baik.

Untuk bergerak kepada yang pertama iaitu apa itu SOSMA ya? Kalau kita tengok, untuk pengetahuan tuan-tuan dan puan-puan, SOSMA adalah undang-undang keselamatan negara yang digubal untuk menjaga ketenteraman dan keselamatan awam. Digubal sewaktu zaman Najib dan digantikan ISA. Yang paling penting sekali adalah SOSMA ini adalah undang-undang prosedur. Apa yang dimaksudkan dengan undang-undang prosedur adalah seseorang itu sepatutnya ditahan di bawah Kanun Keseksaan Jenayah, di-*protect* bawah CPC, tetapi untuk *few* seksyen kesalahan, seseorang akan ditahan di bawah SOSMA. Di akhir seseorang ditahan di bawah SOSMA, dia tetap akan dicaj bawah sesuatu akta yang lainlah. *Right?*

So, kalau kita tengok perbezaan CPC dan SOSMA; kalau CPC, seseorang ditahan, tempoh reman dia adalah empat campur tiga ataupun campur lagi tujuh iaitu 14 harilah, 14 hari. Tetapi di bawah SOSMA, *straight* 28 hari. Reman untuk CPC harus dibawa ke majistret selepas 24 jam. Tetapi untuk SOSMA, tak perlu pergi majistret, *straight* polis boleh tentukan seseorang untuk ditahan 28 hari.

Proses perbicaraan ikut CPC tapi untuk bawah SOSMA, tak ada jaminan dan hukuman itu bergantunglah kepada kesalahan itu sendiri tetapi jaminan diberikan untuk *certain issues* tapi saya akan *explain* nanti.

Okey untuk inisiatif terdahulu, suka untuk saya tekankan penting kenapa, sebab kita harus ingat bahawa isu perjuangan SOSMA ini bukan benda baru, ia sesuatu perkara yang SUARAM dah buat lama. Tapi saya nak jemput Encik Sevan untuk tekankan tentang ini, inisiatif terdahulu.

Encik Sevan Doraisamy [Executive Director, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)]: Pertama kali semasa *select committee* ataupun Jawatankuasa Khas Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi ini— untuk buat *briefer* untuk SOSMA, saya agak terkejut sebab benda ini sudah berjalan *past two years*, berkali-kali. Hari ini sekali lagi— sebab kita tetap letak harapan supaya *something* akan berlaku selepas banyak kali kita buat *briefing*.

Sebab itu pentingnya proses ini kalau kita tahu, dia *start* pada Ogos 2018. Timbalan Menteri Undang-undang ketika itu Ramkarpal Singh dan juga dia punya *team* telah mengadakan *multiple* mesyuarat bersama NGO, SUHAKAM, SUARAM. Kita sudah bentangkan mengenai isu-isu yang berkaitan agak *controversial* dalam SOSMA macam seperti yang diterangkan oleh Azura berkali-kali.

Kita juga *organised the family members* datang jumpa dengan dia. YB Ramkarpal telah pun bagi satu *timeline* ketika itu dan sepatutnya beberapa *area* yang *amendment*. SUARAM punya *position* adalah untuk mansuhkan SOSMA. Walau bagaimanapun, kita akur dan bersetuju untuk melihat *amendment-amendment* yang perlukan segera. Kita bersetuju dan bersama-sama dalam isu itu. Beberapa isu telah dibangkitkan. Satu mengenai isu *bail*, sebab SOSMA tidak dibenarkan *bail* kecuali beberapa kes yang dalam— banyak kes pun tak pernah ada *bail* diberikan.

Kedua, isu mengenai 28 hari itu dan ada lagi isu-isu berbangkit dengan saksi rahsia dan sebagainya. So, semua ini sudah diterangkan, sudah di-*debate*. YB Ramkarpal kata dia akan bentangkan *paper* itu kepada Kabinet, *unfortunately* dia dah dikeluarkan dan digantikan dengan Timbalan Menteri Undang-undang yang baru. Kita telah pun adakan satu lagi mesyuarat bersama Timbalan Menteri yang baru dan kita bangkitkan isu yang sama. Dia kata, oh itu sudah ada di Kabinet ataupun diserahkan kepada kementerian berkenaan dan dia *pending*.

So, sepatutnya dia sudah dibentangkan di Parlimen penghujung tahun lalu. Tak buat dan hari ini dah masuk bulan November, hampir dua tahun selepas kerajaan baru masih belum ada. Walau bagaimanapun, kita tetap komited untuk buat *briefer* ini hari ini dan jawatankuasa hari ini harus tahu dia punya proses itu sudah berulang kali. Bukan sahaja sejak 2018, sebelum itu dan sekarang selepas 2018,

selepas kerajaan baru ditubuhkan 2022 pun proses yang sama sudah dilakukan. So, harapan kita adalah selepas mesyuarat hari ini, sesuatu harus ada.

Soalan yang paling penting dalam SOSMA adalah satu, ramai di antara sini, YB-YB yang ada kerajaan telah bersama-sama kita menentang SOSMA. Saya nak bawa kepada satu insiden di mana SOSMA digunakan terhadap Maria Chin. Semasa penggubalan SOSMA itu, kerajaan janji tidak akan disalahgunakan dan tidak akan digunakan untuk kepentingan politik. Tetapi empat kes yang sangat jelas, kerajaan menyalahgunakan SOSMA dan mahkamah juga isytiharkan penggunaan SOSMA terhadap Maria Chin, penggunaan SOSMA kepada Matthias Chang dan Khairuddin adalah *unconstitutional*. So, sudah tahu.

Kerajaan baru apabila dulu sudah komited untuk *amendment*, kalau bukan untuk mansuhkan – kalau kita sahut itu adalah satu undang-undang yang sangat kontroversial, jadi kita tak *reserve* dia dulu, kita terus guna pakai. Kita punya SUARAM juga buat *Annual Human Rights Report*.

Kalau kita tengok *report* terbaru, penggunaan SOSMA sedang meningkat. Ia seolah-olah beri lebih kuasa kepada polis berbanding dengan kerajaan itu sendiri. Setiap undang-undang keselamatan dalam kes ini, SOSMA adalah salah satu prosedur undang-undang keselamatan, *post-ISA* kita ada tiga ataupun empat undang-undang baru yang kerajaan gunakan.

Sebelum ISA mungkin ISA dengan EO sahaja, dua undang-undang keselamatan yang sangat *controversial*, *draconian* tetapi *post-2012*, kita ada SOSMA, POCA, POTA dan juga Majlis Keselamatan Negara yang mempunyai kuasa yang sangat besar yang diberikan kepada pihak polis. So, ini harus di *review* dan SOSMA antara yang paling penting sebab dia adalah prosedur, dia bukan undang-undang boleh menghukum seseorang. Dia adalah prosedur dan prosedur ini sangat kontroversial sebab 28 hari dia boleh menahan seseorang tanpa melalui proses mahkamah. Selepas itu, sementara proses mahkamah berjalan sehingga dia habis, tak tahu lima tahun, tujuh tahun, dia tidak dibenarkan *bail*.

So, untuk itu kita juga telah ber-*interview* dengan *family members*— SOSMA bukan sahaja menghukum sebelum habis bicara terhadap suspek tapi dia juga hukum ahli keluarga yang *dependent* dan mereka bukan kategori *single mother*. Anak menjadi trauma tak nak pergi sekolah, isteri tak boleh menampung kena cari dua, tiga kerja sebab jangka masa *bail* itu— proses itu sangat panjang.

So, sebab itu pada mesyuarat dengan YB Ramkarpal, dia agak bersetuju untuk buat *amendment* pertama untuk *bail* itu.

Tuan Pengerusi: *Okay, Mr. Sevan if I can interject. We are Parliament Select Committee. Although you have met Mr. Ramkarpal as a Minister, that is the executive— we are not the same.*

We are playing a different role in the legislation as a check and balance. So, the meetings that you have with Mr. Ramkarpal in his capacity as a Minister, we are not privy to it. So, it would be helpful if later on, if you can give us the information so that this committee here would be on the same page with you.

Encik Sevan Doraisamy: *YB, definitely.*

Tuan Pengerusi: *The second point is that, with regards to the arguments, we are all aware of the arguments, I think to move on it will be more helpful if you can focus for us what you are talking about the new evidence that have shown, the oppression and the abuse that this SOSMA can occur, to provide us with fresh grounds because we don't want to be repeating the arguments that I've already been thrashed out so many times and we also know the government and the police response to those argument before.*

So, I think what I will like if you can concentrate, like what you know doing, the effect on the family. Recently there were the 30 over that were detained and evidence really think to where the procedure had become oppressive and abuse. I think that will be more helpful. Just my suggestion to you.

Encik Sevan Doraisamy: *Thank you YB. Not only with Ramkarpal, that also Parliamentary Select Committee previously we also have presented. So, that's why I am saying that every time there is meeting, we committed to come and do the presentation. But how long it's is going to repeat, that the biggest question. So, I think ...*

Tuan Pengerusi: *This is a different select committee...*

Encik Sevan Doraisamy: *Agree.*

Tuan Pengerusi: *...different members.*

Encik Sevan Doraisamy: *So, that is mainly on how the engagement with the civil society as well as other stakeholders going on. Today in November 2024, we are meeting this select committee, hopefully that will be some changes based on that. I pass back to Azura.*

Puan Nik Azura Nik Nasron: *Baik, terima kasih. Okey, pertama sekali mungkin isu pertama adalah tentang isu definisilah. Saya rasa isu definisi ini, saya tak perlu untuk tekankan dengan lebih mendalam. Cumanya, permasalahan utama kepada definisi ini adalah kesalahan keselamatan yang terlalu *broad*. Saya akan tunjukkan di akhir nanti kenapa terlalu *broad* dan kenapa kesannya adalah bila dia *broad*, ada je contoh-contoh kes yang tak ada kena mengena dengan SOSMA. Tak*

ada kena mengena dengan keselamatan negara tapi dia kena bawah SOSMA juga. Kalau macam tadi Encik Sevan dah bagi tahu pasal tentang isu Maria Chin dan sebagainya.

Tapi baru-baru ini, dalam 2020 lebih kurang macam itu ada kes isu air, macam tipu air dan sebagainya, itu pun dia kena bawah SOSMA, dah kena beberapa bulan barulah dikatakan tidak boleh ditahan bawah SOSMA-lah, tapi itu dekat *slide* terakhir pula nanti kita akan pergilah dekat *slide* itu. Tak apa, *next*.

■1100

Okey, isu tentang 28 hari. Bagi saya, isu 28— macam YB kata tadi, YB dah tahu dah tentang isu 28 hari ini. Saya fikir 28 hari ini tak perlu pun untuk kita letak contoh-contoh kes sebab semua kes diletakan dalam 28 hari. *Right?* Permasalahan 28 hari ini adalah bila kes sampai dekat SUARAM, SUARAM pun dah terlambat 28 hari ini. SUARAM akan tahu kes-kes lepas polis dah habis pun 28 hari ini. Sebab apa? Sebab 28 hari ini tak perlu pergi majistret dan 28 hari ini selalunya *family* pun tak sempat untuk *contact lawyer*, untuk *contact* NGO untuk tolong.

And to the first 28 days inilah berlakunya penyeksaan, kena *torture* dan sebagainya dan perkara ini bila kita bincang dengan pihak KDN, bila kita bincang dengan pihak polis, mereka selalu kata mereka perlukan 28 hari dan kita selalukan katakan *fine, you need 28 days. Fine*. Tapi boleh tak pergi dekat majistret? Jangan bagi hak ini kepada polis untuk buat keputusan untuk sambung 28 hari. Kalau *you* tengok dekat England dan Australia sekalipun, kedua-duanya ada. *You* boleh *apply for seven days, you* boleh *apply for 168 hours* tapi kedua-duanya lalu *court. Problem* dekat kita adalah kita tak ada *check and balance* dekat situ. Polis boleh buat keputusan dan inilah masalahnya sebenarnya. Bila kita berbincang dengan polis, itulah katanya. Dia perlukan ini, tapi cadangan kita memang kena ada *check and balance*. Okey. Itu cadangan penambahbaikan. *Alright*.

Isu seterusnya adalah isu jamin. Isu jamin ini, dia disebut di beberapa seksyen di dalam SOSMA. Seksyen 13, seksyen 30 dan sebagainya. Apa yang dikatakan bawah seksyen 13 ini dia kata, tak boleh jamin kecuali beberapa *clause* dan dia hanya bukan tak boleh jamin, dia boleh tahan seseorang sampai habis kes rayuan. Perkara ini sebenarnya memang bermasalah dan memang kalau kita tengok cadangan penambahbaikan, soal EMD memang ada dalam SOSMA. Tapi tidak pernah digunakan. Maksudnya ada *clause* yang tak semua sepatutnya perlu ditahan tanpa jamin. Memang seperti yang dikatakan Encik Sevan, kebanyakan kes yang SUARAM terima, jaminnyanya lima ke 10 tahun melainkan orang itu mengaku bersalah. *Right?*

Perkara ini kalau kita tengok dekat negara lain seperti Australia dan UK pun tak ada perkara inilah. Kalau mereka perlu untuk tahan seseorang di bawah jamin pun dia orang kena minta dekat *court* juga. Saya tekankan sekali lagi, permasalahan SOSMA dekat sini sebab *it's given. It's given that* orang itu tak boleh ada jaminan. *So, this is the problem with SOSMA itself.* Ini *clause-clause* yang memberitahu tentang isu jamin itulah.

Okey, isu seterusnya yang ketiga adalah isu pembuktian. Iaitu seseorang yang ditahan bawah SOSMA, pihak polis tidak perlu mengikuti *Evidence Act*. Yang pertama sekali, timbalan pendakwa raya boleh melakukan pintasan komunikasi dan seksyen 6 dia kata dia boleh guna, dia boleh *access to communication* dan seksyen seterusnya dia kata benda itu dia boleh gunakan *as proof in the court*. *So*, benda-benda ini yang *leeway* sangat besar untuk *investigation*. Dia bukan hanya boleh pintas *communication*, dia boleh ambil dokumen dekat seksyen 20. Dia boleh ambil dokumen dekat seksyen 20, dia boleh geledah barang dan sebagainya. Dia boleh hanya tangkap gambar dan perkara ini mungkin *lawyer* kita akan *explain how it effects on court*.

Semua-semua perkara ini memberi ruang yang sangat besar untuk polis lakukan apa sahaja. Sebab *on the case SUARAM* terima, kadang-kadang *it's just doesn't make senses*. Dah lah *you* boleh *protect witness*, *you* boleh ambil benda-benda macam ini. *You* boleh tahan orang 28 hari, *you* boleh jamin. *So, what is the real investigation that you do* terhadap suspek? Dahlah *you* tahan dia walaupun dia belum didapati bersalah *and* benda ini kalau tengok dekat negara lain tak ada pun.

And are we saying that in UK and Australia they don't have terrorism issues like this? Right? Even— but then we understand towards the end of the day, kalaulah polis memang perlukan perkara-perkara macam ini, *it supposed to be* dia kena minta dekat *court*. Kalau dia nak pintas, dia kena minta dekat *court*, dokumen kena minta dekat *court* tapi tak lah untuk isu SOSMA, semua benda dia boleh tanpa ikut *Evidence Act*. *Right. So basically*, seksyen-seksyen yang saya tulis dekat dalam slaid itu *is the sections that we have to actually amend-lah, basically. Right. Boleh.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Boleh bagi contoh tak tentang yang *you're saying the police abuse* tentang memindah, menahan, membuka apa-apa barang pos.

Puan Farida Mohammad [Board of Director, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)]: Okey.

Tuan Khoo Poay Tiong: Boleh bagi contoh?

Puan Farida Mohammad: Jadi, okey. Sebelum itu, nama saya Farida. Saya adalah siapa— saya seorang *Board of Directors* SUARAM dan juga seorang peguam

dan saya ada kendalikan beberapa kes SOSMA yang sampai perbicaraan dan sampai rayuan jugalah. Baik.

Yang seperti dalam slaid ini adalah yang *reproduction* daripada seksyen 6 tapi berdasarkan pengalaman saya dan juga ada rakan peguam lain yang kendalikan bicara, memang kalau barang pos ini setakat ini belum ada lagilah yang kes yang menggunakan— yang kemukakan *evidence* sedemikian. Tapi contohnya kalau bila yang macam Cik Azura bagi tahu yang kemukakan gambar sahaja *without bringing the item* dekat mahkamah itu memang boleh diterima pakai dan juga yang maksudnya ada beberapa *evidence* yang dikemukakan itu kalau kita ikut prosedur biasa, kita perlu panggil dia punya *maker* dan dokumen asal perlu dibawa dan juga barang kes perlu dikemukakan. Tapi kalau mengikut SOSMA, dia boleh *simply* mengetepikan prosedur yang sepatutnya.

Jadi, ada keraguan dan kemungkinan bahawa terdapat mungkin kacau ganggu terhadap *evidence* tersebut dan juga bagi pihak peguam bela dan juga tertuduh sendiri dia tidak dapat— maksudnya peluang untuk mempertikaikan *evidence* tersebut itu macam terhalanglah daripada segi itu.

Tuan Khoo Poay Tiong: *You* boleh bagi contoh tak? Contoh yang sebenar. *Evidence* apa? Tadi *you* sebut *evidence*. *You* ada *real* punya *case*? *Real case* yang *you* boleh kongsi di sini bagaimana mereka *you* cakap mereka mungkin...

Puan Farida Mohammad: Okey macam...

Tuan Khoo Poay Tiong: Tadi *you* kata apa ganggu apa...

Seorang Ahli: YB...

Tuan Khoo Poay Tiong: Sudah ganggu itu *evidence*. Bagaimana mereka ganggu? Apa *evidence* yang mereka ganggu?

Puan Farida Mohammad: Kes Yazid Sufaat. Contohnya dia bawa dokumen yang dikatakan *sensitive information* dan cuma ada satu *statement* ringkas yang di draf oleh pihak polis yang dikatakan diterima daripada seseorang saksi yang tidak boleh dinamakan berkenaan tentang penglibatan Yazid Sufaat dalam mempromosi keganasanlah dalam kes itu. Yang melibatkan ada orang— ada dua individu yang pergi Syria yang kononnya dikatakan dipengaruhi oleh Encik Yazid Sufaat lah.

Juga sebelum ini pun ada kes ini sebab dia pun— kes ini pun dah diputuskan. Kes baru-baru ini dalam bulan lepas, jadi saya rasa saya boleh *share*. Kes Mahadi bin Muhammad. Macam contohnya bahan letupan yang— *whistle bomb pipe* yang mana benda ini pun dia sepatutnya dia *is not like the active bomb* yang kita perlu bawa— yang perlu dinyahaktifkan dan sebagainya. Tapi cuma gambar-gambar sahaja yang dikemukakan di mahkamah. Juga, tidak ada *I mean there's nothing related to the— that particular bomb* itu pun apa— maksudnya daripada dia punya

evidence yang sebenarnya tidak dibawahlah. Senang cerita barang kes tidak dibawa. Itu salah satu contoh yang saya boleh kemukakan ini. Ini cuma berdasarkan kes yang saya *handle*-lah.

Tapi daripada— saya percaya banyak lagi kes lain dan juga kalau daripada segi kes-kes SOSMA yang berkaitan dengan kesalahan *related to terrorism*, mungkin kemudian lepas Cik Azura habiskan *presentation* dia, mungkin kita boleh bagi tahu kenapa mereka kebanyakan mengaku salah walaupun kebanyakan kes tersebut sebenar-benarnya dia ini sepatunya kalau boleh ada hak untuk dibicarakan dan kalau kes ini pergi bicara, ada banyak sebenarnya *loophole* ataupun ketidakadilan dan sebagainya dari segi prosedur yang kita boleh kemukakan.

■1110

Dan sebab itu, kebanyakan *evidence* pun yang mana yang saya dapat ulas pun cuma setakat mana kes yang pergi bicara yang memang *it's only a handful*. Baik, itu sahaja.

Puan Nik Azura Nik Nasron: Ya. Sebenarnya saya rasa kalaulah kita— sebenarnya Farida & Co., *handle* banyak kes SOSMA kan? Tetapi permasalahan dekat kes SOSMA ini seperti dikatakan, tak ramai yang nak *fight* sampai habis pun sebab *it takes time*. *It takes time* dan *you* tak boleh jamin. Bila *you* tak boleh jamin, kes *you* pergi sampai *five to ten years*. Jadi, akhirnya orang akan mengaku bersalah. Mengaku bersalah terhadap dokumen-dokumen yang tak lengkap, dokumen-dokumen yang tak jelas, pembuktian yang tak jelas.

Sebenarnya perkara-perkara ini pihak YB kalau tanya SUARAM, kita mungkin akan ada *few base on our cases*. Tapi kalau kita tanya pihak polis, *how do* pihak polis *actually proved the* bukti-bukti yang dia orang ada ini datang sebenarnya daripada suspek yang dia orang katakan itu? Sebab di akhirnya dia orang hanya *post* gambar sahaja, *right*? *Post* gambar dekat *court just to say that that is yours*. Itu saya fikir kalau tanya *cases* dekat SUARAM, *of course*, kita boleh bagi *few cases* sahaja. Tapi *this question is supposed to be ask to the police yang how do they actually prove it at court, right?* Itulah bagi saya— Itu bagi SUARAM lah.

Puan Farida Mohammad: Mungkin saya boleh tambah sikit daripada isu tentang 28 hari siasatan tersebut ya. Sebab ini terpakai untuk semualah sama ada kes ATIPSOM ataupun *terrorism* dan juga *organised crime*. Polis memang dia akan ambil rakaman percakapan di bawah seksyen 18A SOSMA yang mana ia adalah satu pernyataan bertulis daripada tertuduh yang memang dia suruh tertuduh itu tulis tangan dan memang semuanya itu adalah pengakuan dan benda ini boleh

dikemukakan di mahkamahlah dan memang *the issue of any possibility* itu was— *it's not a question*.

Maksudnya kalau kita nak *argue* tentang kalau nak buat [*Tidak jelas*]-kah ataupun macam kita nak bantah seperti mana yang kita bantah seksyen 112 CPC pun tak terpakai di sini. Dan juga ada beberapa kes yang dirujuk kepada SUARAM. Contohnya, kes Prakash. *It's an organised crime case*. Prakash ini dia *young offender*. Masa itu dia umur 19 tahun. Dia memang buta huruf lah. Dia tak pergi sekolah dan dia cuma boleh cakap Tamil sahaja. Dia cuma boleh baca tulisan yang *basic* sahajalah. Tapi dia boleh buat kenyataan bertulis dalam— *it's a voluminous page* dengan ayat bahasa Melayu yang boleh dikatakan *almost perfect*. Dia *basically* semua itu adalah pengakuan dan memang dia kata— memang inilah menurut dia, memang dia dipaksalah untuk mengaku dan memang polis yang tuliskan. Tetapi ya lah, kalau kita— takkanlah polis nak mengaku dia buat.

Macam juga kes *terrorism* Mahadi bin Mamat itu tadi. Dia pun memang— dia pun *school dropout* dan dia ada masalah mental. Dia ada Skizofrenia dan juga dia ada disahkan ada *intellectual disability* oleh pihak psikiatri juga. Tapi dia pun buat dalam *statement* keterangan 18A dia pun, dia ada buat pengakuan daripada— untuk kesemua pertuduhan dia ada lapan pertuduhanlah dikenakan. Dengan— cuma dengan berdasarkan *statement* tersebut sahaja, pihak DPP memang bergantung, boleh dikatakan hampir 100 peratus untuk menyabitkan kesalahan terhadap Encik Mahadi lah.

Jadi, sebab itu kita bantah isu tentang 28 hari ini dan juga kita harap kalau seksyen tersebut dipinda, perlu ada *oversight* dari mahkamah seperti prosiding jenayah yang biasa.

Puan Nik Azura Nik Nasron: Boleh kita ke slaid seterusnya? Seterusnya. Ya. So, apa yang dikatakan oleh— seterusnya, sorry. [*Merujuk kepada slaid pembentangan*] Ya. So, apa yang dikatakan oleh Puan Farida tadi tentang dokumen 18A. Perkara ini boleh dibawa sebab perkara *is covered under section 25* ini kan? [*Bertanya kepada Puan Farida*] Iaitu apa-apa dokumen yang dihasilkan boleh digunakan di dalam keterangan. Ya.

So, itulah macam kes Prakash Rao itu, 18 tahun. Datang *family members contact* SUARAM masa ditahan. Masa SUARAM jumpa dia, dia memang susah untuk bercakap dan susah untuk bertulis juga sebab dia *school dropout* tetapi macam mana boleh *statement* 18A dia itu lengkap dengan tulisan yang sangat baik dan hanya dengan keterangan itu, digunakan di dalam *court* dan dikatakan dia bersalah. Umur 18 tahun, takkanlah isu keselamatan negara terancam kerana umur 18 tahun, *right*? Okey. Itu antara contoh *cases*-lah.

Mungkin kita oleh bergerak ke *last slide*. Ada contoh kes. *[Merujuk kepada slaid pembentangan]* Kes yang nombor satu itu iaitu Lim Kian Aik. Inilah kes yang saya katakan tentang permasalahan definisi SUARAM. Beliau ditahan pada 2020 di bawah SOSMA kerana isu sabotaj perkhidmatan air tapi di akhirnya mahkamah mengatakan bahawa ini bukan satu kesalahan di bawah SOSMA. Tapi bayangkan dia dah kena tahan berapa lama pada waktu itu dengan isu tak boleh jamin dan sebagainya. Tapi inilah permasalahan apabila definisi itu tidak jelas. *All right.*

Berkenaan dengan isu subseksyen 4(5)— kembali balik, *sorry*. Sebelum itu. So, subseksyen 4(5) iaitu tentang isu 28 hari, *is a sunset clause* kan? *Sunset clause* di bawah SOSMA yang maksudnya *every five years* dia patut— *sorry?*

Tuan Pengerusi: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* *Can you go back to the sabotaj air?*

Puan Nik Azura Nik Nasron: Okey.

Tuan Pengerusi: *I think this is what was I'm talking about just now. For this select committee, we want evidence like this to show how SOSMA has been abused. This would not be just one case. There would be many cases. If we can produce the evidence, that we can then bentang in the Dewan that SOSMA is now being used like for in this case. Nothing to do with all organised crime cases that falls under SOSMA. But because they are deny bill, they are force to admit to a wrong. That's where the abuse comes in.*

But if we can give the whole of this, get Mr. Lim and Encik Nathan to come and other cases— I know that there are other cases. Bring the lawyers, bring the person involved, give us the evidence here that SOSMA has been abused. Because the provisions are so one-sided more than often than not, there is a miscarriage of justice.

Encik Sevan Doraisamy: *YB, with that we can still provide cases. There are numerous cases we can help follow up; we think we can bring the cases...*

Tuan Pengerusi: *Bring it on because what we want to do this select committee is to collect the evidence to produce the case for the repeal or the amendment of SOSMA.*

Encik Sevan Doraisamy: *Yes, got it. But in the first place, the law itself, the procedure itself very much abusive. That's why we are tried to like link.*

Tuan Pengerusi: *[Tidak jelas]*

Encik Sevan Doraisamy: *We ask for evidence on the bukti tertuduh...*

Tuan Pengerusi: *Correct.*

Encik Sevan Doraisamy: *...Because how...*

Tuan Pengerusi: *Because that part we have already gone through many years.*

Encik Sevan Doraisamy: *Okay.*

Tuan Pengerusi: *Many times, of how does these provisions are not in accordance with proper safeguards on justice and all the comparisons which you have with other countries is already there. But now we want to have hard evidence of how this has resulted in a miscarriage of justice that many people, because they have been locked up, their families have got no breadwinner, are forced to admit to crimes they did not commit, especially they fall under organized crime.*

Encik Sevan Doraisamy: *Can. Can – we can provide you with case backgrounds, all that.*

Puan Nik Azura Nik Nasron: *Okay, we might not have in the slides, tapi kalau ikut buku kesan SOSMA itu, ada 10 orang kita interview. The 10 people are actually cases – cases tentang bagi RM200 dan kena tahan, cases untuk “movida”, hanya cakap dekat Telegram.*

■1120

All these things are mentioned in the report. I mean we can give the details later. Okey. Saya nak teruskan untuk seksyen 4(5). Garis masa seksyen 4(5). Ya, so untuk pengetahuan YB semua, subseksyen *clause 4(5) is actually sunset clause* kan, *every five years. Then, two years ago* sebenarnya kita berjaya untuk putuskan yang kita dah tak perlu 28 hari. Kalau kita tengok *statement* polis selepas itu— *next*. Ya, polis sendiri dah dikeluarkan *statement* bahawa kalau kita tak ada 28 hari, apakah undang-undang lain yang kita boleh gunakan *which is* membuktikan sebenarnya boleh sahaja negara kita tak ada 28 hari. Tetapi...

Encik Sevan Doraisamy: *Go to the previous slide.* Okey, *sunset clause* sebab SOSMA *started 2012 and 2017. After five years, the sunset clause was brought to the Parliament but they managed to continue another five years. So, during the 2022, the first round* memang seolah-olah sudah mansuhkanlah *the sunset clause. Then, immediately then the Home Minister—* siapa ya?

Puan Nik Azura Nik Nasron: Hamzah. Hamzah. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Encik Sevan Doraisamy: *Tan Sri Hamzah. He brought back immediately in the next month or so, and then he got it back that sunset clause. But in between the time, that's the statement from the police-lah, IGP. Next one, the statement.*

Okey, *in this statement clearly says this is what [Tidak jelas] been calling; without that sunset clause, without SOSMA, there are other procedures the police able to do it and this is the evidence. Then, it already reversed back-lah. Thank you.*

Puan Nik Azura Nik Nasron: Okey, sebenarnya itu sahaja *presentation*. Mungkin kalau ada soalan atau perbincangan?

Tuan Pengerusi: Ada soalan?

Tuan Khoo Poay Tiong: Saya pernah hadiri mesyuarat bersama dengan PDRM dan kita pernah bangkit isu ini, SOSMA ini. Jawapan yang diberi oleh pihak PDRM ialah mereka kata penjenayah ada yang mereka sindiket kumpulan jenayah yang terlalu hebatlah. Kalau gunakan akta-akta yang sedia ada, sukar untuk mereka nak tangkap mereka. Ini jawapan mereka dan mereka tunjuk kepada kita ada banyak geng-geng gengster yang memang ganaslah. Kalau gunakan akta yang sedia ada susah sebab mereka lebih— mereka akan musnahkan bukti ataupun mereka memang pandailah untuk elak daripada ditangkap ataupun ditangkap pun tak dapat didakwa.

Sebab itu, mereka perlukan SOSMA ini untuk mereka menangani jenayah yang besarlah, yang dahsyat. Ini adalah jawapan daripada PDRM-lah. So, apa pandangan anda semua terhadap penerangan daripada pihak PDRM?

Encik Sevan Doraisamy: YB, SOSMA adalah prosedur. Kita ada CPC, *the original procedure and then you bring SOSMA*. So, CPC tak pakai. Kita pakai SOSMA. *Even CPC or SOSMA, after the remand process, after the procedure, you kena refer balik kepada penal code untuk caj sama ada CPC ataupun SOSMA. SOSMA is not chargeable offences, it's a chargeable law*. Dia prosedur sahaja. *Once the procedure habis, you go back to CPC*, undang-undang, *organised crime*-kah, semua. So, SOSMA adalah prosedur. Isu dia adalah bukan caj, dia caj balik kepada CPC. Dia tak boleh caj pakai ini. So, *without* ini, undang-undang ini masih ada. You pakai CPC.

So, the procedure is giving ample of power to the police compared to CPC. So, that's the main point here. 28 hari. A blanket. Remember ISA, 60 days. What happened inside? Torture. Police of course don't agree but look at the testimony of those who arrested. Look at the testimony here those who arrested under SOSMA. Torture, force to confess. They need that 28 days to do this and then go back to CPC to charge them. But, the problem is when you use SOSMA tak boleh bail. If you use CPC boleh bail. Then, he goes back to the family and continues his work until the whole process ends. Here, you cannot go back to the family. So, the family suffers.

So, that's the process. Dia nak 28 hari blanket. No majistret boleh interfere. What happened inside you won't know. After that, send to prison remand until the whole case process ends. Now, you read this. The evidences say they will offer you. If you agreed, sign, dua tahun boleh keluar. Tak ada, five to seven years they will drag. So, what do you do with that? It's already with the prison. There's no more

investigation. It's done. So, they will be stranded in prison until the whole court process ends.

Here, the 28 days is what they want. Fine, but can we break down seven, seven, seven? After seven days or after like four, five days bring back to the magistrate. Why do you still need more days? Extend another like criminal yang macam charge untuk death sentence dan sebagainya, dia dapat 14 hari. So, seven days, go to magistrate and extend another seven days. Here, no blanket 28 days. So, that's where all these problems are happening. Then, we wouldn't know whether he was tortured or forced to confess and all that unless you bring to the magistrate and then you're able to say it out to the magistrate.

Then, bail thing. You can charge. After 28 days, you still can charge, right? Charge, let the court decide whether you are guilty or not. So, if you are non-bailable, you are stranded in the prison, you akan rasa, "Okey, tujuh, lapan tahun I nak duduk. I baik. Agreed and boleh keluar. Boleh cari makan untuk family balik". So, this is what happening. It's nothing related to membanteras jenayah. If that is so, we don't have all these cases. If SOSMA is so effective, we already have like 10-over years, more than 10 years, the crimes still going up. In the name of prevention, that's what they are doing.

Preventive is a holistic matter not solely with the police, with the undang-undang. So, that's our call-lah from day one. This is actually a known fact. SOSMA is a procedure, not a chargeable offence. You tak boleh caj seseorang under SOSMA. Tak ada. You keep seseorang under SOSMA. Selepas itu, you kena balik pada Penal Code to charge someone. Itu yang misconception ramai tidak tahu. Dia ingat okey, kena tangkap under SOSMA, kena caj under SOSMA. So, you tak ada bail.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Jeli ada? Okey. Saya mengalu-alukan Dato' Hasnal memberikan taklimat beliau, SUHAKAM.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican [Pesuruhjaya, Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)]: Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen, Pengerusi Jawatankuasa Pilihan Khas Parlimen tentang hak asasi manusia, pilihan raya dan reformasi institusi, Yang Berhormat Jeli, wakil-wakil daripada pelbagai agensi, hadirin dan hadirat yang dirahmati Allah sekalian. *Assalamualaikum warahmatullahi taala wabarakatuh*, salam sejahtera dan salam Malaysia Madani.

Saya mewakili SUHAKAM pada hari ini sebagai gantian kepada Puan Hazirah. Saya telah mengikuti prosiding sebelum ini, pembentangan oleh SUARAM. Ada dua perkara yang saya mesti nyatakan di peringkat awal ini.

Yang pertamanya ialah aspirasi Yang Berhormat Pengerusi untuk melihat sesi pada hari ini tertumpu kepada pemberian contoh-contoh penyalahgunaan. *We are focusing on the examples of the abuse of SOSMA. I must confess, saya datang ke sini tanpa mengetahui bahawa ini sebenarnya.*

■1130

Tuan Pengerusi: *To be fair it was just...*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *At this session that I have experienced.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Because I've been able to collate evidence that SUHAKAM has who is complains bureau. I could have brought the evidence here if I had known...*

Tuan Pengerusi: *This is not will be the last session, this is the beginning session.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Okay, all right.*

Tuan Pengerusi: *So, with my invitation...*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *...what I have in mind, the arguments have already been done long ago.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *I want to bring the mangsa to come here and give the evidence, bring the family to come here because it is rakam in the Hansard. So that the public gets to understand the abuse that is happening. Although it is the procedural but in the end there are many cases where they are forced by the situation to admit guilt just to get over with it.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes.*

Tuan Pengerusi: *Silakan, silakan.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Perkara kedua yang saya ingin nyatakan Yang Berhormat dan juga para hadirin adalah banyak perkara yang saya ingin sentuh juga telah disentuh oleh SUARAM dalam pembentangannya tadi. Saya tidak akan go into too much details dalam perkara-perkara yang telah pun dibentangkan oleh SUARAM.*

Jadi saya hendak mulakan pembentangan ini. Saya juga ada menyediakan slaid ya. *But before we go to the slide, saya ingin membuat satu pernyataan mewakili SUHAKAM bahawa yang pertama, SUHAKAM mengambil pendirian there must be an overarching principle terhadap SOSMA ini di mana mesti wujud mechanism untuk judicial review must be.*

Yang kedua *there must be oversight mechanism*. Jadi banyak perkara-perkara yang kuasanya tertumpu pada polis setakat ini, di mana penguasa polis boleh menentukan banyak perkara. Dan ada juga seksyen yang mana polis boleh bertindak dulu tanpa keizinan atau kebenaran daripada pendakwa raya.

Dan kemudian pendakwa raya *will endorse* tindakan yang dibuat oleh polis. Bagi SUHAKAM, pendirian kami ialah kuasa ini mesti ada kuasa pemantau, *mechanism* pemantauan. Jadi ia lebih selamat diletakkan di bawah bidang kuasa kehakiman daripada terletak di bawah bidang kuasa eksekutif. *So, there must be a court supervisory power* yang melihat kepada situasi ini untuk menentukan sama ada kuasa yang diberikan di bawah SOSMA ini boleh diguna pakai sewenang-wenangnya.

I'll start with the first slide. We recognise bahawa cabaran yang dihadapi oleh kerajaan ialah untuk mengimbangi hak asasi manusia dan juga keselamatan negara. *We are not going to compromise on that.* Ia perlu satu keseimbangan. Akan tetapi, keselamatan negara ini kita mesti lindunginya daripada disalahgunakan ke atas rakyat.

We go to the second slide Ahfiq, yes. No, no pencegahan perlu dilindungi dan disalah guna kuasa oleh pihak eksekutif melalui *oversight mechanism, this what I meant* tadi, Yang Berhormat ataupun semakan imbalan oleh mahkamah.

SUHAKAM mencadangkan beberapa seksyen dalam Akta 747 dipinda agar ia selari dengan standard hak asasi manusia antarabangsa. Jadi cadangan pindaan yang pertama kita ingin bawa kepada perhatian Jawatankuasa Pilihan ini ialah seksyen 13. Ini telah pun dinyatakan oleh pembentangan oleh SUARAM tadi tapi kami meletakkan perkara 13 ini sebagai perkara utama Yang Berhormat.

Because I believe YB, saya percaya bahawa ada *anomaly* dalam penggubalan seksyen 13 ini. Ada *anomaly* undang-undang. Kalau kita tengok pada seksyen 13 ini pertamanya dia kata jaminan tidak boleh diberikan kepada seseorang yang tertuduh di atas satu kesalahan keselamatan. *So first and foremost, dia exclude* pemberian *bail*, walau apa pun subseksyen 1, *“Seorang yang berumur di bawah 18 tahun, seorang perempuan atau seorang yang sakit atau uzur yang dipertuduh di atas satu kesalahan keselamatan selain kesalahan di bawah Bab 6A boleh dilepaskan dengan jaminan tertakluk kepada satu permohonan oleh pendakwa raya supaya peranti pengawasan elektronik dipasang kepada orang itu.”*

Saya percaya kalau kita memberi *effect* sepenuh kepada seksyen yang digubal ini, dia akan membawa kepada satu anomali undang-undang Yang Berhormat. Kerana apabila perkataan “tertakluk kepada” digunakan “*subject to*”, maka *the former must yield to the latter. That's the principle of construction.* Maka

pelepasan dengan jaminan itu tertakluk kepada permohonan yang dibuat oleh pendakwa raya untuk peranti pengawasan ini dipasang kepada orang itu.

The first cannot happen until the second has already taken place. That's construction. Betul tak YB ya? Jadi kalau di sini, kalau seseorang itu dia termasuk dalam kategori seorang di bawah 18 tahun, dia perempuan, dia seorang yang sakit dan uzur, dia mohon untuk satu pelepasan atas alasan ini dia boleh dilepaskan. Tetapi tertakluk kepada permohonan oleh pendakwa raya. *So, what happens* kalau pendakwa raya tidak membuat permohonan ini?

Kalau pihak pendakwa raya tidak membuat permohonan untuk menggunakan peranti, *that been the latter and the earlier is subjected to the latter.* Maka permohonan jamin ini tidak boleh diberikan kerana pendakwa raya tidak membuat permohonan. *Where it should be the court* sebenarnya.

Sepatutnya ia dibaca kalau hendak memberi kesan yang sebenar, "*Seorang boleh dilepaskan dengan jaminan tertakluk kepada mahkamah memerintahkan*". If the mahkamah memerintahkan boleh, *but you cannot make it subject to the* permohonan.

Because I can avoid from making the permohonan, I can complete sidestep that. Tak buat permohonan *you cannot get* jaminan. *So that is I think an anomaly this responsibility of Members of Parliament to correct the abnormality in the drafting of the order.*

Saya juga bersetuju dengan pandangan yang diberikan oleh SUARAM tadi berbalik kepada *next* slaid. *Sorry the next* slaid. [Merujuk kepada pembentangan slaid] Bahawa kuasa membenarkan jaminan di bawah bidang kuasa Mahkamah Tinggi selaras dengan Perkara 121 yang telah diputuskan oleh beberapa kes di mahkamah berkaitan permohonan jaminan di bawah seksyen 13 sebelum ini.

Kalau kita tengok *next slide please*. Misalnya dalam kes Saminathan Ganesan lawan PP [2020]. Hakim Nazlan Ghazali mengatakan, "*The judicial power on bail could not therefore be absolutely prohibited by any statutory provision like the one embodied in section 13 of the SOSMA vis-à-vis the offences under Chapter VIA of the Penal Code because this usurpation or removal of the power of the courts to consider bail was contrary to the judicial power being exclusively vested in the Judiciary under Article 121 of the Federal Constitution and to the doctrine of the separation of powers.*"

Jadi mahkamah itu memutuskan dalam perkara itu bahawa kuasa di bawah seksyen 13 ini adalah ultra vires. Begitu juga dalam kes Raman Shunmugham lawan PP. Mahkamah Rayuan memutuskan seksyen 13 ini, "*Seolah-olah meletakkan kuasa dan budi bicara beri jaminan kepada TPR sedangkan kuasa ini terletak pada*

mahkamah. Perkataan-perkataan “*Subject to an application by the Public Prosecutor*” dalam seksyen 13(2) hanya satu syarat bahawa sebelum mahkamah membenarkan permohonan diberi jaminan, TPR boleh mengehendaki agar orang itu dipasang dengan peranti.”

I bring forward this case because this case does not deal with the interpretation that what was I talking about. It is much worse than what has been decided with the Court of Appeal. Jadi dengan dua kes ini Tuan Pengerusi, saya bagi pihak SUHAKAM mengesyorkan supaya seksyen 13 ini dipinda dan kuasa untuk memberi jaminan itu diletakkan kepada mahkamah untuk menentukan.

■1140

Seterusnya, mahkamah masih mempunyai budi bicara untuk membenarkan jaminan di bawah seksyen 13 iaitu selain dari kesalahan di bawah Bab VIA Kanun Keseksaan. Selain dari kesalahan yang dimaksudkan di atas, mahkamah masih mempunyai kuasa budi bicara untuk membenarkan jaminan jika prasyarat di bawah seksyen 13(2) itu dipenuhi. Okey, *that is section 13. I think the categories of person who could enjoy this benefit of being granted bail to be enlarged* kerana golongan rentan ini ramai. Begitu juga dengan golongan yang akan terkesan dengan pemberian jaminan yang panjang— pemberian tahanan yang panjang. Jadi selain daripada orang yang berumur di bawah 18, perempuan, orang yang sakit atau seorang yang uzur. Orang yang lanjut usia misalnya, orang yang bergantung kepada perubatan harian untuk kekal sihat, orang yang merupakan pemberi nafkah tunggal kepada keluarga. *All these would be included as persons what entitled to request for bail under section 13.*

Yang seterusnya ialah *of course* seksyen 4. Ini telah diperkatakan dengan begitu panjang oleh rakan saya sebentar tadi daripada SUARAM. *We are in tandem with their opinion on section 4. Section 4*, penjelasan ini mesti diputuskan oleh mahkamah, 28 hari *because* penguasa polis sahaja tidak boleh mempunyai kuasa mutlak untuk menentukan tahanan daripada satu hari, dia boleh *take lead to 28 days*. Sedangkan mahkamah yang diberi kuasa *judicial powers* pun menentukan setakat tujuh campur tujuh. *How can you decide 28 days on your own?* Kalau sekiranya diputuskan pun, *there must be within that period a judicial examination of— correctness of that decision. There must be a mechanism* di mana perkara itu mesti dibawa terus kepada *review* oleh *judiciary* sama ada keputusan itu boleh dipertahankan.

Tuan Pengerusi: *Medical checkup first.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes. Medical checkup, mental condition because speaking of torture, of course we have not ratified the convention against torture. But we know that in most cases torture happens during the detention period prior to incarceration period. This always the case. So, we must try to remove this first, the confinement during detention period. We must limit it to a certain number of days so that it does not encourage the commission of torture on prisoners. Jadi atas semangat itu, maka seksyen 4 ini kita rasa perlu diletakkan. There must be oversight mechanism dan kita rasa sepatutnya to begin with kuasa ini tidak boleh terletak pada penguasa polis. It should be first decided by the court. But if you want to retain this power of penguasa polis to decide that dia nak perlanjutan, it must be brought before a court as soon as practicable untuk mahkamah menilai sama ada lanjutan 28 hari itu perlu atau tidak. Baik.*

Okey, penahanan 28 hari. Tahanan boleh memilih peguamnya sendiri. *This is section 5. Now, this section 5 comes without protection at all.* Jika saya boleh rujuk kepada seksyen 5, seksyen 5 ini memberi hak kepada orang yang ditangkap, ditahan— sorry, orang yang ditangkap dan ditahan di bawah seksyen 4. *He shall be— the waris sekali shall be informed of this detention.* Satu. *Then tertakluk kepada subseksyen (2), membenarkan orang-orang itu berunding dengan pengamal undang-undang. So again, tertakluk kepada subseksyen (2), membenarkan orang itu berunding dengan pengamal undang-undang. So, he is given a right of consultation with his council. But that is subject to seorang pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada penguasa polis— again penguasa polis, boleh membenarkan penangguhan tidak lebih daripada 48 jam untuk rundingan di bawah perkara 1(b). So, this right is given, but it subject to penguasa polis boleh melanjutkan for 48 hours. That section 5, YB.*

What are the circumstances yang membolehkan penguasa polis melanjutkan tempoh 48 jam tanpa membenarkan seorang tahanan berunding dengan peguam caranya? Terdapat sebab yang munasabah untuk dipercayai bahawa pengurangan had itu akan mengganggu keterangan yang berkaitan dengan soal keselamatan, dia akan menyebabkan kecederaan kepada orang lain, ia akan menyebabkan amaran diberikan kepada orang lain yang disyaki melakukan kesalahan. All these circumstances provided is to be determined by the penguasa polis himself and not by any oversight mechanism. Dia sendiri memutuskan berdasarkan empat-empat ini whether circumstances ini exist or not for him to exercise that power. So, we are saying that these powers cannot be exercised by him alone. Because he is an interested party, he is the police. He is the one who detained him for 24 hours. If you are going to lanjutkan for another 48 hours without

consultation with a lawyer, again there must be an oversight mechanism. You are saying that it must be system...

Tuan Pengerusi: *Yes. I think you are right. I think that has been a philosophy in logic because we started with SOSMA on the basis that it is against terrorist.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes. Correct.*

Tuan Pengerusi: *You need to lock them up because they going to blow up the city. But then, you extend SOSMA to organized crime and to human trafficking which is very different from terrorist attack. So, now you have got ordinary crimes being put in under SOSMA. That is where we talk— what we are talking about that it has been that oversight is important. So that when it is before magistrate, before the court, where is the keselamatan issue that need requires 28 days?*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Ya, betul.*

Tuan Pengerusi: *So, I think these important points that— now, after so many years we can produce and show that it is not keselamatan by that has been extended.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Yes, it's been extended. Well outside the scope of the Penal Code offenses that has been prescribed and also the perdagangan manusia. We also calling for the pemansuhan seksyen 17. Seksyen 17 yang mengatakan bahawa ketidakselarasan dengan Akta Keterangan, that means you can— all the provisions ini tidak selaras dengan Akta Keterangan. I think that is too wide. There is too wide and that is also again, without proper mechanism and I think all this should be look at. But section 17 should be repealed. It should not stay there to say that whatever is bertentangan dengan Akta Keterangan, it's still good to be applied under SOSMA.*

Now, section 18B is another area that we are looking at, Yang Berhormat. This is komunikasi semasa perkahwinan. Quite contrary to the provision of the law under Evidence Act. "Seseorang yang sedang atau pernah berkahwin terpaksa menzahirkan apa-apa komunikasi yang dibuat kepadanya semasa perkahwinan itu oleh mana-mana orang yang masih atau pernah dikahwininya. Orang sedemikian hendaklah dibenarkan untuk menzahirkan apa-apa komunikasi tersebut walaupun orang yang buat komunikasi itu tidak memberi kebenaran". I think this one we should relook or maybe we should amend seksyen 18 ini kerana ini meletakkan satu perkahwinan especially kalau masih berkahwin, dalam keadaan yang tidak stabil dan tidak harmoni.

Tuan Pengerusi: *Same principal. [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Same principal. Okay, we move on to the next one. Okay, this is our pendirian menekankan bahawa*

keseimbangan perlu dicapai di antara keperluan untuk melindungi negara dari ancaman keselamatan dan pada masa yang sama, mengekalkan kebebasan hak asasi manusia seperti yang diperuntukkan di bawah Bahagian II Perlembagaan Persekutuan. Keselamatan tanpa konsep semak dan imbang boleh menghakis hak asasi manusia. Oleh itu, undang-undang pencegahan perlu disemak secara berkala untuk melindungi hak asasi individu.

■1150

And we also calling on for the principles in Article 9 of the International Covenant on Civil and Political Rights atau Kovenan Antarabangsa Mengenai Hak Sivil dan Politik (ICCPR) diserap masuk ke dalam SOSMA ini. Walaupun Malaysia tidak menandatangani ICCPR pada masa ini, namun cadangan ICCPR berkenaan kebebasan asasi individu telah dizahirkan di Bahagian II, Perlembagaan Persekutuan dan tidak menjadi kesalahan kepada penggubal undang-undang untuk meminda Akta 747 mencapai piawaian antarabangsa.

If we look at the chart slide before this, this is the flow chart mengikut Artikel 9 of the covenant, hak kepada kebebasan diri dan hak ini hanya boleh dilucutkan berdasarkan undang-undang. *There must be protection and there must be satisfaction ridge in the mind of the oversight mechanism that—* kalau kita nak melucutkan hak kebebasan seseorang, *it must be* berdasarkan undang-undang. *Then*, pemakluman sebab individu ditahan mesti diberitahu *including* kepada keluarga dan waris kadim.

Ketiga dibawa ke mahkamah untuk pengadilan dalam satu tempoh masa yang rasional dan sesuai. Yang keempat, mahkamah adalah badan perlu menentukan sama ada penahanan beliau sah atau tidak dan jika penahanan tidak sah, mengarahkan beliau dibebaskan.

So, that are some of our views on this Yang Berhormat, of course, if we are also invited again in the future, I will remain Puan Azura to get details of cases of abuse that we have received and also cases where detainees are given and an extra 48 hours extension of not meeting their lawyer and subsequently introduce to lawyers who they are not aware of and their family are not aware of. This is also happening. So, also side business that is happening over there. So, I think is about time that we relook. Thank you for the opportunity given. Saya terbuka untuk menjawab apa-apa soalan.

Tuan Pengerusi: *Okey, thank you very much. Can we take a five-minute break.*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Sure.*

Tuan Pengerusi: *Toilet break.*

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 11.52 pagi]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 11.55 pagi]

Tuan Pengerusi: Terima kasih. *I would like to explain that the Parliament Select Committee, how we operate. We are given the power and privilege to also obtain evidence from weaknesses that can come. We would then put it into our report which is tabled in the Dewan. Now, that report can be debated in the Dewan based on the evidence that has been given. This was not available previously. So, this is something new in Parliament. So, I would want you to take advantage of this because it's very different— reading this and hearing from the mangsa, and hearing from the family and the public would get this laporan that we will table. Under our rules, this can be communicated to the public. So, it gives you a wider audience in your course by amending this SOSMA.*

So, that's what I am trying to explain. So, this is just the beginning of the process from our PSC here. After this, we would sit down, our officer would sit down and arrange to have another session where you bring your best evidence. So that— this already in place but it is cold you know, reading it is different from hearing from the person himself and the family. All the points that you have and there are many other cases that we are aware especially what we are talking about in terms of torture to extract a confession. That is something that we have been able to stop with the amendment to the CPC but now is coming back under SOSMA. Is there anything? Any comment from the ex-officio?

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff [Ketua Penolong Pengarah (Seksyen Dasar dan Penyelidikan), Bahagian Hal Ehwal Undang-undang (BHEUU)]: Selamat pagi. Saya Izzati daripada BHEUU. Cuma saya nak tanya, dalam sepanjang SUHAKAM dengan SUARAM buat kajian ini, adakah terdapat statistik tertentu yang menunjukkan berlakunya *abused* terhadap SOSMA ini? Ada tak benda itu untuk *backup* lah, data ataupun statistik yang menunjukkan perkara itu?

Tuan Pengerusi: *I think it's very difficult but they can ensure they will try.*
[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Encik Sevan Doraisamy: Tak, statistik maksudnya apa? *Statistic is a number, right?*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Betul.

Encik Sevan Doraisamy: Ya. So, ini...

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Kalau ada rekod, itu lagi mengukuhkan lagilah...

Encik Sevan Doraisamy: *No, record in terms of what? If based on like we have 10 testimonies, out of 10, all 10 have confessed they have been tortured. So, that is the number 10.*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Ya.

Encik Sevan Doraisamy: *But...*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Itu...

Encik Sevan Doraisamy: *...10 out* berapa, kita tak tahu, *right? Because* yang datang kepada kita, itu yang kita ada.

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Ya.

Encik Sevan Doraisamy: *Right.*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: So, yang SUARAM ada itu *based on* apa yang datang sahajalah?

Encik Sevan Doraisamy: *So, the data lah? We can share that.*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Okey.

Encik Sevan Doraisamy: *Statistic is different kan? Ya, data we can, of course.*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: ...Datalah.

Encik Sevan Doraisamy: *And also, we have the testimony as well.*

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Betul data. Data dari segi *record numbers* itu.

Encik Sevan Doraisamy: Boleh.

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Lagi jelaslah nampak benda itu. Kalau baca macam ini, dia nak tengok satu-satu macam itu— kalau SUARAM boleh *come out*, ini jumlah kes yang datang pada SUARAM, yang menunjukkan *abused of* SOSMA berlaku dan itu lagi cantiklah pada saya.

Encik Sevan Doraisamy: Boleh, boleh puan.

Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff: Okey.

Encik Sevan Doraisamy: *Will do that. Thank you.*

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh [Besut]: Saya nak berkongsi sedikit dari segi— kalau ikut cadangan itu, ke Mahkamah Tinggi. Mahkamah Tinggi yang ada kuasa untuk bagi jaminan. Makna kata kita nak rujuk kepada Mahkamah Tinggi.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: Jaminan biasanya majistret memadai.

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Hah yes, tapi yang ini yang pindaan kepada seksyen 13. Maknanya kuasa untuk membenarkan jaminan di bawah bidang kuasa Mahkamah Tinggi *but in their first charge they are going...*

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *[Tidak jelas]* Yang mana?

■1200

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: "A" itu.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: Oh, okey.

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Yang 1A itu.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *My presentation.*

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Tapi saya nampak macam ini sebenarnya.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: Ya.

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: *Actually*, seksyen 13 itu sendiri yang sebenarnya tidak memberi kebebasan asasi manusia. Maknanya, sepatutnya tak ada ini 13. *Repeal*.

Dato' Hasnal Rezua Merican bin Habib Merican: *Repeal* 13?

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Yes. Kita dah ada 117 apa semua. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Kita *[Tidak Jelas]* CPC. Kenapa kita perlu gunakan 13 ini? Kalau yang *terrorist, that one* kena. Kan kalau kes macam ATIPSOM, kadang-kadang dia gunakan contohlah dia ini *driver* bas. Dia dipinjam untuk bawa bas, bawa apa— warga asing...

Cik Noraini binti Othman [Pegawai Penyelidik, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]: Datuk, sila buka *mic*.

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Nak hantar balik. Okey. Bila nak hantar— dia dipinjam, dia tak tahu pun bahawa itu adalah warga asing yang tak ada permitlah. Jadi, kita tengok dalam keadaan-keadaan macam itu. Kes jenayah ini. Kalau kita guna 13 dalam kes jenayah, maknanya hak asasi manusia memang dicabullah. *That's* yang saya nampaklah dari segi— sebab saya dan kalau tengok yang 4 itu sendiri pun memang dah bertentangan pun. Saya rasa 4 itu.

Tetapi ia minta *repeal*-lah yang sesi empat itu. Sebab kita dah ada 117 semua. Jadi, kenapa perlu ada dalam kes-kes jenayah perlu ada lagi 13 dan juga apa semua? Kalau kes-kes besar, kes bunuh biasalah. Kalau tak— itu yang saya nampak. Maknanya, *why not?* Maknanya, *you* cadangkan benda ini 13 terus *repeal*. Yes. Pun tak jadi masalah.

Encik Sevan Doraisamy: Datuk, kita punya *position* adalah sama dengan Datuk.

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Okey.

Encik Sevan Doraisamy: *Repeal*. Cuma apabila kita dipanggil untuk mesyuarat, dia kata boleh tak kita fokus *on amendment*, jangan *call for repeal, it will be— you* tak akan ada orang, apa— *quorum* untuk nak bincang fasal itu...

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Kita nak bincang fasal hak asasi.
[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Encik Sevan Doraisamy: *So, that's why we change. But we totally agree. Now we are— our position is always that. Thank you. Thank you for pointing this out.*

Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh: Hak asasi, tapi masih ada peruntukan-peruntukan yang bertentangan dengan hak asasi. Itu yang bermasalah. Macam 145(3) kuasa AG. Kita nak buat *emperical study* apa semua itu, tapi *problem* kuasa AG itu sangat besar. Boleh lepas kes, boleh saman kes apa semua. Jadi, saya nampak baik kita cari jalan *repeal/ seksyen* yang mencabul hak asasi.

Tuan Pengerusi: Okey. Saya ucapkan terima kasih kepada pihak SUARAM dan SUHAKAM dan kepada semua yang telah hadir untuk sesi ini. Saya akan tamatkan sesi ini. Tapi kita akan jumpa lagi. Pegawai akan mengaturkan satu *follow-up session* seperti yang kita dah bincang tadi. Lepas itu, kita jawatankuasa ini hendak membuat satu laporan untuk dibentangkan di dalam Parlimen. So, saya ucapkan *thank you very much*.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 12.04 tengah hari]

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN KHAS
HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA
DAN REFORMASI INSTITUSI

PEMBENTANGAN MENGENAI KES
TAHANAN DI BAWAH AKTA
KESALAHAN KESELAMATAN
(LANGKAH-LANGKAH KHAS)
(SOSMA) 2012 OLEH
SUARA RAKYAT MALAYSIA (SUARAM)
DAN BEKAS TAHANAN SOSMA

BIL. 4

SELASA, 29 JULAI 2025

PENGGAL KEEMPAT, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS HAK ASASI MANUSIA,
PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI
BIL. 4 TAHUN 2025**

**BILIK JAWATANKUASA 2, BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 29 JULAI 2025

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang] - *Pengerusi*
YB. Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]
YB. Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin [Alor Setar]
YB. Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]
YB. Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Dato' Sri Dr. Richard Riot anak Jaem [Serian]
YB. Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud]
YB. Datuk Seri Utama Ir. Hasni bin Mohammad [Simpang Renggam]
YB. Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh [Besut]

URUS SETIA

Puan Kaishune Surang [Ketua Penolong Setiausaha (Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas) (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Cik Farhan binti Mat Arisah [Pegawai Arkib (Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas) (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Cik Nadrah Husnina binti Hassim [Pegawai Arkib (Seksyen Jawatankuasa Pilihan Khas) (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Encik Muhamad Taufiq bin Abd Rahman [Penasihat Undang-undang II, Parlimen Malaysia]
Cik Noraini binti Othman [Pegawai Penyelidik (Seksyen Parlimen, Antarabangsa dan Keselamatan) (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan)]
Encik Halim Hafidz bin Azmi [Pegawai Penyelidik (Seksyen Parlimen, Antarabangsa dan Keselamatan) (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan)]

HADIR BERSAMA

Ex Officio

YBrs. Puan Rosmizan binti Muhamad [Timbalan Penggubal Undang-undang Parlimen I, Jabatan Peguam Negara]
Puan Wan Nur Izzati binti Wan Yusoff [Ketua Penolong Pengarah (Dasar Unit Keselamatan) Bahagian Hal Ehwal Undang-undang (BHEUU)]
Cik Altaf Deviyati [Setiausaha Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)]
Encik Abdul Rahman Abdullah [Pegawai Suruhanjaya Hak Asasi Manusia (SUHAKAM)]

HADIR BERSAMA (samb)**Kementerian Dalam Negeri**

YBrs. Encik Hairuddin bin Abdullah [Timbalan Setiausaha Bahagian I (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

ASP Harjinder Singh a/l Manjit Singh [Asisten Superintenden Polis (Perundangan) (Polis Diraja Malaysia)]

SAC Mohd Fazley Ab Rahman [Senior Asisten Komisioner Polis (Polis Diraja Malaysia)]

ACP Muhamad Riduan Manap@Saif [Asisten Komisioner Polis (Polis Diraja Malaysia)]

Encik Kamal Fikri bin Baharuddin [Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]

Ardianza Nursahida [Penolong Setiausaha]

Ee Hup Leong [Penolong Setiausaha]

Badan Peguam Malaysia

YBrs. Tuan Vivek Sukumaran [Pengerusi Jawatankuasa Jenayah]

Puan Sajetha Sezliyan [Pegawai Sekretariat]

Puan Pathmeshwary Sanmuganathan [Pegawai Sekretariat]

Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)

Puan Nik Azura binti Nik Nasron [Pengarah Eksekutif]

Puan Farida Mohd [Pengarah]

Puan Yoges M Verasuntharam Mohd [Peguam]

Puan Amirah Haziqah binti Amran [Pengurus Program]

Nur Zafira Edwin Kurniawan [Pelajar Latihan Industri]

Parveen Kaur [Ahli Keluarga SOSMA]

Vasanti a/p Krishnan [Ahli Keluarga SOSMA]

Komagan a/l Chandira Segaran [Ahli Keluarga SOSMA]

Deneswary a/p Muthiah [Ahli Keluarga SOSMA]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN KHAS HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BIL. 4 TAHUN 2025

**BILIK JAWATANKUASA 2, BANGUNAN UTAMA,
PARLIMEN MALAYSIA, KUALA LUMPUR**

SELASA, 29 JULAI 2025

Mesyyuarat dimulakan pada pukul 11.02 pagi

*[Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen **mempengerusikan Mesyyuarat**]*

Tuan Pengerusi: *Assalamualaikum* dan salam sejahtera. Ahli-ahli Yang Berhormat Tuan Khoo Poay Tiong, Ahli Parlimen Kota Melaka; Yang Berhormat Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji, Ahli Parlimen Jelutong; Yang Berhormat Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, Ahli Parlimen Arau; Yang Berhormat Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamudden, Ahli Parlimen Alor Setar; pegawai-pegawai ex officio wakil daripada Badan Peguam Negara, wakil daripada SUARAM, tuan-tuan dan puan-puan.

Terlebih dahulu saya mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Jawatankuasa Pilihan Khas Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi dan wakil tetap ex officio yang hadir pada hari ini. Saya juga mengalu-alukan kehadiran Suara Rakyat Malaysia (SUARAM) yang hadir ke perbincangan pada hari ini.

Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, agenda utama kita pada hari ini ialah pembentangan berkenaan kes tahanan di bawah Akta Kesalahan Keselamatan Langkah-langkah Khas (SOSMA) 2012 oleh SUARAM dan juga saksi bekas tahanan SOSMA atau wakil daripada keluarga mereka. Sesi ini adalah sesi yang kedua. Sebelum ini SUARAM dan SUHAKAM telah bentangkan cadangan untuk mansuh atau pinda SOSMA. Pada sesi itu, saya sebagai Pengerusi telah minta kedua-dua untuk mengadakan satu sesi dan membawa saksi supaya kita dapat mengetahui lebih tentang keadaan yang dialami oleh tahanan dan juga keluarga mereka.

Hari ini kita hanya akan mengambil keterangan. Kita tidak akan membuat apa keputusan selepas keterangan yang kita terima. Kita akan jemput KDN dan pihak PDRM untuk mengadakan perbincangan yang lebih mendalam. Hari ini kita hanya mengambil penerangan untuk mendapat lebih klarifikasi untuk mengetahui situasi yang berlaku.

Saya ingin mengingatkan ahli-ahli mesyuarat bahawa Mesyuarat ini tertakluk di bawah Peraturan Mesyuarat 85, Peraturan-peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat dan Akta Majlis Parlimen (Keistimewaan dan Kuasa) 1952 [*Akta 347*] di mana sebarang kenyataan atau dokumen yang dibentangkan di hadapan jawatankuasa ini tidak boleh disiarkan sehingga jawatankuasa membentangkan penyata di Dewan Rakyat. Saya juga ingin mengingatkan ahli-ahli mesyuarat bahawa jika sesuatu dokumen atau maklumat yang dikemukakan kepada jawatankuasa dikelaskan sebagai dokumen atau maklumat terperingkat tuan puan perlu memaklumkan kepada jawatankuasa. Oleh itu, kita mulakan agenda pembentangan berkenaan kes tahanan di bawah SOSMA oleh SUARAM dan bekas SOSMA. Saya minta SUARAM yang telah sedia untuk mulakan.

Puan Nik Azura binti Nik Nasron [Pengarah Eksekutif, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)]: *Assalamualaikum* dan salam sejahtera saya ucapkan kepada semua. Pertama sekali saya nak ucapkan terima kasih kepada pihak PSSC kerana menerima jemputan oleh SUARAM untuk melakukan perbincangan pada hari inilah. Saya mengambil maklum bahawa ini pertemuan kita yang kedua. Tapi sebelum saya bermula, suka untuk saya memperkenalkan yang berada di sini pada hari ini adalah ahli keluarga daripada tahanan SOSMA TR08. Untuk ahli tahanan GST tak dapat hadir dan juga untuk ahli tahanan DSM kebanyakan mereka sebenarnya sudah datang beberapa kali kepada pertemuan dengan Ahli Parlimen. Sebenarnya mereka sudah hilang kepercayaan kepada Ahli Parlimen kini.

Dalam pertemuan kami yang sebelum ini, kata mereka kita dah tak nak datang dah *meeting* dengan Ahli Parlimen sebab katanya dah terlalu banyak pertemuan dan tidak ada apa-apa keputusan yang diberikan oleh kerajaan pada hari ini. Jadi tak apa. Tapi kami pun daripada pihak SUARAM, kita memahami keadaan mereka sebab kita kena faham ahli tahanan yang ditahan selepas mereka keluar tidak ada apa-apa yang diberikan kepada mereka kan. Tidak ada apa bantuan kewangan, tidak ada bantuan pekerjaan, tidak ada bantuan terapi dan sebagainya.

Nanti saya akan tunjukkan sebab SUARAM ada buat *townhall*. Dalam *townhall* itu lebih daripada 100 tahanan datang membuktikan ramai daripada mereka yang sanggup untuk turun beritahu permasalahan kesan SOSMA terhadap mereka tapi bila kita suruh mereka datang kepada Parlimen, mereka tak nak sebab bagi mereka tak perlu dah datang sebab dah datang banyak kali, *right*. Jadi, itulah. Jadi, saya pun memahami keadaan mereka yang dalam keadaan tertekan terutamanya pekerjaanlah.

Kami pun daripada SUARAM tidak memaksa. Jadi di sini pada hari ini adalah lebih kepada tahanan-tahanan yang masih di dalam tahanan. Saya juga membawa

peguam. Dua peguam daripada SUARAM. Satu ialah Puan Farida, lagi seorang Puan Yoges tapi dia belum sampai lagi. Bersama-sama Amirah dan Zafirah di belakang sana.

Baik. Untuk bermula — kita akan mulakan sedikit pengenalan perkongsian oleh ahli keluarga tahanan. Kita akan bergerak ke perkongsian oleh peguam dan kita ada soal jawablah, baik.

Jadi sebagai pengenalan untuk bagi yang pertama kali mengenali SUARAM. SUARAM dah melakukan isu-isu SOSMA sejak sekian lamalah. Kita memang telah bergerak untuk memperjuangkan isu-isu tahanan tanpa bicara ataupun untuk *right to fair trial* daripada sejak ISA lagi. Apabila ISA dihapuskan, kita memperjuang isu SOSMA pula.

Kalau kita tengok dalam pengenalan ini ada satu link pautan. Kalau kita tekan pautan itu boleh nampak semua slaid yang kita dah bentang di dalam semua *meetings* yang lain. Tapi saya tak buka di sini. Nanti mungkin pihak-pihak YB yang ada link ini boleh buka sendiri. *Next*.

Jadi, sedikit pengenalan untuk bilanya bermula tentang SOSMA ini. Bermula pada 2018. Ada satu Jawatankuasa Teknikal SOSMA yang dilakukan oleh Kerajaan Pakatan Harapan sewaktu itu. Saya fikir Jawatankuasa Teknikal itu memang agak menariklah kali ini kan sebab ada perbincangan dengan NGO, dengan peguam, malah PDRM pun ada di sini. Kita tengok satu persatu permasalahan dalam SOSMA itu sendiri. Jadi, Jawatankuasa Teknikal itu memang lengkap. Memang kita ada *matrix of SOSMA* tapi lepas jatuhnya Kerajaan Pakatan Harapan, perkara itu memang diletak tepi.

Jadi, kita cuba untuk lakukan sekali lagi konsultasi bersama pihak berkepentingan sebab waktu ini BHEUU pun ada hadir tapi juga tidak ke mana-mana. Sehingga pada waktu 2022, kita ada seksyen 45 SOSMA pembentangan dalam Parlimen dan usul ini dikalahkan kan? Keluarnya *statement* oleh polis bahawa mereka bersedia untuk menggunakan akta-akta lain sebab tak perlu pun 45 SOSMA ini pada waktu itu.

■1110

Tapi akhirnya dibentangkan sekali lagi dalam Parlimen— kali pertama ya, perkara yang kita sudah menang dalam Parlimen, kita bentangkan sekali lagi untuk naikkan semula seksyen 4(5) ini — SOSMA.

Jadi selepas itu, kita lakukan konsultasi lagi bersama-sama dengan YB Ramkarpal sewaktu itu. Jadi antara 2003 hingga 2004, pelbagai sesi libat uruslah.

Right, next. Jadi, pada waktu ini, kita ada libat urus dengan YB Ramkarpal. Di sini kita ada *family-family DSM* yang hadir. *Next.*

Ada mogok lapar oleh ahli keluarga GST. YB turun ke lapangan sewaktu ini. *Next*, ini sesi *townhall* yang SUARAM adakan bersama bekas tahan SOSMA dan ahli keluarga. Dekat sini pun kita ada *link* lah untuk melihat kepada slaid yang kita bentangkan nanti.

Kenapa saya tak bentangkan di sini, sebab saya rasa dah bentangkan lah sebelum ini, impak-impak sosioekonomi ini, kan? *Next*, dan tidak lama selepas itu, apabila YB Ramkarpal turun dan YB Kula naik, kita pun telah bertemu dengan YB Kula sewaktu itu untuk tanyakan *update*, tapi katanya dia dah bawa semua perbincangan kita ada kepada bahagian seterusnya lah dan dia pun tidak ada apa-apa perancangan sewaktu itu.

Next tapi habis 2024, kita ada pula kes baru yang ditahan di bawah SOSMA iaitu kes TR lah. Jadi, pada waktu ini kes TR pun melakukan mogok lapar oleh ahli keluarga dan kita minta untuk jawapan daripada kerajaan apakah cadangan mereka tentang SOSMA dan itulah di mana YB Saifuddin kata yang SOSMA akan ada jawatankuasa untuk SOSMA dan ahli-ahli keluarga akan dijemput untuk dilihat semula lah kan, pada Februari lepas.

Next, dan minggu lepas pada hari Isnin, ahli keluarga ada turun ke Parlimen untuk bagi memorandum dan saya rasa YB William pun ada turun untuk ambil memorandum tersebut ya?

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Yeap, itulah. Oh ya, betul.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji: *I also spoke on it, mentioned all the names— individually. All those who had medical complications. [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Baik. *Next*, jadi itulah — itu serba sedikit pengenalan *timeline* ya. Kalau kita tengok sebenarnya memang terlalu banyak dah konsultasi yang kita adakan dengan Ahli Parlimen dan sebenarnya kita harapkan ini adalah konsultasi yang membawa kepada jalan yang seterusnya lah, kan?

Lagi-lagi apabila akan dibentangkan ke Kabinet. Mungkin saya akan bagi terus kepada ahli keluarga dulu untuk *share* sikit pengalaman.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji: *What is GST and TR stands for? [Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Okey. So, setiap mereka yang ditahan akan diberikan nama. Nama itu akan ikut nama kepada ketua gerak kumpulan itulah.

So, pada sebelum ini kita ada SOSMA GST dan kali ini TR lah. TR itu, TR Ramesh kan?

Beberapa Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Ya. Geng TR lah. Ya. Ada nama-nama geng dialah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji: Geng TR lah. *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: Jadi ini ialah... *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Nama-nama geng.

Tuan Pengerusi: ...atas dakwaan jenayah terancang lah *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Yeap. Betul.

Seorang Ahli: *[Berucap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Betul. Ya. Jadi, kalau kita tengok SOSMA, kebanyakan masa sekarang, memang banyak digunakan untuk *organised crime* lah, kan? Jadi, sewaktu dulu, mungkin tahan SOSMA Muslim lebih banyak untuk – eh, SOSMA Muslim, *sorry*, SOSMA Melayu, yang dibawa oleh DSM lah, Desak SOSMA Sampai Mansuh.

Tapi mereka pun dah tukar nama sekarang, Desak SOSMA Muslim. DSM, memperjuangkan untuk ahli-ahli SOSMA tahanan Melayu yang kebanyakan dikenakan di bawah *terrorism* lah, *right*, ya.

Okey, mungkin saya akan bergerak kepada perkongsian ahli keluarga terus. Kita boleh buka?

Deneswary a/p Muthiah (SUARAM): Salam sejahtera *and a very good morning Yang Berhormat Chairman YB William and members of Parliament.*

Nama saya, Deneswary Muthiah, *one of the family members after detainees under SOSMA 2012, under Gang TR* ya.

I stand before you today not as a politician, but as a concern citizen a voice representing families, communities and individuals who are deeply affected by the continued use and abused of the Security Offences (Special Measures) Act 2012 or it also called as SOSMA.

I come before you today, not merely as an individual but also as a representative of countless family who's voices have longed been ignored. The

families and detainees under the Security Offences SOSMA Akta 2012, we fully understand that the importance of safeguarding national security.

We support all efforts to maintain public peace and order. But in doing so, we must not compromise the values of justice, fairness and due process that are foundation of our democracy. Why are we here, why are families outside this very building pleading for charge?

Because under SOSMA, individuals can be detained up to 28 days without trial. Bails is often denied. It's already been five times, if I am not mistaken, it has been denied and the last was held on June 9th which is now has been extended until 2026 August, which is nearly to one year this detainee has to be in the prison Sungai Buloh.

Family are left in dark, confused, traumatised, unsure of the fate of their loved ones. Allegation of torture, forced confessions and denial of basic legal rights continue to surface. This is not a legal issue, it is a human issue. Many detainees are still waiting for trial after months even years. Some suffer from chronic illness, some are sole breadwinners of the families, some tragically are victims of wrongful arrest.

What I mean by wrongful arrest is, their IC is very clean, no case, but they were arrested and in two weeks time of statement they were confronted to go under SOSMA where they didn't even know what is police station, what is lockup, what is penjara, and they are now under SOSMA without any prior arrest.

We do not call for impunity, we call for accountability with fairness. We urge this esteemed Parliament to review and amend the provision of SOSMA that allow for prolonged detention without trial. Ensure detainees have access to legal counsel, family contact and especially medical care.

Reintroduce judicial discretion for bail especially in nonviolent, non-terrorism related cases. Strengthen oversight mechanism to prevent abuse by enforcement agency with short term. Our request is not politically motivated. It is grounded in compassion, in law and in the hope for a more just Malaysia.

To the honorable members, your silence today will echo in the list of those behind the bars unjustly. Your voice however can spark hope for reform and humanity.

We respectfully submit our documentation with this speech and we ask not for special treatment but for justice to be restored whoever the detainees— the 32 detainees under the SOSMA Act Gang TR in the prison for the past one to two years, without knowing what is going to happen and this one year is not answerable in their lifetime.

This is not just about the law. It is about the families, the children and our shared humanity. It is about restoring trust in the justice system. And above all, it is about standing on the right side of history.

We hope, you will listen, act and lead with compensation. And now, I would like to apologise, cause my whole speech will be in English. Okay, now let me speak on behalf of my brother in law who is arrested last year — sorry, ya last September 4th in the midnight when he was sleeping at home with his daughter and his wife in a room, the police when into the — break the door and went in to the house.

And yet, my sister heard the sound, check the CCTV and then she come down and surrounded him. By the time arrested, there was one a report given and I have attached in the envelope itself for your review under the name of Rajasingam.

After 10 months and 25 days, as of today, we as a family suffocating and we are drown like we are drowning in the ocean sea. As my brother-in-law Rajasingam Ramasamy is the pillar strength of the whole family. He always encourages us to study hard, go for government job, yet, he also says to me that I did diploma in medical imaging and but, I didn't serve government in Malaysia.

I am serving Singapore government; I am working in Singapore General Hospital and my brother-in-law stop talking to me since the day I went to serve Singapore. Because he wants us to serve Malaysia. He wants my brother to study for PDRM and serve Malaysia.

■1120

But what happening in Malaysia recently is not admiring us to join a Malaysian Government actually and also, according to his investigations paper, which I have attached in the documentation, he was arrested with police witness by telling few names of it and the one of the is my brother-in-law which is Raja Singham Ramasamy. The investigation papers saying that he attended the meeting which was held at Chinese restaurant at Jeram. Actually, I saw the Chinese restaurant in one of the investigation paper but I didn't attached in the documentation I've provided.

The Chinese restaurant, we our self personally went to the restaurant and see how big is the restaurant. Is there any facilities or not. The restaurant is very small but according to police witness, the meeting held was for 800 to 1,000 people and CCTV footages was attached. But, when I went personally went to the restaurant, the restaurant can only equip 200 to 300 people and there were no CCTV there to prove that my brother-in-law was there in the meeting. So, I don't know where is the proof.

And, by the time when the meeting was held by the date, the meeting was held – I was with my brother-in-law doing some office job because my brother-in-law is a businessman who is reselling cars and vehicle. So, I was with him at home in the

office doing transaction for the cars as at the same time he was selling two cars on the same day. So, we were busy on that day doing transaction and dealing. As I was with him, I have no idea when he escaped from my view and drove all the way to Jeram and attended the meeting from Kota Damansara.

Representative as in called as rep at the court was submitted by our lawyer but its all rejected. No idea with the reason why is the rep rejected. And I got to know the detainees was told that we can only get bail – please mark my word here. We can only get bail when you are in a dying condition. This means you will arrest someone and held them in the prison for years without charging them end up by it's their time to leave the world, you will release them. What is the use when you release them when its time for them to leave the world? God created a human to this earth for some reason and the person didn't completed the reason and served in the prison for nothing. So, they wasted all their life time inside.

And to share further, my brother-in-law is literally a gentleman who is anti-drug, anti-alcohol, he is also non-smoker and in our family, there are teenagers, they are boys who's addicted to drug. He advised them not to do. He hold them from the drug. He bring them to the place where they can avoid, where they can stand out from the drug and he also did WhatsApp to the National Anti-Drugs Agency (NADA) hotline about the drug cases among the area itself. He will always say drug is killing the living family peace. Drug supposedly to be stop from entering Malaysia. It is a biggest violation to our countries peace but I am not sure, how does this drug is entering our country.

Another part as a gangster or beating or killing people, my brother-in-law is someone who is scared or respect of karma which will definitely hit back one day. How am I supposed to identify him as beating or killing people when he has a family. He has a daughter. He has brothers, sisters, wife and in-laws. How come a man who love to spend time with the family can hurt another person who will also have family and friends around them. Why haven't give punishment but he is in trial for 10 months and 25 days. This isn't valuable. These 10 months and 25 days.

Okay, let's say it's going to be one year. After one year, if he is going to come out by bail or by bebas or anything, who is going to pay his one year in the prison? Who is going to pay the timeframe? Who is going give the daughter for the love of a father who didn't do anything outside? He was dealing with the daughter, family and business. Who is going to take in charge of the family and who is going to be answerable for a daughter who is always asking and keen for the father arrival at home. If the detainees did the mistake, I wouldn't have been seating here and talking

at all. According to my taught, kalau makan garam perlu minum air. If you do the mistake, take the punishment over, don't try to escape.

But my consent here, they didn't do anything after his last charges. He was doing his business. I was helping out promoting his reselling car business while I'm doing diploma, then how all this happen? The police was given 28 days to investigate and proceed with this judgement to the court. Police didn't do their job well. The court didn't serve the judgement well. If these two parties failed, whom should I voice out and here I got this opportunity. This is very golden opportunity for me. And, yes, I am taking this as my dream come true moment, we, our country has a lot to change. Hope everything change soon and we will receive better answers soon. My brother-in-law is waiting to feel his daughter touch some goes to her too, hope to hear the answer back on a short term time period as well. Thank you everyone.

Tuan Pengerusi: *Thank you very much. Anyone else?*

Puan Vasanti a/p Krisnan [Ahli Keluarga SOSMA]: Selamat pagi Encik, Tuan dengan Puan. Nama saya Vasanti. Anak saya dua orang kena tahan SOSMA. Masa bulan lima, dua hari bulan, Manoraj ditahan dekat Batang Berjantai, dia memang tinggal *separated* dengan saya. Saya tinggal dekat Kuala Selangor. Bila dia punya *wife call* saya cakap ada ramai PDRM, polis dekat rumah. *Then, I* pergi tanya, "*Kenapa datang?*" Dia kata, kita bawa dia nak *check urine* sahaja. Saya minta anak saya jangan *sign*, dia kata boleh *sign* tak ada masalah apa-apa. Kamu *sign* nanti kita bawa *check urine*, kalau negatif esoknya ataupun hari kedua, dia akan lepaskan. Tapi tak ada. Bila, lepas ditahan dalam dekat dalam rumah, dalam 2.30 pagi, lepas tu dia orang dah bawa anak saya.

I balik rumah dari — *I call* anak saya sebab saya ada nampak ada *miscalled*, Logan. Dia tahan dekat Bentong. Dia kerja dekat kilang mercun, dia tahan dalam dekat hostel. Dekat hostel dalam. Dia pecah *then* dia masuk, *then I* nampak *miscalled* dan saya *call* anak saya, pegawai yang *call* saya. Dia kata, "*Kita tahan anak kamu Akta SOSMA*". So, bila saya akan *call* kamu, kamu datang dekat Balai Sungai Buloh. So, saya pun ada pergi sana. Dia minta saya *sign*, saya tanya kenapa, apa masalah? Dia kata nanti, kita akan tahan 28 hari dekat — untuk tahan nak siasat. Lepas itu kalau tak ada apa-apa silap, boleh lepaskan. Tapi bila dah naik mahkamah, apa-apa pun dia tak cakap terus hantar pergi Penjara Sungai Buloh, sampai sekarang.

Hari yang sama, masa yang sama, anak saya Manoraj dengan Logan kena tahan. Manoraj tak ada kes apa-apa. Ada kes satu sahaja yang itu hak keluarga. Abang saya Lingamurthy sebab harta. Gaduh, dia *report* polis, itu yang dia tahan, itu pun kita dah naik mahkamah, dah lepaskan. Untuk Logan, ada dua kes. Kes gaduh, itu pun kita dah naik mahkamah, dah lepaskan. So, satu tahun empat bulan, saya

ibu tunggal sebab saya dah *divorce*, bapa dia tinggal dekat kampung Kuantan, penyakit tibi. So, Logan yang jaga dia. Sekarang anak saya yang nombor lima yang jaga dekat dia, *take care* dia. Semua saya ada letak dekat surat itu, so untuk — bayar untuk *lawyer*, saya memang gadai emas. Saya *part time* kerja insurans, itu pun saya tak boleh *concentrate* sebab dekat *office* saya kerja pun, saya memang rasa malu sebab dia orang kata Akta SOSMA, so dia orang fikir anak saya tak tahu apa kerja dia orang buat kah apa so dan dia orang sindir saya. Saya dengar pun, saya sendiri pun malu.

Saya bulan ni 15 hari bulan *operate*, ada jahitan. Hari ini lepas ni saya kena pergi hospital untuk buat jahitan, tak ada orang bawa. So, saya minta saya punya kawan yang bawa sini dan hantar pergi hospital. Saya anak lima, satu orang tinggal dengan bapa dia, itu dah tahan. Yang empat orang, anak saya tinggal dengan saya, Manoraj memang dah kahwin. Sekarang, rumah yang dia sewa, / dah tinggalkan, *wife* dia saya bawa tinggal dengan saya sebab dia memang tak ada anak, saya yang jaga dia. So, kalau betul saya punya anak buat salah kah, apakah tolong *proof*, tolong bagi jamin.

■1130

Ini tidak, dah setahun satu bulan. Satu tahun empat bulan, apa pun tak ada. Dia orang bawa mahkamah, *then* dia orang bawa balik. Bawa mahkamah, pergi balik. Kalau bapa dia apa-apa dia dekat rumah, tak ada orang *take care*. So, saya hantar saya punya anak satu orang jaga dia. So, saya minta bagi jamin dengan...

Tuan Pengerusi: *Should we just take five minutes for you to gather yourself?*

Yes. We can take a five-minute break.

Vasanti a/p Krisnan: *Sorry.*

Tuan Pengerusi: *[Tidak jelas]* Ada soalan boleh tanyalah.

Vasanti a/p Krisnan: *Sorry.* Kalaulah anak saya ada buat silap, ada *proof*, tolong bagi. Jamin ataupun tuduh. Jamin itu jangan bagi yang lebih sebab saya tak ada duit. Tak ada. Memang saya tak ada simpan. Semua saya dah gadaikan.

Sebab masa 28 hari bulan tahanan, kan? Ada satu polis India dari PDRM ada *call* saya. Saya pun ada tanya, “*Ada apa-apa kesilapan ke untuk anak saya?*”. Dia cakap, “*Tak ada*”. Lepas naik mahkamah yang lepas 28 hari bulan, *verbally* dibebaskan tapi tak ada. So, memang kita susah. Susah nak pergi mana pun kena harapkan — so, saya minta tolong, tolong timbang rasa. Kes tolong cepatkan. Sebab bagi kes untuk tahun depan. Untuk bicara bulan Ogos, bicara.

So, isteri dia pun kerja dekat klinik, memang kita susah nak bayar rumah, nak bayar kereta, api, air, makan. So, tolong. Itu sahaja. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih.

Deneswary a/p Muthiah: *Hi YB, I would like to say another thing also. This is what the detainees told me from internally. There were few detainees arrested but not under SOSMA. They were arrested under 302 with proof and court and charged under SOSMA. They were proved with drugs. They were arrested with drugs on with them. This means the person — the detainees have two act to follow up which is one is under drug, another one is under SOSMA and this is with proof.*

If it this with proof, they got their punishment. These 32 detainees without proof and they are doing nothing inside. Thank you.

Komagan a/l Chandira Segaran [Ahli Keluarga SOSMA (Suara Rakyat Malaysia (SUARAM))]: Selamat pagi YB. Selamat pagi. Nama Komagan a/l Chandira Segaran. Okey saya mewakili untuk semua mangsa-mangsa SOSMA.

Kita ada pernah buat macam yang tadi dia orang semua cakap itu, kita pernah buat untuk mogok di hadapan Penjara Sungai Buloh. Okey. Semasa itu, tidak sesiapa yang datang untuk jumpa kita ataupun kita punya *family* apa semua. Tak ada satu orang pun tak datang tanya kita apa masalah kita. Tidak sesiapa pun datang.

Cuma hanya daripada pegawai penjara datang dan dia suruh dia orang halau kita baliklah fasal kita duduk situ seramai dalam 50 orang lebih. So, tiga hari di situ. Tidak makan, tidak apa, tidak apa semua dekat situ. Semua *family*. Warga emas, anak-anak kecil semua dekat situ.

Tidak ada orang kesian dengan kita. So, mana kita hak asasi manusia? So, ini kita punya masalah daripada dulu, bukan dari sekarang. Masalah ini daripada dulu lagi. So, tidak sesiapa pun nak ambil tahu. Okey, benda ini kenapa datang? Daripada mana datang?

Kalau dia ini, contoh kata, dalam 32 orang ini, ada buat kesalahan, kalau dia pencuri, *charge* dia pencuri. Kalau dia perogol, *charge* dia perogol. Kalau dia pembunuh, *charge* dia pembunuh. Tak payah nak simpan sampai satu tahun, dua tahun untuk apa?

Kalau dia ada bukti yang kukuh, boleh tuduh. Tak payah tunggu sampai satu tahun, dua tahun. Sekarang dia orang bagi *postpone*, *next year August*. Saya pun tak tahu dia orang apa nak cari. Saya pun tak tahu dia orang apa nak cari. So, *for next year*.

So, sebelum ini dia orang bagi *every month*. Satu bulan, satu bulan, satu bulan. Sekarang dia *postpone* pergi ke *next year*, saya tak tahu dia orang nak cari apa dia punya saksi dia. Kalau kita sekarang bukan tahun 140. Kita sekarang 2026 sudah mahu sampai. So, sekarang semua macam-macam ini dah ada dah boleh.

Kalau dia betul-betul *detect* ini, dia betul-betul salah, *charge* dia, tuduh dia. Kalau tidak satu tahun lebih dia duduk dalam penjara, anak sekolah dekat sekolah, oh bapa dia ada dekat penjara.

Tuan Pengerusi: Belum di-*charge*?

Komagan a/l Chandira Segaran: Belum kena *charge*. Belum kena *charge*, YB. So, cuma dia cakap, “*Ada dekat penjara*”. Anak-anak sekolah, “*Mana bapa you?*”, “*Bapa saya dekat penjara*”. Malu lagi anak itu. Bukan malu bapa dia, anak dia, yang kecil itu. Tujuh tahun, lapan tahun itu. Mak-mak semua pun macam itu juga. “*Mana anak?*” “*Anak saya di penjara*”. Tapi dia tak bersalah. Kalau salah tuduh saja, simpan buat apa? Itu saja kita punya poin. *Okay, thank you.*

Parveen Kaur [Ahli Keluarga SOSMA (Suara Rakyat Malaysia (SUARAM))]: Selamat pagi, tuan-tuan dan puan-puan. Saya salah satu isteri kepada tahanan SOSMA. Suami saya ditahan atas nama disyaki diri dalam kumpulan. Disyaki. Dalam 28 hari itu, mereka dah tahu sama ada dia memang ada dalam geng itu atau tidak. Tapi / tak faham mereka mengambil masa satu tahun sebulan? Dia ditahan pada 3 Mei 2024.

Saya pun — bukan nak minta simpati. *Just*, kalau mereka bersalah, hukum mereka. Kita tahu apa kesalahan mereka dan kita tahu bila mereka akan keluar, kita akan menyesuaikan diri kami. Sekarang kami tak ada tahu, [*Tidak jelas*] bila. Mungkin tahun umur 50, umur 100, baru dia dikeluarkan ke?

Dia selalu dibawa ke mahkamah — / pun tak tahu kenapa mereka dibawa ke mahkamah. *Then*, bawa balik ke Sungai Buloh. *You* boleh simpan Sungai Buloh sampai dapat tahu bila tarikh dia orang, apa hukuman dia orang, apa kesalahan dia orang.

Sebab memang saya — dialah salah seorang yang kerja. *Parent* dia memang tak ada. Anak seorang. Anak saya pun kehilangan pelajaran. Kita isteri, kita boleh kerja, kita boleh fikir fasal anak.

Kalau dia bersalah kami pun tidak akan berdiri di sini hari ini. Kami *just* nak keadilan. Kalau boleh secepat mungkinlah. Jangan tunda ke sampai dua ke tiga atau lima tahun, enam tahun. Itu saja permintaan kami bagi semua keluarga, 32 ahli keluarga.

Kita tak akan cakap suami kita baik, abang kita baik. *Just*, beri hukuman setimpal pada 32 orang itu. Jangan dibawa, dipulang sampai 2026. Sepatutnya 2028 tapi dengan *lawyers* yang kami *appoint*, kami dapat 2026. So, tolong mencepatkan dalam tahun ini kalau boleh. Sekian, terima kasih.

Deneswary a/p Muthiah: *Sorry, I missed out a few things. This year February, the families as what Puan Nik Azura was telling just now, this year*

February, the family had mogok in front of Prison Sungai Buloh. After this mogok happened, what happened inside was the detainees — a bus of people from Penjara Kajang. Not sure whether they are PDRM, not sure whether they are normal human or what, but the bus was from Kajang Prison and entered Prison Sungai Buloh and all the detainees, 32 detainees were held in a dark room and was beaten thoroughly. One has broken fingers, broken hand, broken leg, spine cracked and hip broken together with head as well.

They were bruised, they were bleeding. No one was brought to hospital and everyone was under the gelang on the hand.

Seorang Ahli: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Handcuff.

Deneswary a/p Muthiah: Handcuff. After this happened, the only emergency cases has been brought to Hospital Sungai Buloh. As I'm under medical, I have friends working in Hospital Sungai Buloh and I asked my medical friends to see how is the registration done or not? Whether they were brought to hospital or not. I got to know the registration wasn't done in Hospital Sungai Buloh. But there were few brought to Sungai Buloh and I have a video proof that they were brought to Sungai Buloh Hospital without proper and legal registration happens at the counter. They were brought to a small room and they were given medication. They were treated in that small room which is from the back door. They brought it from door and brought out from the back door.

So, they are not terrorist. They are not illegal people to Malaysia. They are Malaysian IC holders. They are citizen from Malaysian and this is how they got treated. As in medical care in the prison which was held on February 2025. When they were brought to the court after one to two weeks, right? They were brought to court and they were told by the PDRM from the Prison Sungai Buloh, not to say a word about the thing happened in the prison.

■1140

But ended up when they came down, our lawyers were asking the — informing this to the court person and yes, the person who was like under very urgent medical care, they stood up and they agreed, they were beaten up by a few people from Kajang prison. And also, sorry to say this, urine caught by — urine by the PDRM itself, the person from the police officer was asked the detainees to drink the urine and they poured the urine on them. This was held inside the prison of Sungai Buloh in a dark room. And they didn't know it's urine.

By the time when they drink, when they pour this on the people, on the detainees with the smell, they got to know it's urine. This is where we are asking for

human rights. This is where we are talking about all these things and what else? Let me find. Okay, yeah. Everything is done and...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] The police report for the beating one.*

Deneswary a/p Muthiah: *And also, the detainees from inside did the police report from inside when after they were brought to mahkamah, the person from mahkamah told to make a police report, the detainees have to bring back to balai polis to make a report on whoever had beaten them. And yes, the detainees mentioned a few police officer names in the report. I have a few reports in my hand now, but it's an original copy. Maybe I can scan and send to the person in charge to share it out, nah.*

Tuan Pangerusi: *You can make a copy and send to our research officer.*

Deneswary a/p Muthiah: *Sorry?*

Tuan Pangerusi: *You can make a photocopy and send to our researcher.*

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara] Two minutes, yes.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji: Pengerusi, kepada semua Ahli-ahli Parlimen dan semua yang hadir.

Saya berkongsi simpati perkara-perkara yang telah dibangkitkan. Semua Ahli-ahli Parlimen di sini berkongsi simpati tentang peruntukan SOSMA. Saya merupakan seorang peguam, satu.

Dua, saya tahu bahawa peruntukan SOSMA ini kadang-kala memang tidak adil dan kita sekarang menerima berita bahawa Menteri Dalam Negeri memaklumkan bahawa ada kertas kerja yang akan dibawa kepada Kabinet berkenaan dengan pindaan yang akan dibuat kepada seksyen 13. *That is to get them bail first. Number one.*

Selain daripada itu, ada banyak lagi peruntukan yang tidak adil. Saya bagi contoh. Saksi boleh berada dalam satu bilik khas, suara beliau boleh ditukar dan bila kita tanya soalan pun, beliau tidak perlu mendedahkan identitinya. *I know. I conducted many SOSMA trials. We share your sentiments. So, be rest assured all Members of Parliament will keep pushing reforms. And if you have any issues, police reports about the incidents in the prison, please give me a copy. I will assure you all of us here will raise it in Parliament. Thank you very much.*

Deneswary a/p Muthiah: *Thank you, YB Rayer and thank you, everyone.*

Tuan Pangerusi: Ada sesiapa yang lain ada soalan, ada komen? Ahli-ahli? Ada?

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Okey. Mungkin daripada ahli keluarga dah habis. Kita nak bergerak pada peguam. Tapi mungkin saya nak tekankan sikit kut tentang permasalahan yang kita tahu memang ada isu tahanan, isu penyeksaan dan sebagainya. Tapi kesan-kesan kepada ahli keluarga ini adalah satu benda yang tak ditekankan oleh ramai pihaklah, kan. Kesannya kepada — sebab kebanyakan ahli keluarga yang ditahan adalah para lelaki yang menjadi pemberi sumber utama kepada keluarga tersebut.

Jadi, kalau mereka ditahan sehingga dua tahun contohnya, dua tahun tu belum tentu kes untuk dibawa ke mahkamah kan. Jadi, kesan selama dua tahun tu berlakunya permasalahan di rumah kan. Pada isteri, pada anak-anak dan inilah yang diceritakan tadi kan bagaimana anak-anak di sekolah dan sebagainya. Saya fikir ini bukan hanya kepada Kementerian Undang-undang ataupun kepada PDRM. Sebenarnya, Kementerian Wanita, Kementerian Kanak-kanak pun harus — bahagian kanak-kanak pun harus untuk melihat perkara inilah. Apakah bantuan dan pertolongan yang diberikan? Sebab kita tahu mereka yang ditahan di bawah SOSMA ini bukan satu, dua tahanan tapi satu kumpulan tahanan kan.

Bayangkan 40 yang ditahan, 40 keluarga yang *affect*. Kalau benda ni jadi setiap tahun, bayangkan kesan kepada masyarakat kita itu sendirilah, kan. Ya. Mungkin itu sedikit *conclusion* daripada perbincangan keluarga tadi. Mungkin saya nak bergerak kepada bahagian peguam. Mungkin saya boleh mulakan dengan Puan Farida.

Puan Farida Mohd [Pengarah, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM)]: *Assalamualaikum* dan selamat sejahtera semua, Tuan Pengerusi dan para Ahli Parlimen dan juga hadirin pada pagi ini.

Baik. Saya adalah salah seorang peguam yang telah mempunyai pengalaman mengendalikan kes-kes SOSMA dan kebanyakan kes yang telah dikendalikan oleh saya adalah berkaitan dengan kes *terrorism* yang mana terdahulu terdapat banyak kes. Dan, baru-baru ini, kita faham bahawa ia tidaklah begitu banyak dan besar seperti tahun-tahun yang sudah. Walau bagaimanapun, isu mengenai tentang ketidakadilan terhadap tahanan yang reman menunggu — sementara menunggu perbicaraan dan juga sebelum itu pada tempoh 28 hari semasa siasatan oleh pihak polis masih berlaku.

Dan, seperti mana yang dikongsikan oleh ahli keluarga geng TR tadi, perkara tersebut telah berlaku pada tahanan bagi kes-kes *terrorism*. Maksudnya, walaupun sudah beberapa tahun perkara ini berlaku dan dikemukakan sebelum ini juga kepada Ahli Parlimen dalam kerajaan yang terdahulu dan juga kepada pihak berkuasa kepada EIEC, SUHAKAM dan sebagainya. Nampaknya tidak ada sebarang

perubahan daripada segi keganasan polis dan pelanggaran hak asasi manusia. Dan juga saya percaya dalam perbincangan sebelum ini, ada dikemukakan isu tentang tahanan 28 hari untuk siasatan yang mana perlu ada *due process* di mana tahanan perlu dibawa di hadapan majistret untuk mendapat reman. Dan, bukannya satu perintah ataupun arahan daripada pihak polis yang berpangkat superintenden ke atas untuk beri *blanket* 28 hari kepada mereka yang disiasat di bawah SOSMA.

Dan juga, bagi kes yang berkaitan dengan *terrorism* yang di bawah *Chapter 6A* Kanun Keseksaan, mereka dikecualikan daripada mohon jamin tidak kiralah sama ada mereka warga emas ataupun sakit ataupun kanak-kanak. Yang mana berdasarkan yang kes-kes, yang terdahulu dan juga yang berlaku pada masa ini, banyak yang melibatkan kes yang boleh dikategorikan *under less serious offences* yang mana membawa kepada hukuman pemenjaraan 10 tahun ke bawah jika disabitkan kesalahan.

Disebabkan ini, kebanyakan mereka ingin mengaku bersalah sahaja dan saya percaya atas sebab inilah, menyebabkan statistik — yang menyumbang kepada statistik pesalah-pesalah kes keganasan meningkat kerana atas sebab mereka mengaku bersalah bukannya melalui perbicaraan. Ini juga berlaku kepada kebanyakan tahanan lain kerana mereka telah diseksa secara psikologi dan telah dipaksa untuk mengaku bersalah semasa dalam tempoh siasatan 28 hari tersebut.

Dan juga, pihak kami memohon supaya perkara ini diambil kira dalam cadangan untuk meminda seksyen 13 yang mana perlu diambil kira bagi kesalahan di bawah *Chapter 6A* juga kerana — dan juga lagi satu saya ingin kongsi. Pada dua minggu lepas, saya berjumpa dengan anak guam saya yang ditahan reman di Penjara Sungai Buloh bagi kesalahan *terrorism* juga sementara menunggu perbicaraan.

Pada tahun sudah, sesiapa yang — pihak KDN dan juga dengan kerjasama JAKIM mengadakan program rehabilitasi kepada tahanan-tahanan sama ada mereka di dalam tempoh reman dan juga setelah dijatuhi hukum di dalam penjara. Bagi kes yang pada masa ini, saya dimaklumkan tidak ada program tersebut dan salah satu sebab mengapa pihak KDN dan pihak polis tidak menentang supaya mereka ini dijamin adalah kerana mereka perlu melalui program rehabilitasi dalam tahanan.

Saya dimaklumkan oleh anak guam tersebut, ada pihak JAKIM yang datang ke penjara tapi mereka hanya mengadakan program kepada tahanan-tahanan kes GISB sahaja dan tidak ada apa-apa program pun kepada mereka. Pada pendapat saya, memandangkan hal yang sedemikian seharusnya mereka juga berhak untuk dijamin dan tidak perlu membuang masa dalam penjara memandangkan — untuk

pengetahuan YB juga, Penjara Sungai Buloh sekarang ini begitu padat yang mana itu adalah dimaklumkan juga daripada pihak warden kerana jadual untuk lawatan peguam pada setakat ini sentiasa penuh tidak seperti tempoh tahun sudah.

■1150

Juga sekiranya tahanan-tahanan *terrorism* ini dapat dijamin, program rehabilitasi boleh diadakan oleh pihak KDN ataupun PDRM di luar dan juga seperti yang saya percaya YB sedia maklum, di dalam SOSMA juga ada peruntukan supaya sesiapa yang dijamin boleh diberikan *electric monitoring device*. Ini menunjukkan mereka juga masih boleh dipantau. Sementara itu juga mereka boleh bekerja dan menjaga, menanggung keluarga memandangkan kebanyakan mereka seperti mana kes-kes jenayah terancang juga adalah lelaki yang merupakan penanggung keluarga.

Seterusnya, berkenaan tentang *moving forward* ya. Kebanyakan yang kes yang terlibat dalam kes-kes berkaitan dengan *terrorism*, memandangkan mereka tidaklah kesemuanya boleh dikatakan *hardcore* ataupun mempunyai ideologi yang membahayakan ataupun terlibat dalam kes yang menyebabkan keganasan secara perbuatan seperti bersenjata, pengeboman dan sebagainya.

Kebanyakan antara mereka yang terlibat dalam komen di sosial media ataupun dalam *group WhatsApp*, *group Telegram* yang mana saya percaya ini masih boleh dibendung dan perkara yang bukanlah satu yang berat. Tapi malangnya mereka dipandang ataupun diklasifikasikan sebagai pengganas-pengganas yang serius seperti yang terlibat dengan pengeboman dan sebagainya.

Ini saya juga memahami sentimen Group DSM, Desak Sampai Mansuh yang Puan Azura nyatakan tadi yang mana mereka adalah kebanyakannya ahli keluarga dan bekas tahanan SOSMA *terrorism*. Atas sebab diskriminasi tersebut mereka telah memberi satu impresi bahawa pihak kerajaan dan juga para *lawmakers* memberi satu *you know* diskriminasi terhadap perkauman.

Saya juga kecewa kerana sebelum ini mereka banyak membantu SUARAM dan juga pernah hadir berkali-kali dengan Ahli Parlimen dan juga saya percaya pihak SUHAKAM pun ada rekod yang mereka selalu datang berjumpa dan beri memorandum dan sebagainya. Sekarang ini mereka telah mengklasifikasikan *group* mereka sebagai tahanan Melayu, tahanan Muslim dan juga tidak mahu lagi terlibat dalam apa-apa perbincangan sesama dengan Ahli Parlimen ataupun yang melibatkan urusan-urusan libat urus dengan pihak-pihak yang berwajib. Baik, itu sahaja dari saya.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin [Alor Setar]: Sorry, saya nak minta...

Tuan Pengerusi: Arau dulu.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Ya, saya bagi Alor Setar.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: ...Penjelasan puan cakap tadi yang dikaitkan dengan perkauman itu macam tak berapa jelas. Ya.

Puan Farida Mohd: Okey, macam ini. Yang tadi yang kita ada ceritakan satu *group* yang dinamakan sebagai Desak SOSMA, Desak Sampai Mansuh (DSM) tersebut. Okey. Mereka ini terdiri daripada ahli keluarga dan juga bekas tahanan SOSMA terlibat dalam *terrorism* dan semuanya adalah Melayu Muslim lah. Sebab setakat ini dekat — melainkan kes LTTE memang tak ada lagi kes *terrorism* yang melibatkan kaum yang selain daripada Melayu.

Jadi memandangkan yang daripada kes-kes yang melibatkan mereka ini, seolah-olahnya macam ada satu diskriminasi yang daripada pandangan mereka. Pertama, sebab ya lah dalam isu seksyen 13 jamin, kes-kes kesalahan keselamatan tidak boleh dikenakan jamin langsung *it's an exception*. Dan juga selepas itu mereka juga diskriminasi daripada segi untuk mendapatkan pekerjaan dan sebagainya memandangkan ada rekod *terrorism* tersebut.

Juga pada pandangan mereka sebab selama ini dah banyak kali berjumpa dengan Ahli Parlimen dan tidak ada apa-apa yang cadangan ataupun saranan penambahbaikan daripada segi pindaan undang-undang. Dan juga mereka berfikir mereka selalu — ya lah dipandang sebagai satu pesalah yang teruk lah. Seperti saya katakan tadi, tak semua kesalahan *terrorism* ini yang melibatkan pengeboman, kecederaan ataupun yang betul-betul kita kata yang mengancam keselamatan negara.

Majoriti daripada mereka melibatkan — penglibatan dalam sosial media dan juga *group WhatsApp* dan sebagainya yang mana terlibat dengan kumpulan keganasan.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Tak, maksud saya kaitan dengan perkauman itu di mana dari segi diskriminasi.

Puan Farida Mohd: Ya. Sebab macam saya kata kebanyakan yang berkaitan kes-kes *terrorism* ini Muslim dan Melayu dan berbanding dengan kes-kes yang *organised crime* ini kebanyakannya India lah. Walaupun kita percaya ada saja kes yang *organised crime* ini melibatkan Melayu dan Islam tapi sekarang ini antara kumpulan-kumpulan yang bekas tahanan dan *family member* ini dah klasifikasikan diri mereka seperti tersebut.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Keluarga yang...

Puan Farida Mohd: Keluarga dan bekas tahanan lah dan juga mereka dah mula membandingkan *treatment* daripada pihak kerajaan dan *lawmakers* terhadap dua kes ini.

Tuan Pengerusi: Yang Berhormat Arau.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Yang Berhormat Pengerusi. Soalan yang pertama ya. Ada GISB ini masuk bawah SOSMA?

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Ya.

Puan Farida Mohd: Ya, betul.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ha? Bawah SOSMA?

Puan Farida Mohd: Ada. Sebab dia *organised crime*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: GISB?

Puan Farida Mohd: Betul.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: *Organised crime*? Dia jual barang *organised crime*.

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: Itu masalah dia.

Puan Farida Mohd: Ya.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Dia masuk bawah SOSMA ya.

Puan Farida Mohd: Ya, betul.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Sekarang berapa lama dia tahan?

Puan Farida Mohd: Rasanya...

Puan Yoges M Verasuntharam [Peguam]: Masih dalam tahanan.

Puan Farida Mohd: Ya. Sebab dalam...

Puan Yoges M Verasuntharam: Masih dalam tahanan lagi.

Puan Farida Mohd: Sebab perbicaraan belum lagi.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey, okey. Okey, ini pandangan saya ya. Ini kepada orang ramai ya. Bila *you* sebut Ahli Parlimen ataupun Parlimen itu jangan salah faham ya, jangan salah faham bahawa kalau kita kompelin itu mesti Ahli Parlimen bagi reaksi. Ini sebab masalah rakyat Malaysia ini setengahnya tidak mahu campur politik semua dan inilah jadi masalahnya. Jadi apa-apa hal sikit kita akan salahkan Ahli Parlimen.

Sebenarnya yang disebutkan Ahli Parlimen ini kami mewakili kawasan, kami ada kawasan. Saya Arau, Arau ya. Kalau berlaku apa di Arau saya akan berada di hadapan. Dia Kota Melaka ya. Tapi kami yang berdiri di sini, kami sebab ada jawatankuasa, *select*, *select*...

Tuan Pengerusi: *Select Committee*.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: ...*Select Committee*, hari ini kami bagi pihak Ahli-ahli Parlimen ya. Tapi kami ini bukan juga — kami masih

bertanggungjawab pada kawasan kami. Kalau kata contohnya macam mogok lapar, *you* kena maklum lah mogok lapar itu kena maklum kepada Ahli Parlimen sendiri. Ahli Parlimen di Sungai Buloh siapa dia? Ha, jadi bagi tahu kat Ahli Parlimen Sungai Buloh macam itu, *then* kita boleh hadir.

Kalau bagi tahu dekat kami, kami hadir. Tapi kalau bagi tahu — buat kamu buat mogok lapar itu kamu tunggu Ahli Parlimen datang, siapa nak datang sebab kami sibuk dengan kawasan masing-masing. Kami menang pilihan raya di kawasan masing-masing. *When you said* Ahli Parlimen, *we are responsible to our* kawasan.

Tapi kalau *you* nak perhatian kami, *you* kena maklum kepada kami sudah pasti macam kes-kes mogok lapar. Saya kalau sebut mogok lapar walaupun bukan kawasan saya, *I will try my level best to be present* lah semasa itu. Tapi jangan sebut ini Ahli Parlimen. Ahli Parlimen ini adalah berdasarkan kawasan masing-masing. *Unless you inform him* dia tak mari, ha *then* dia punya masalah lah. Contohnya macam kes yang berlaku itu tahan di Sungai Buloh tapi Ahli Parlimen Klang, *then you better inform* Klang. *Whether* Ahli Parlimen itu pembangkang *or* kerajaan, *you have to inform him then do you say* Ahli Parlimen. Kalau *you* kata ini sudah malas datang Parlimen, ya *you* datang Parlimen kepada ini *committee* dan *committee* kami, kami akan bawa kepada Parlimen dan dibincangkan.

Saya bukan nak *blame* kerajaan lah, ini kerajaan sekarang ya. Ini semua kerajaan, kami pembangkang ya. Tetapi kalau kerajaan pun ada *constrain*. Kalau dia bawa mari Parlimen, kita akan menyokong. Kalau ini *committee* kita, kita akan sokong. Jadi nak bagi hilang perasaan, ini Ahli Parlimen — tak betul, itu salah lah. Kami ini ialah hadir dan bersimpati dengan rakyat. Kita walau di mana pun berada kalau berhubung dengan masalah kemanusiaan, saya akan hadir sebagai contoh di mana saja. Sebab kita bukan saja kawasan kita tapi seluruh rakyat Malaysia.

Keduanya, saya bersimpati lah tentang apa yang berlaku tapi kita juga nak dengar di pihak Peguam Negara tentang kemasalahan yang berlaku dan lepas itu kita buat keputusan.

■1200

Tapi saya nak bagi tahu, saya kalau ada apa-apa bentuk keganasan dan sebagainya, secara peribadi saya pun ada keluarga saya yang apa itu, yang meninggal dalam penjara dalam kes reman, reman. Tapi bila masuk penjara, kena penyakit, kena penyakit batuk kering dah meninggal. Perasaan simpati dan marah saya ini bergelora, tetapi saya akan melalui proses undang-undang.

Saya tahu bila saya melawat penjara, saya terkejut melihat penjara yang begini teruk, melihat orang mandi, melihat orang menggunakan bilik air yang digunakan sejak zaman sebelum merdeka lagi ya. Tapi, semua ini berlaku — saya

percaya kami sedang mencadangkan pembaharuan. Pembaharuan ini akan mengambil masa sedikit. Tapi, sudah pasti kami bersimpati tentang keluarga yang di bawah SOSMA ini. Yang boleh kita buat di samping maklum kepada wakil rakyat ialah kita akan maklum kepada kerajaan, pihak kementerian supaya bagi perhatian kepada mereka yang terlibat.

Saya setuju ya, hukuman ini ialah kepada seorang, tapi sebenar kerajaan sedang menghukum 40 orang ahli keluarga. Kita tahu itu. Kita hukum kepada satu orang, mungkin 40 orang terlibat. Apakah sesuai hukuman kepada seseorang itu, yang kita terpaksa menghukum lebih ramai lagi? Satu orang buat salah, dia cekik orang, dia seorang buat, tapi anak-anak dia dan keluarganya tak terlibat, tapi telah kita hukum semua. Kita tahu, *we are human*. Kita bersimpati tentang apa yang berlaku dan kita akan terus memperjuangkan nasib keluarga ya, keluarga terutamanya dan kita akan minta supaya kerajaan memberi perhatian supaya kes-kes begini dipercepatkan dan bukan di — dan kita nak tanya, kenapa dia *prolong* tahanan kita? Kita nak tahu juga.

Itu sebab — saya walaupun saya banyak komitmen di Parlimen sana, sebab kami kalau tak jawab soalan di sana, kami — orang tak tahu kami buat kerja. *So, we have to be there all the time. But we be here because* kita simpati dengan kepada semua ahli keluarga. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Kota Melaka ada komen?

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Ya. YB Pengerusi, YB-YB dengan yang hadir. Pertama sekali, kalau kita lihat kepada Laporan SUHAKAM yang telah kita bahas minggu lepas, Menteri Dalam Negeri telah mengatakan satu *policy paper* akan dibincangkan dalam Kabinet dan 13 daripada 73 kesalahan mereka akan dikeluarkan. Juga, mereka akan bincangkan tentang apa kesalahan yang boleh diikat jamin, apa yang tidak boleh diikat jamin.

Untuk maklumat semua, proses ini mengambil masa. Bukannya hari ini kita buat, esok boleh terus lulus. Dia perlu melalui banyak proses ya, untuk sampai kita bincang di Parlimen. Jadi, saya harap semua boleh bersabar sedikit. Jangan kata kecewa datang sini, tak guna jumpa Ahli Parlimen. Kalau begitu, kita takkan adakan perjumpaan dengan anda pada hari ini.

Untuk maklumat ya, SUARAM yang *you* tunjuk *presentation* tadi yang *March 2022*, yang kita berjaya tolak usul pada awalnya. Itu saya yang mulakan *embossed* tersebut, baru kita berjaya tolak usul tersebut. Jangan kata Ahli Parlimen tak buat kerja. Waktu itu Arau jadi kerajaan, so Arau jangan cakap ini ialah hal kerajaan. Ini hal kerajaan dengan pembangkang. Waktu dia jadi kerajaan, dia juga ada tahanan bawah SOSMA, bukannya tak ada. So, memang kita nak buat perubahan, tetapi

perubahan itu ambil masa. Dia bukannya hari ini *you* tuntutan, esok kita boleh terus bagi sebab dia melalui banyak proses.

Kita nak dengar juga nasihat daripada — pandangan daripada pihak PDRM juga, polis, kenapa mereka tahan. Apa sebabnya, kan? Kamu kata kamu tahanan tak bersalah, tapi pihak polis dia akan kata mereka ada bukti bahawa yang ditahan itu ada buat salah. Tapi, *argument* kita ialah sepatutnya dibenarkan untuk ikat jamin. Itu kita — itu ialah pandangan kitalah. Kalau dia bersalah, dakwa dia, biar mahkamah buat keputusan, hukum mereka kalau mereka betul bersalah. Tapi, jangan simpan sampai dua tiga tahun tanpa perbicaraan. Itu adalah pandangan kitalah ya.

Puan Nik Azura binti Nik Nasron: *Sorry*, mungkin saya nak tambah sedikit. YB, jangan salah faham. Sebab daripada SUARAM semestinya kami akan sentiasa berkerjasama dengan semua pihak, semua pihaklah. Yang kami katakan tadi ialah daripada pihak ahli keluarga sendiri sebab kita kena faham, kesan kepada ahli keluarga ini lebih daripada kita yang mewakili di sini kan. Mungkin daripada pihak SUARAM kita kerja di *office*, kita *meeting* dan sebagainya. Kita pun — tapi kalau ahli keluarga itu, mereka sendiri yang ditahan kan. Mereka ditahan, mereka yang tak dapat bantuan kewangan, mereka yang kesusahan. Jadi, saya fikir wajar untuk mereka ada kemarahan tersebutlah kan. Itu yang pertama. Kami berterima kasihlah kepada pihak-pihak YB yang memperjuangkan perkara ini dalam Parlimen. Kita pun memang merekodkan apa-apa yang dibangkitkan oleh YB dan sebagainya. Jadi, itu yang — itu pertamalah.

Keduanya adalah — alamak saya lupa. Okey, tak apa. Nanti saya... *[Ketawa]* Mungkin boleh pergi dulu.

Tuan Khoo Poay Tiong: Waktu kita jadi kerajaan pada tahun 2019, ahli parti saya ditahan di bawah SOSMA. Waktu kita jadi kerajaan tau. Kita jadi kerajaan, saya punya EXCO kerajaan negeri, Menteri negeri di negeri Melaka, ditahan di bawah SOSMA. So, kita tahu apa kesan dia, bukannya kita tak tahu. Kita akan berusaha untuk kita atasi masalah ini. Kita tahu apa yang dihadapi oleh ahli keluarga ya, hilang kerja, isteri tinggalkan keluarga. Saya punya *member* yang ditahan, mereka hadapi masalah ini. Keluar daripada SOSMA, isteri tinggalkan dia. Saya punya rakan saya ditahan bawah SOSMA, keluar tak dapat cari kerja untuk dua tahun. Semua ini kita tahu, bukannya kita tak tahu dan kita akan cuba bantu untuk selesaikan masalah ini ya.

Tuan Pengerusi: Teruskan.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Ya. Terima kasih YB Pengerusi, Ahli-ahli Yang Berhormat dan tuan-tuan dan puan-puan. Saya ada empat pandangan terhadap empat isu. Yang pertama tadi saya tanya tentang kenapa

dibangkitkan sentimen perkauman. Memang persepsi itu wujud kerana seperti yang puan sebut tadi, yang ditahan itu ramai orang Melayu dalam kes ini, dalam kes itu orang India dan nanti ada kes orang Cina, orang ini. Saya rasa kita kena betulkan persepsi ini. Salah ini dia tak tengok kepada kaum ataupun bangsa atau agama. Orang yang salah, salahlah. Dia tidak boleh dilihat kepada kaum. Kalau dia dilihat kepada kaum, dia akan jadi, dia akan jadi tak harmoni. Yang ini, yang ini kita kena asas prinsipnya macam itu. Baik.

Yang kedua ialah saya rasa semua Ahli Parlimen bersetuju, tidak boleh orang itu ditahan, dihukum tanpa dibuktikan apa salah yang dia buat. Ini *human rights* lah. Ini hak asasi manusia dunia dan ini, ini fitrah. Tuhan cipta manusia ini memang macam itu. Bahkan bukan setakat manusia, binatang pun kita tak boleh bunuh suka hati kita. Hanya binatang yang mengancam nyawa kita, ular, kala jengking sahaja. Itu pun dalam Islam, ular masuk rumah, kita suruh, disuruh kita halau ular itu keluar, kita cakap ular itu keluar tiga kali. Kalau dia tak keluar, baru kita boleh pukul ular itu. So, itu tahap bagaimana kita nak melayan orang ataupun dengan makhluk yang bukan manusia. Kalau dia tak buat salah, tak boleh hukum. Itu prinsip.

Yang ketiga, soal kebajikan tahanan dalam, dalam penjara. Makan minum, dia manusia. Walaupun dia buat salah ataupun dia tak buat salah, dia manusia, dia kena makan. Sakit, dia kena bagi ubat. Dia ada hak untuk hidup. Ahli keluarga, ahli keluarga ini tak bersalah. Itu tadi belum lagi dihukum salah atau tidak. Ahli keluarga memang tak bersalah. Kenapa anak juga dihukum, isteri juga dihukum? Tadi waris-warisan datang bagi tahu. Inilah perkara-perkara yang kita kena lihat dan saya fikir kerajaan ini sedang lihatlah apa yang disebut tadi oleh Ahli-ahli Yang Berhormat.

Yang keempat, yang akhir YB Pengerusi, kita kena fikir satu hukuman yang hukuman ini sebenarnya dia boleh mendidik dan mencegah. Hukuman ini tidak boleh hanya sekadar *punishment*, menghukum sebab itu tidak akan mengakhiri orang lain untuk buat salah. Sebab itu dalam Islam, hukuman ini dia mendidik, dia tidak menghukum semata-mata. Sebab itu sehingga ada kisah orang datang jumpa Nabi, mengadu dia telah berzina. Nabi kata balik, kamu mabuk, kamu mimpi, kamu mungkin tak sedar.

■1210

Sampai mungkin dua, tiga kali dia datang mengadu. Itu dia mengadu sendiri. Tujuannya ialah supaya kamu balik, kamu fikir sesuatu dan kamu bertaubat. Taubat sendiri, dia buat salah, dia sendiri bertaubat itu lebih mahal daripada dia dihukum oleh pihak pemerintah. Saya nak sebutkan, ini konsep hukuman yang sepatutnya yang kita buat.

So, saya setuju tidak semua Ahli Parlimen dianggap tidak berguna seperti yang disebut oleh kebanyakan, persepsi-persepsi itu, tidak betul begitu. Mungkin satu, dua orang yang dia tak puas hati, dia hukum semua orang. Saya rasa itu juga tidak adil seperti Yang Berhormat Arau sebut tadi, Yang Berhormat Pengerusi sebut.

Yang penting, tuan-tuan, puan-puan terus suarakan dan kami ini ada hak dan tanggungjawab untuk melaksanakan. Kalau kami tak buat, kamilah kena jawab lepas kami mati. Macam mana kami nak jawab. Terima kasih.

Puan Yoges M Verasuntharam [Peguam]: Tuan Pengerusi, saya ada beberapa isu untuk — sebagai peguam yang pernah. Tuan Pengerusi, untuk makluman Tuan Pengerusi, saya telah mula berjinak dengan kes-kes SOSMA ini sejak seawal kes LTTE yang YB sebentar tadi *mentioned*. So, pada awalnya trendnya bermula dengan kes-kes melibatkan *terrorism*. Tetapi pada masa kini, *terrorism* LTTE, Jemaah Islamiah, malah ada yang individu yang ditangkap semasa sedang membuat bom tersebut. *It was how serious at that point of time*.

But pada masa kini, apa yang berlaku ialah perubahan trend di mana kes SOSMA kebanyakan digunakan untuk kes-kes geng terancang. Dan pada masa kini, kes-kes SOSMA ini dikaitkan dengan juga pengedaran dadah yang seharusnya, sepatutnya di-*deal*, ditangani dengan Akta LLPK dan bukannya kes SOSMA.

Sebagai contohnya, dalam kes baru-baru ini, kes Geng TR mahupun kes di Penang, Geng Siva Pacific di Penang, YB, juga secara jelasnya memang — dalam fakta kes dan juga fail-fail dokumen, menunjukkan kes-kes berkaitan dengan pengedaran dadah. *Which is by right, you should be dealing it with 39B, you should be dealing it with LLPK, not SOSMA*.

So, this is how SOSMA can be misused by certain parties. So, dia terpesong daripada matlamat sebenar kenapa Akta SOSMA diperkenalkan. Tuan, saya juga percaya sebelum ini reman 28 hari telah pun di-*addressed*, Tuan. Tetapi, saya ingin membawa perhatian Tuan Pengerusi bahawa mengapa 28 hari ini seharusnya tidak dibenarkan. *I will give you a good example*.

Previously we have Geng Sakai whereby I represented on of them during the remand. Then, apabila...[Dicelah]

Tuan Pengerusi: *Sorry, sorry to disturb you.*

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes.

Tuan Pengerusi: *Because this is the second session.*

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes.

Tuan Pengerusi: *The points that you have been — that you are now talking, have been raised in the first...*

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes, YB. But I am addressing the example that exactly happened.

Tuan Pengerusi: Yes, I know. Because...

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes.

Tuan Pengerusi: We are short of time...

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes.

Tuan Pengerusi: Because you, you are repeating the points that are already been provided...

Puan Yoges M Verasuntharam: Okay.

Tuan Pengerusi: My suggestion is that give me in writing your...

Puan Yoges M Verasuntharam: Yes. I have around 14 issues. So, I'll put it all in.

Tuan Pengerusi: Ya, ya. Then, if you can just put, give us the bullet point ...

Puan Yoges M Verasuntharam: Okay.

Tuan Pengerusi: Then, you can expand it in writing to us.

Puan Yoges M Verasuntharam: Okay. Keganasan yang berlaku reman 28 hari, the second thing is pertuduhan very weak. Menganggotai without addressing what is menganggotai? The third is delay in case against evidence law and also CPC. Isu of jamin. Can't be completed even though we were found a guy with tak siuman from day one. Instead of giving jamin but we have to addressed it and he had to stay in for quite some time.

Also of course, brutality that took place during the remand period in police custody and also in penjara. The fifth issue is claiming trial equivalent to punishment because you are not allowed for a bail until an appeal is also settled. Even you menang kes, appeal and two-tier of appeal. Protected witnesses whereby now it claims the issue who are these witnesses? Are they really a protected witnesses or is it an interested party who is lodging report against the other?

Seventh issue is trend before this which is PG all these while. There's no proper completed trial because of the consequences. Then, number nine, issue of document trials. There's a lot of suspects currently in SOSMA which is the offenders, so-called the offenders which doesn't have trial documents. Even though others already received it but this particular group of people did not receive any document trials.

You are charging them. Trial is fixed for Geng TR but no documents were given because they said, "There's no documents." So, the issue of how did you charge them, how did you remand them to begin with, what was the basis of you to being arrested under SOSMA, is questionable.

Usage of EDM. Even though, it's clearly stated in the law, that EDM should be under the recommendation of public prosecutor, till today, despite 2012 up to now, there is no any proposal from the DPP to say that EDM can be used for this particular offender even though we have offender tak siuman. So, EDM never been used before and proposed by the public prosecutor.

Treatment and hospital and clinic. In regards to welfare YB, wherever they go to, they are not properly being treated. In fact, they have been told by the doctors and MA, whoever are dealing with them, are being told they are SOSMA detainees. Do not entertain them. Just give them medicine, when we have to send them back.

Very recently, one guy was actually went into Emergency Department. The doctor said, "He needs to stay." But the prison officer said, "No, no. Finish up fast. I need to bring him back." So, that's also welfare issues here. And in regards to mogok lapar. There are few groups of detainees which has since mogok lapar, until now, they are in bilik tutup. No welfare, nothing. No access outside. It's just a limited time for them to make the calls and whatsoever. That is the only thing given to them.

And then, issue the 14 — Sorry. The 13. Blok asingan. In Penang until now, from the day of arrest until now, I mean from the day they were actually sent to the prison until now, they are actually kept in bilik asingan without any kebajikan or social activities. This is SOSMA in Penang.

And 14, when talking about SOSMA, it supposed to be the hardcore criminals and whatsoever. But, however, we have youthful offenders, we have first time offenders. SOSMA is their first time being charged in court. So, these are the issues that I wanted to address, YB.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih. So, saya ucapkan terima kasih kepada semua yang datang pada hari ini untuk memberikan makluman dan penerangan kepada kita. Sekali lagi, saya juga hendak mengambil peluang ini untuk memberitahu bahawa kita faham perasaan mangsa dan keluarga tetapi bila kita melihat kepada gambar, Menteri itu adalah berbeza daripada jawatankuasa ini.

Kita adalah Ahli Parlimen dan apa yang dikatakan oleh Menteri adalah daripada eksekutif. Tanggungjawab kita sebagai jawatankuasa ini ialah untuk membuat semak dan timbang dan juga memberikan syor apa yang kita buat pada hari ini ialah untuk membantu jawatankuasa ini untuk memberikan syor kepada kerajaan yang seperti Kota Melaka telah berkata. Menteri telah umum, akan ada pindaan. Boleh kita mansuh atau apa yang kita pinda ini jawatankuasa akan melihat dan apa yang telah diberitahu tadi akan membantu kita.

So, saya ucapkan terima kasih dan saya harap bahawa SUARAM boleh memberitahu kepada mangsa, tugas jawatankuasa ini bukanlah adalah sama

dengan Menteri. Tapi, kita juga ada pandangan yang sama bahawa pindaan perlu dibuat.

Puan Yoges M Verasuntharam: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Baik. Terima kasih. *Oh.*

Tuan Pengerusi: Yes.

Deneswary a/p Muthiah: *One last one, YB. I would like to request because the next court for the detainees Geng TR under SOSMA Act is August 2026. I would like to request, if it's possible, give them a mahkamah khas which is in the earliest slot, which is earlier time available instead of dragging until 2026. And also, Klang High Court instead they going for time being. Where, Klang High Court there's no dates available is what we got to know from them. Thank you.*

Tuan Pengerusi: *Yes, but you have to understand, the Parliament and the court, we are not the same. We have got no control over the hakim.*

Tuan Vivek Sukumaran [Pengerusi Jawatankuasa Jenayah, Badan Peguam Malaysia]: *If I may? Vivek Sukumaran, Malaysian Bar. I chair the Bar Council Criminal Law Committee and I'm actively also looking into the Bar intervening as amicus for SOSMA cases. And on that point, that raised by the family, at risk of repeating what the lawyers and other parties have also brought up here, the Bar have been actively against SOSMA — I believe you are the member of the Bar, you are aware that our resolution against SOSMA has been long time coming.*

Now, the problem here is the low-hanging fruit, what Parliamentarian can do in amending this legislation, is basically empowering the courts again, allowing more judicial discretion through remand hearings, through bail hearings and evidence legislation during trial. These are the low-hanging fruit.

Of course, the Bar's position, I must state on record, is the total abolition of the Act because we have other relevant legislations that deal with the offences that we speak up. I think one of the family members and I think also the lawyers have pointed out that SOSMA is irrelevant to the offences that they being charged for.

So, might I urge two things. Number one, give back judicial discretion for matters pertaining to remand, pertaining to bail and how trials are conducted. These are the low-hanging fruits. And number two, considering the fatigue that's expressed by SUARAM today, give us a timeline when this will be done.

We are — especially the Bar. We are more than happy to compile on all the efforts and all the technicalities and all the draft legislations that are required for this purpose. We are happy to work with the Parliamentarians and BHEUU where it's necessary. But we need a timeline for this. Because this has dragged for too long.

Tuan Pengerusi: *As I have said, as far this committee is concerned, we can have the timeline to provide the recommendations. And, we would be more than interested to get it done as quickly as possible. So, I would welcome all the information and recommendations that you can make. But as to when the Act would be tabled, of if at all, that is at the hands of the ministry which this committee would be engaging. But we would not be on that position to give you a timeline as to when the bill would be tabled.*

Tuan Vivek Sukumaran: *Sure, for my record, we have said everything including our recommendations as earlier as 2018 but I'm happy to send it again.*

Tuan Pengerusi: *Yes, thank you very much. All right? So, I thank everyone for attending and your assistance and we would hope that we would be able to move this all along. Thank you very much. Terima kasih kepada semua.*

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 12.11 tengah hari]

MALAYSIA

DEWAN RAKYAT

LAPORAN PROSIDING

JAWATANKUASA PILIHAN

HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN
REFORMASI INSTITUSI

TAKLIMAT DARIPADA KEMENTERIAN DALAM
NEGERI MENGENAI PROSEDUR DAN TATACARA
PENAHANAN DI BAWAH AKTA KESALAHAN
KESELAMATAN (LANGKAH-LANGKAH KHAS)
(SOSMA) 2012

BIL. 9

SELASA, 14 OKTOBER 2025

PENGGAL KEEMPAT, PARLIMEN KELIMA BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN
HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI
BIL. 9 TAHUN 2025**

**BILIK JAWATANKUASA 3, BLOK SEMENTARA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 14 OKTOBER 2025

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Tuan William Leong Jee Keen [Selayang] — *Pengerusi*
YB. Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]
YB. Tuan Chiew Choon Man [Miri]
YB. Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]
YB. Tuan Pang Hok Liong [Labis]
YB. Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]
YB. Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin [Alor Setar]

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YB. Dato' Sri Dr. Richard Riot Anak Jaem [Serian]
YB. Datuk Seri Utama Ir. Hasni bin Mohammad [Simpang Renggam]
YB. Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis@Fakharudy [Kota Belud]
YB. Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]
YB. Datuk Che Mohamad Zulkifly bin Jusoh [Besut]

URUS SETIA

Puan Kaishune Surang [Ketua Penolong Setiausaha, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Berkaitan Kementerian (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Cik Farhan binti Mat Arisah [Pegawai Arkib, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Berkaitan Kementerian (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Encik Ahmad Azim bin Mohammad [Pegawai Arkib, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Berkaitan Kementerian (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Encik Amirul Ashyraaf bin Zulkifle [Penolong Setiausaha, Seksyen Jawatankuasa Pilihan Berkaitan Kementerian (Bahagian Pengurusan Dewan Rakyat), Parlimen Malaysia]
Cik Noraini binti Othman [Pegawai Arkib, Seksyen Parlimen, Antarabangsa dan Keselamatan (Bahagian Penyelidikan dan Perpustakaan), Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Kementerian Dalam Negeri (KDN)

YBhg. Datuk Zulkifli bin Abidin [Setiausaha Bahagian (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]
YBrs. Puan Yusniza binti Yusuf [Timbalan Setiausaha Bahagian (Bahagian Perancangan Strategik)]

Puan Elina Roslim [Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]
SUPT. Ardianza bin Nasahide [Penguasa Polis (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]
Encik Kamal Fikri bin Baharuddin [Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam)]
Encik Hairul Azni bin Mohd Isa [Penolong Setiausaha (Bahagian Perancangan Strategik)]
Puan Munira Salina Saleh [Penolong Pegawai Penerangan, Bahagian Unit Koperasi Korporat]

Polis Diraja Malaysia (PDRM)

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob [Penolong Pengarah (Bahagian D9) (Jabatan Siasatan Jenayah)]
SUPT. Zainan Azili bin Abdul Latiff [Ketua Unit Siasatan Jenayah Terancang (Bahagian D9, Jabatan Siasatan Jenayah)]
DSP Jimrey Anak Hillary Chukan [Pegawai Siasatan Jenayah Terancang (Bahagian D9) (Jabatan Siasatan Jenayah)]
ASP Jayanthi Munusamy [D5, Jabatan Siasatan Jenayah]
ACP Nor Azrina binti Mokhtar [USKP (P)]
ACP Sufian bin Ali [E8, CKUAS BA]
DSP Fauzi bin Daud [E8, Cawangan Khas Bukit Aman]
Puan Romiza binti Othman (PT E6BI)
SUPT Rosdi [E6BI/A]
ASP Shahreen [E6BI/B3]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA PILIHAN HAK ASASI MANUSIA, PILIHAN RAYA DAN REFORMASI INSTITUSI BIL. 9 TAHUN 2025

**BILIK JAWATANKUASA 3, BLOK SEMENTARA,
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA**

SELASA, 14 OKTOBER 2025

Mesyuarat dimulakan pada pukul 11.22 pagi

*[Yang Berhormat Tuan William Leong Jee Keen **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Pengerusi: Selamat pagi dan selamat sejahtera. Saya nak mula memperkenalkan ahli-ahli jawatankuasa untuk Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi. Yang ke sebelah kiri saya ialah Yang Berhormat Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee, Ahli Parlimen Beluran; Yang Berhormat Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamudden, Ahli Parlimen Alor Setar; Yang Berhormat Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, Ahli Parlimen Arau; saya sebagai Pengerusi William Leong Jee Keen, Ahli Parlimen Selayang; sebelah kanan saya ialah Ahli Parlimen Kota Melaka, Yang Berhormat Tuan Khoo Poay Tiong; dan sebelah dia ialah Yang Berhormat Tuan Chiew Choon Man, Ahli Parlimen Miri; dan Yang Berhormat Tuan Pang Hok Liong, Ahli Parlimen Labis.

Saya mengalu-alukan kehadiran dari Kementerian Dalam Negeri, Yang Berbahagia Datuk Zulkifli bin Abidin, Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam); Yang Berusaha Puan Yusniza binti Yusuf, Timbalan Setiausaha (Bahagian Perancangan Strategik); Puan Elina Roslim, Ketua Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam); SUPT. Ardianza bin Nasahide, Penguasa Polis (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam); Encik Aizuddin bin Abd Gaffal, Pegawai Tugas-tugas Khas III; Encik Kamal Fikri bin Baharuddin, Penolong Setiausaha (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam); Encik Hairul Azni bin Mohd Isa, Penolong Setiausaha Bahagian Perancangan Strategik.

Daripada Polis Diraja Malaysia, ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob, Penolong Pengarah Bahagian D9, Jabatan Siasatan Jenayah; SUPT. Zainan Azili bin Abdul Latiff, Ketua Unit Siasatan Jenayah Terancang, Bahagian D9; DSP Jimrey Anak Hillary Chukan, Pegawai Siasatan Jenayah Terancang.

Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, agenda utama kita pada hari ini ialah taklimat mengenai prosedur dan tatacara penahan di bawah Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2012 (SOSMA). Saya ingin mengingatkan ahli-ahli mesyuarat bahawa mesyuarat ini tertakluk di bawah Peraturan Mesyuarat 85 Peraturan-peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat dan Akta Majlis Parlimen (Keistimewaan dan Kuasa) 1952 [Akta 347] di mana sebarang kenyataan atau dokumen yang dibentangkan di hadapan jawatankuasa ini tidak boleh disiarkan sehingga jawatankuasa membentangkan penyata di Dewan Rakyat.

Saya juga ingin mengingatkan ahli-ahli mesyuarat bahawa jika sesuatu dokumen atau maklumat yang dikemukakan kepada jawatankuasa dikelas sebagai rahsia atau bersifat sensitif, tuan, puan perlu memaklumkan kepada jawatankuasa.

Tanpa melengahkan masa, saya teruskan dengan agenda utama mesyuarat hari ini. Dipersilakan wakil KDN untuk menyampaikan taklimat yang berkaitan. Silakan.

Datuk Zulkifli bin Abidin [Setiausaha Bahagian (Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam), Kementerian Dalam Negeri (KDN)]: *Bismillahirrahmanirrahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Yang Berhormat Tuan William Leong, Pengerusi Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi Parlimen dan juga Ahli-ahli Yang Berhormat ahli kepada Jawatankuasa Pilihan Hak Asasi Manusia, Pilihan Raya dan Reformasi Institusi Parlimen, rakan-rakan daripada Kementerian Dalam Negeri, rakan-rakan daripada Polis Diraja Malaysia yang saya hormati sekalian.

Terlebih dahulu Yang Berhormat, saya bagi pihak Kementerian Dalam Negeri mengucapkan terima kasih kepada jawatankuasa kerana telah menjemput PDRM dan juga Kementerian Dalam Negeri untuk menyampaikan taklimat tentang apa yang telah — apa Yang Berhormat sebutkan tadi iaitu prosedur tangkapan dan juga penahanan di bawah Akta Kesalahan Keselamatan ataupun apa yang kita panggil sebagai SOSMA.

Yang Berhormat, saya cadangkan kita sampaikan taklimat dulu kemudiannya kita ada sesi soal dan jawab. Kemudiannya mungkin pihak KDN akan bagikan hala tuju terkini tentang penambahbaikan kepada SOSMA yang kita sedang laksanakan.

Jadi, untuk menyampaikan taklimat pada hari ini, saya ingin menjemput yang dihormati Tuan ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob, Penolong Pengarah D9 JSJ PDRM. Silakan, tuan.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob [Penolong Pengarah (Bahagian D9) (Jabatan Siasatan Jenayah), Polis Diraja Malaysia (PDRM)]: *Bismillahirrahmanirahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, selamat pagi. Terima kasih kepada Yang Berbahagia Datuk. Yang Berhormat Tuan Pengerusi, Yang Berhormat-Yang Berhormat tuan-tuan Ahli Parlimen dan juga ahli jawatankuasa.

Saya ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob, Penolong Pengarah Bahagian D9, Siasatan Khas Jenayah Terancang, JSJ, Bukit Aman. So, untuk taklimat pada pagi ini kita akan pergi kepada prosedur tangkapan dan penahanan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2012.

Next. So, skop taklimat ada empat skop, Yang Berhormat Tuan Pengerusi. Yang pertama berkaitan dengan kesalahan-kesalahan keselamatan. Yang kedua, prosedur dan tangkapan. Yang ketiga, *timeframe* penyiasatan, dan yang keempat adalah berkaitan dengan prosedur — *details* berkaitan dengan prosedur tangkapan.

So, untuk makluman kesemua ahli jawatankuasa, di bawah SOSMA kita ada lima perkara utama di bawah Jadual Pertama, iaitu kesalahan-kesalahan di bawah Akta Kanun Keseksaan iaitu kesalahan terhadap negara di bawah Bab VI. Kemudian, yang kedua Bab VIa untuk kesalahan keganasan di bawah Kanun Keseksaan. Yang ketiga, Bab VIb iaitu berkaitan dengan kumpulan jenayah terancang di Bawah Kanun Keseksaan. Yang keempat, Akta Antipemerdagangan Orang dan Penyeludupan Migran iaitu di bawah Bab IIIa berkaitan dengan kesalahan-kesalahan penyeludupan migran. Yang kelima, Akta Langkah-langkah Khas Menentang Keganasan di Luar Negara 2015 (SMATA).

■1130

So, kita pergi terus kepada prosedur ataupun perundangan yang berkaitan dengan tangkapan dan penahanan. So, di bawah SOSMA, seksyen 4(1) menyatakan berkaitan dengan tangkapan tanpa waran oleh pegawai polis. Undang-undang menyatakan bahawa pihak polis tidak memerlukan waran untuk menjalankan tangkapan bagi kesalahan di bawah Bab VIb Jenayah Terancang. Untuk makluman ahli jawatankuasa, kami D9 pergi ke arah hala tuju adalah kepada kumpulan jenayah terancang.

So, di bawah seksyen 4 juga, selepas tangkapan dilakukan, seksyen 4(2), pihak pegawai penangkap hendaklah dengan segera memaklumkan kepada subjek yang ditangkap apa alasan tangkapan. Kemudian, seksyen 5(1)(a) di mana pegawai

penyiasat hendaklah dengan segera memberitahu waris kadim orang yang ditangkap mengenai tangkapan dan penahanan tersebut.

Di bawah seksyen 5(1)(b) membenarkan OKT untuk berunding dengan pengamal undang-undang pilihannya. Walau bagaimanapun, seksyen 5(2) membenarkan pihak penyiasat untuk menangguhkan rundingan di bawah seksyen 5(1)(b) dengan kuasa Superintenden dan ke atas, iaitu penangguhan selama 48 jam bermula daripada tangkapan dilakukan.

So, alasan-alasan yang kita gunakan untuk seksyen 5(2) ini, iaitu penangguhan untuk rundingan adalah kepada mengganggu keterangan yang berkaitan dengan kesalahan keselamatan, menyebabkan kecederaan kepada orang lain, menyebabkan amaran diberikan kepada suspek yang masih belum ditangkap, atau menghalang harta yang diperoleh akibat kesalahan itu daripada didapatkan.

Bagi seksyen 5(6), jika pegawai polis berpendapat bahawa tahanan lanjut tidak diperlukan, orang itu boleh dilepaskan, tetapi suatu peranti pengawasan elektronik boleh dipasangkan pada OKT mengikut subseksyen 7 dan 8 bagi maksud penyiasatan. So, prosedur di sini, apabila tangkapan dibuat, pihak polis perlu memaklumkan alasan tangkapan kepada subjek yang ditangkap. Kemudian, pihak polis juga perlu memaklumkan kepada waris kadim berkaitan dengan tangkapan dan penahanan. Kemudian, pihak polis juga membenarkan untuk OKT berunding dengan pengamal undang-undang pilihannya.

Selepas tangkapan dibuat, dalam tempoh tahanan 24 jam, so pihak polis boleh menggunakan seksyen 5(2) untuk penangguhan tidak melebihi 48 jam bagi tujuan rundingan. Selepas tempoh 24 jam, seksyen 4(5) adalah berkaitan dengan tahanan lanjut iaitu tahanan reman selama 28 hari. So, untuk tahanan reman 28 hari, seksyen 4(5) juga menyatakan bahawa pegawai polis berpangkat Superintenden dan ke atas boleh membenarkan tahanan reman kepada subjek yang ditangkap. Selepas tempoh 28 hari, akan diperoleh keputusan sama ada dituduh di mahkamah ataupun dibebaskan.

Okay, next.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin [Alor Setar]: Minta maaf YB, tuan. Waris kadim apa? Waris kadim. Mungkin boleh definisikan sedikit.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Dalam slaid seterusnya ada berkaitan dengan waris kadim itu.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Oh, okey. Terima kasih.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Kita akan jelaskan berkaitan dengan waris kadim.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Baik, baik. Terima kasih.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, terima kasih Yang Berhormat. Okey, ini adalah *timeframe* penyiasatan bagi kes jenayah terancang. [*Merujuk kepada slaid pembentangan*]

Dalam tempoh 28 hari, ini adalah tindakan yang perlu dilaksanakan oleh pihak penyiasatan di mana sebelum tangkapan dilakukan, suatu laporan polis, maklumat pertama akan dibuat di mana dalam proses untuk mengenal pasti suspek-suspek yang terlibat kita perlu merakam percakapan saksi-saksi terlindung.

So, saksi-saksi terlindung ini akan dikenal pasti melalui risikan dan penyiasatan yang pihak polis telah jalankan. Selepas itu, akan bermula tangkapan terhadap subjek berdasarkan kepada *statement* saksi-saksi tersebut. So, untuk proses tangkapan, kalau kita lihat, selepas tangkapan 24 jam akan bermula hari pertama sehinggalah reman 28 hari. Jadi, dalam tempoh 24 jam, pihak polis mempunyai kuasa di bawah seksyen 5(2) untuk penangguhan perundingan kepada subjek dengan pihak peguam.

Jadi, tempoh tangkapan tersebut, reman akan dibuat oleh penguasa polis iaitu Superintenden dan ke atas. Dalam tempoh 10 hari yang pertama — ini adalah proses yang kita laksanakan sehingga ke hari ini. Dalam tempoh 10 hari yang pertama, kita akan arahkan *team* penyiasatan untuk melengkapkan tindakan. Tindakan berkaitan dengan penyataan subjek, penyataan saksi, berkaitan dengan kawad cam, pengecaman, dan sebagainya.

So, selepas 10 hari, kertas siasatan ini akan dirujuk kepada Unit Jenayah Terancang di bawah Bahagian D9 dan kita akan lihat jika sekiranya ada tindakan-tindakan lanjut, kita akan bagi arahan kepada pihak pegawai penyiasat. So, daripada tempoh 10 hari sehingga ke tempoh hari ke-14, pegawai penyiasat perlu melengkapkan tindakan tersebut dan kertas siasatan akan dirujuk kepada Ketua Penolong Pengarah Bahagian D9, Bukit Aman.

Apabila dirujuk pada hari ke-14, pihak Ketua Penolong Pengarah jika sekiranya ada arahan-arahan lanjut, dia akan bagi arahan kepada pegawai penyiasat untuk kertas siasatan dilengkapkan sehingga ke hari ke-20. Pada hari ke-21, kertas siasatan hendaklah dirujuk ke Unit Jenayah Berat, Jabatan Peguam Negara untuk

mendapatkan keputusan sama ada boleh dituduh ataupun dibebaskan ataupun keputusan yang seterusnya daripada pihak pendakwa raya. Jadi, kertas... *[Dicelah]*

Tuan Pang Hok Liong [Labis]: Yang Berhormat Pengerusi, bertanya sikit ya. Saya sampuk sikit di sini. Di peringkat tangkapan, boleh tanya sikit siapa yang akan takrifkan, isytihar kesalahan keselamatan pada peringkat itu? Siapa akan *define*?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: *Identify...* *[Dicelah]*

Tuan Pang Hok Liong: Semasa tangkapan kan, siapa yang pastikan ini suspek itu adalah melakukan kesalahan keselamatan?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey. Untuk *identify* ini kita pihak polis yang akan mendapatkan risikan awal berkaitan dengan subjek-subjek yang terlibat. So, berdasarkan kepada keterangan saksi terlindung, kita akan *classify* kesalahan tersebut di bawah kesalahan keselamatan.

Okey, boleh teruskan? Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Okey.

Pada hari — dalam tempoh 21 — hari ke-21 hingga hari ke-28, semakan kertas siasatan akan dibuat oleh pihak Unit Jenayah Berat, Jabatan Peguam Negara. So, dalam tempoh ini kami akan mengemas kini tindakan-tindakan lain dan juga menunggu keputusan daripada Jabatan Peguam Negara.

Okay, next. So, ini adalah berkaitan dengan sindiket, berkaitan dengan penjelasan. So, pengenalan kepada SOSMA; digubal untuk menggantikan Akta Keselamatan Dalam Negeri. Di samping itu, Akta 747 bertujuan untuk menangani kesalahan keselamatan yang mendatangkan risiko yang serius kepada keselamatan dan ketenteraman negara. Asas undang-undang adalah kuasa penangkapan yang ada telah diberikan di bawah seksyen 4.

Okay, next. Sepertimana yang telah saya jelaskan tadi, seksyen 4(1), seorang pegawai polis boleh tanpa waran menangkap dan menahan mana-mana orang yang berkenaan dengannya dia mempunyai sebab untuk dipercayai terlibat dalam kesalahan keselamatan. Seksyen 2, memaklumkan alasan tangkapan.

■1140

Seksyen 4(3), tiada seorang pun boleh ditangkap dan ditahan di bawah seksyen ini semata-mata atas kepercayaan politiknya atau aktiviti. Dan seksyen 4(4), orang yang ditangkap dan ditahan di bawah subseksyen 1 boleh ditahan untuk tempoh selama 24 jam bagi maksud penyiasatan. Dan seksyen 4(5) adalah berkaitan dengan melanjutkan tempoh tahanan selama tidak lebih 28 hari bagi maksud penyiasatan.

Untuk subseksyen 4(10), peruntukan tersebut mempunyai kuat kuasa walau apa pun yang berlawanan dengan Perkara 5 dan Perkara 9, Perlembagaan Persekutuan dan juga seksyen 117, Kanun Tatacara Jenayah. Namun demikian, suatu penangkapan dan penahanan yang dibuat di bawah Akta 747 hendaklah mengikut tatacara dan garis panduan yang ditetapkan bagi mengelakkan penangkapan dan penahanan itu dipertikai dan dicabar di mahkamah.

Okay, next. Dan ini adalah penjelasan kepada tatacara kuasa penangkapan dan penahanan seperti mana yang telah dijelaskan di bawah seksyen 4. Perkara yang sama juga untuk pegawai polis boleh menangkap dan menahan seorang suspek bagi tujuan penyiasatan tanpa waran — ini ulang balik perkara yang sama.

Untuk kita tengok pada *para* 3.4, sungguhpun demikian pihak polis hendaklah melengkapkan siasatan dengan secepat mungkin di mana pada hari ke-10, pegawai penyiasat hendaklah mengemukakan kertas siasatan.

Proses ini kita telah *develop* melalui satu garis panduan yang telah kita sediakan di peringkat PDRM, di peringkat JSJ, untuk memastikan siasatan ini berjalan dengan baik dan kita dapat melengkapkan kertas siasatan tersebut.

Pada hari ke-14, kertas siasatan perlu dikemukakan kepada Ketua Penolong Pengarah D9 untuk disemak dan dikembalikan semula kepada pegawai penyiasat untuk arahan lanjut.

Okay, next. 3.5 adalah berkaitan dengan — IO hendaklah mengemukakan kertas siasatan kepada pendakwa raya pada hari ke-21 sebelum tamat reman 28 hari.

Jadi, seorang suspek yang telah pun dibenarkan ditahan reman selama 28 hari boleh dilepaskan daripada tahanan sekiranya pegawai polis berpendapat bahawa tahanan lanjut tidak diperlukan lagi walaupun suspek masih dalam siasatan dengan syarat satu alat peranti pengawasan elektronik dipasang pada suspek tersebut di mana pegawai polis berkenaan hendaklah mengemukakan satu laporan penyiasatan berserta dengan asas pelepasan suspek kepada pendakwa raya.

Jika pendakwa raya bersetuju dengan cadangan pelepasan suspek berkenaan, pendakwa raya boleh memohon ke mahkamah sesyen supaya suspek dipasangkan dengan peranti pengawasan elektronik iaitu EMD bagi suatu tempoh yang tidak melebihi baki tempoh tahanan 28 hari yang dibenarkan di bawah Akta 747 — dan boleh menetapkan apa-apa syarat kepada suspek sebagaimana yang difikirkan patut.

Okay, next. Di sini kita ada nyatakan maksud waris kadim. So, kalau tuan-tuan, ahli jawatankuasa melihat wajib untuk pihak polis memaklumkan kepada waris kadim di mana di *para* 3.7.2, waris kadim merujuk kepada ahli keluarga termasuklah ibu, bapa, suami, isteri, anak-anak, adik-beradik atau yang kedua, saudara terdekat. Itu maksud waris kadim.

Okay, next. So,...

Tuan Pengerusi: Kalau saya boleh — kalau boleh saya tanya bila memberitahu kepada keluarga, adakah satu proses untuk mengadakan bukti bahawa notis telah diberikan? Kerana kita mendapat banyak aduan bahawa keluarga tidak tahu bahawa orang itu sudah ditahan. Proses untuk boleh dapat bukti bahawa adanya notis dimaklumkan.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Makluman kepada waris kadim.

Tuan Pengerusi: Ya.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Kita ada borang dia. Untuk makluman Yang Berhormat Pengerusi, setiap proses kita ada borang-borang tertentu yang kita sediakan dan ini tertakluk semua kepada garis panduan yang telah pihak kami keluarkan pada tahun 2023. Jadi, pemakluman jika sekiranya pada waktu tangkapan dibuat dan ada ahli keluarga bersama di rumah, kita maklumkan terus.

Jika sekiranya pada tangkapan dibuat itu tidak ada waris, so kita akan minta nombor telefon daripada suspek yang terlibat untuk kita berhubung dengan pihak waris. So, itu adalah proses yang kita amalkan sehingga ke hari ini.

Tuan Pengerusi: Kita buka untuk soalan.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Ya YB Pengerusi, dalam sesi yang lepas jawatankuasa ini, kita bertemu dengan waris-warisan tahanan SOSMA ini. Antara yang mereka adu kepada kitalah, mereka sehingga pada hari pertemuan itu, mereka tak diberitahu apa kesalahan orang yang ditahan itu.

Jadi, macam mana kita nak jelaskan situasi ini? Masanya dah ambil terlalu lama, saya tak pastilah berapa hari iaitu dia lapor pada kita tapi disebut keluarga ni tak tahu apa salah. Jadi, tak tahu salahkah tak salah tapi masih ditahan. Jadi, mereka menanggung malu, hilang mata pencarian sebab suami yang ditahan. Jadi, macam mana nak jelaskan situasi? Terima kasih.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, untuk makluman Yang Berhormat, pemakluman kepada waris kadim ini, kita sebelum tangkapan itu dibuat, kita telah mengarahkan pegawai-pegawai yang menjalankan operasi tangkapan untuk memang diwajibkan memaklumkan kepada waris kadim sebab peruntukan di bawah

undang-undang memang ada, jadi kita kena ikut peruntukan undang-undang yang sedia ada.

Seperti mana yang saya beritahu sebelum ini, jika sekiranya tangkapan itu dibuat ada waris, so kita akan maklumkan terus apa kesalahan yang telah dilakukan oleh subjek yang terlibat dan kita akan beritahu, menyatakan bahawa dia ada hak untuk berunding dengan peguam. Walau bagaimanapun, kita juga mempunyai kuasa untuk menangguhkan perundingan selama 48 jam bermula daripada tarikh ditangkap dan kita akan maklumkan dengan waris.

Dan, kita juga memaklumkan kepada waris menyatakan bahawa subjek ini akan ditahan selama tempoh boleh sampai 28 hari. Itu memang diarahkan kepada pegawai penyiasat, diarahkan kepada semua pegawai-pegawai yang melaksanakan tangkapan.

Saya tidak pasti bagaimana isu ini timbul tetapi itu arahan yang kita keluarkan sebelum kita melaksanakan tindakan tangkapan kepada subjek-subjek yang terlibat.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Maksudnya selepas 48 jam ini, dia mesti tahu apa kesalahan dia? Waris kadim tu? Ditangkap, ditahan atas alasan apa, maksudnya begitu. Adakah...

Datuk Zulkifli bin Abidin: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Yang Berhormat, kalau boleh saya...

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Ya, sila-sila.

Datuk Zulkifli bin Abidin: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Mengikut seksyen 5 SOSMA ini, dia ada dua perkara yang tanggungjawab pihak polislah.

Yang pertamanya memberitahu waris kadim seperti mana yang kita sedang bincangkan. Yang keduanya, membenarkan orang yang ditahan tu berunding dengan pengamal undang-undang. Jadi, akses kepada pengamal undang-undang itu dah *straight away*, boleh diperolehi oleh subjek.

Walaupun bagaimanapun, ada dia punya pengecualian dia untuk tempoh 48 jam boleh ditahan, dua-dua perkara ini sekiranya pada pandangan pihak polis sekiranya membenarkan subjek untuk mendapat khidmat peguam atau memaklumkan waris kadim dalam tempoh kurang daripada 48 jam itu boleh mengganggu keterangan yang berkaitan dengan kesalahan tadi. Dia tahan, kalau dimaklum bawah tempoh 48 boleh mengganggu dia punya ini — boleh menyebabkan kecederaan kepada orang lain. Boleh menyebabkan amaran diberikan pada orang yang lain yang disyaki dan

boleh menghalang harta yang diperolehi akibat kesalahan ini daripada didapatkan. Itu antara pengecualian-pengecualian yang diberikan dalam inilah, hak-hak tadi.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Maksud saya tadilah selepas 48 jam itu dia akan tahu?

Datuk Zulkifli bin Abidin: Ya.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: Jadi, kalau dia tak tahu juga selepas 48 jam itu makna ada sesuatulah yang tak kena berlaku di situ, kan? Sama ada di pihak penyiasat ataupun di pihak ahli keluarga ataupun siapa-siapa? Betul? Itu maksud saya. Betul begitu ya? Okey, terima kasih.

■1150

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim [Arau]: Yang Berhormat Pengerusi, di sini disebut jenayah terancang. Jadi, apakah jenayah terancang? Tengok cara SOSMA ini kena beritahu waris dulu. Kalau beritahu waris lebih awal, dia lari pergi Thailand. Jadi, adakah sesetengah tangkapan mungkin ditangkap di Johor? Jadi, pemakluman itu, tempoh 48 jam itu mungkin dalam bentuk telefon ke apa, tak tahu. Tapi apa yang paling penting saya ingin bertanya, apakah jenayah terancang? Sebab ada orang yang ditangkap itu saya ingat dia tidak rancang apa pun tapi polis yang lebih mengetahuilah.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Baik, terima kasih Yang Berhormat. Jenayah terancang ini kita lihat di bawah seksyen 130U Kanun Keseksaan di mana dalam seksyen 130U Kanun Keseksaan itu maksud kumpulan jenayah terancang ini dia mesti ada empat elemen. So, elemen yang pertama, suatu kumpulan dua atau lebih orang. Elemen yang kedua, bertindak secara bersama-sama. Elemen yang ketiga, melakukan satu atau lebih kesalahan serius. Elemen yang keempat, dengan tujuan untuk mendapatkan secara langsung atau tidak langsung faedah, material, kuasa atau pengaruh. Di mana seksyen 52B, Kanun Keseksaan menyatakan bahawa kesalahan serius bermaksud apa-apa kesalahan yang boleh dihukum dengan penjara selama tempoh 10 tahun atau lebih.

Jadi, bermaknanya di sini, mana-mana kesalahan di bawah Kanun Keseksaan yang hukumannya penjara 10 tahun atau lebih, itu dikirakan sebagai suatu kesalahan serius. Kumpulan jenayah terancang ini adalah kumpulan yang telah melakukan kesalahan serius seperti mana yang dimaksudkan di bawah seksyen 52B Kanun Keseksaan. Itu jawapan saya Yang Berhormat.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Sambung sikit lagi tuan, (d) itu faedah material, pengaruh dan kuasa. Apa maksud itu? Kalau sebut pengaruh dan kuasa

ini, orang politik terasa sikitlah. Ingin bertanya pengaruh, sebab dia jenayah terancang. Jadi faedah, kuasa, pengaruh dan material.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, saya mungkin boleh beri contoh sikit kepada Yang Berhormat dan juga ahli jawatankuasa. Jika kita lihat sesuatu kumpulan jenayah terancang ini melakukan beberapa kesalahan serius iaitu kesalahan yang boleh dihukum dengan penjara 10 tahun atau ke atas, di mana kalau kita lihat untuk faedah material ini adalah dia cuba mengukuhkan kedudukan kewangan kumpulan tersebut. Mengukuhkan kedudukan kewangan kumpulan tersebut sama ada dari sudut tindakan jenayah kekerasan ataupun tindakan kesalahan-kesalahan seperti pengedaran dadah untuk mengumpul kekayaan ataupun mendapatkan — mengukuhkan kewangan kumpulan tersebut.

Bagi faedah kuasa, kuasa ini kalau kita lihat dia cuba untuk *control the group* dan menyatakan bahawa dia adalah ketua ataupun orang kanan kepada kumpulan itu. So, dengan memberi arahan kepada ahli-ahli kumpulan, itu boleh menunjukkan kuasa kepada subjek tersebut.

Bagi faedah pengaruh, pengaruh ini kalau kita lihat contoh yang lebih dekat adalah dia cuba untuk mendapatkan *territory* lain selain daripada kawasan dia dengan bertindak melakukan kesalahan jenayah kekerasan, melakukan kesalahan jenayah serius. So, itu pergi ke arah faedah pengaruh. Maknanya dia mungkin boleh pergi mengganggu ataupun melakukan kekerasan ataupun pergi ke arah masuk ke kawasan orang lain untuk dia melebarkuasakan dia punya kumpulan ini bagi aktiviti kesalahan jenayah yang dilakukan. Itu maksud dia.

Datuk Zulkifli bin Abidin: Tuan, saya tambah sikit Yang Berhormat. Pengaruh tadi tidak termasuk orang politik ya. Seksyen 4(3) ini tidak seorang pun boleh ditangkap dan ditahan di bawah seksyen ini semata-mata atas kepercayaan politiknya dan aktiviti politiknya. Jadi, itu dalam undang-undanglah.

Tuan Chiew Choon Man [Miri]: Saya minta klasifikasi Datuk tentang penangguhan polis selama 48 jam itu, dia hanya terpakai untuk berunding dengan pengamal undang-undang, kan? Kalau untuk maklumkan alasan tangkapan dengan memberitahu waris kadim, hendaklah polis membuat secepat mungkin dan tidak boleh ditangguhkan. Boleh ditangguhkan?

Datuk Zulkifli bin Abidin: Boleh ditangguhkan dalam tempoh 48 jam.
[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Chiew Choon Man: Tapi dalam SOSMA Act hanya *mentioned* tentang *can only delay on not more than 48 hours for the consultation under paragraph 1(b), which is the* rundingan.

Datuk Zulkifli bin Abidin: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Chiew Choon Man: Waris sahaja. So, waris dengan *cause of arrest* perlu dimaklumkan secepat mungkin.

Tuan Pengerusi: Di dalam muka surat yang kedua tentang kategori kesalahan keselamatan, iaitu kesalahan terhadap negara, kesalahan keganasan, ada statistik ke berapa orang ditahan di bawah SOSMA, berapa adalah kes untuk kesalahan terhadap negara, berapa adalah keganasan, jenayah terancang, penyeludupan migran, dan keganasan di luar negara? Boleh kita ada statistik?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, dengan izin Yang Berhormat Pengerusi, statistik yang kami ada adalah statistik berkaitan dengan jenayah terancang. Kumpulan jenayah terancang. Yang kesalahan terhadap negara, kita tidak ada statistik dia. Kesalahan keganasan, statistik ada pada pihak Cawangan Khas. Antipemerdagangan orang, kita gabungkan sekali dengan kumpulan jenayah terancang. Kita tidak mengambil tindakan *100 percent based on* kesalahan SOM untuk menggunakan SOSMA tetapi kita menggunakan kesalahan SOM itu sendiri sebagai kesalahan serius untuk kumpulan jenayah terancang. Maksudnya kesalahan-kesalahan yang dilakukan oleh kumpulan-kumpulan SOM ini kita akan menggunakan sebagai *predicate offence* untuk kumpulan jenayah terancang. Kita jadikan dia sebagai kumpulan jenayah terancang.

Jadi, untuk perkara 5, Akta Langkah-langkah Khas Menentang Keganasan di Luar Negara 2015, kami tidak ada statistik. Walau bagaimanapun, untuk kesalahan kumpulan jenayah terancang bagi tempoh 2015 hingga 2025 yang mana kami *control*, kita telah menjalankan sebanyak 46 siasatan. 46 kertas siasatan telah dibuka terhadap kumpulan jenayah terancang. Di mana daripada 46 kumpulan ini, kita telah berjaya mendapatkan ataupun menuduh sebanyak 35 kertas siasatan, dan tidak dapat dituduh sebanyak 11.

So, daripada 46 kertas siasatan yang dilaksanakan ini, jumlah suspek yang terlibat adalah seramai 1,512 orang. Daripada 1,512 orang, kita telah berjaya menangkap sebanyak — seramai 1,379 telah berjaya ditangkap. Kita telah berjaya tuduh seramai 941 orang daripada 1,379. Data yang kami ada suspek yang masih bebas yang belum ditangkap adalah seramai 169 orang. Itu...

Tuan Pengerusi: Yang akhir angka itu ialah 100 lebih?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: 169 orang adalah suspek yang masih bebas yang belum ditangkap lagi.

Tuan Pengerusi: Oh, belum ditangkap.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Belum ditangkap untuk keseluruhan 46 kes.

Tuan Pengerusi: Yang didakwa? *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Yang didakwa di mahkamah seramai 941 orang.

Tuan Pengerusi: Okey, berapa yang disabit akhirnya?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, yang telah disabitkan dengan kesalahan, iaitu kita ada tiga kategori, iaitu dihukum seramai 632 orang, kes telah DNAA oleh mahkamah seramai 191 orang, dan kes dibebaskan oleh mahkamah seramai 21 orang.

■1200

Tuan Pengerusi: Boleh kita dapat statistik selain daripada jenayah terancang...

Datuk Zulkifli bin Abidin: Ada, YB. *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Pengerusi: ...dan kalau boleh supaya jawatankuasa ini mendapat maklumat yang lengkap.

Datuk Zulkifli bin Abidin: Baik, YB. Saya jemput Tuan Sufian daripada E8 untuk statistik keganasan.

ACP Sufian bin Ali [E8, CKUAS BA, Polis Diraja Malaysia (PDRM)]: *Assalamualaikum* dan salam sejahtera Yang Berhormat. Saya ACP Sufian daripada Bahagian E8, Cawangan Khas *Counter-Terrorism*.

So, untuk tangkapan di bawah SOSMA berkaitan dengan keganasan, sebanyak 611 orang telah ditangkap di bawah SOSMA sejak tahun 2013 hingga 2025. Daripada 611 orang, seramai 291 orang telah didakwa, yang telah jatuh hukum 245 orang, dan yang masih dalam *trial* ataupun perbicaraan seramai 21 orang, untuk makluman Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Ada soalan yang lain?

Tuan Pang Hok Liong: Ya, saya. Ya, tidak dinafikan bahawa SOSMA pun ada berlakunyalah penyalahgunaan kuasa di SOSMA ini. Saya akan rujuk kepada 3.1-lah, Tatacara Kuasa Penangkapan dan Penahanan. Okey, yang saya fahamkan

pegawai polis boleh menangkap dan menahan seseorang suspek bagi tujuan penyiasatan tanpa waran sekiranya mempunyai sebab untuk mempercayailah.

Maksudnya, dia yang mempunyai kepercayaan untuk ini, atau mempunyai sebab ada berlakunya satu kesalahan. Tapi, di sini saya hendak tegaskanlah kuasa beliau ini adalah terlalu luaslah, dan terdedah atau berisiko disalahgunakan. Sebagai contoh, mantan YB Maria Chin. Dia ditahan di bawah SOSMA dan telah meningkatkan bantahanlah kepada SOSMA ini. Kedua, saya bandingkan dengan satu kes baru-baru ini berlaku di Johor. Masih ingat tak Ops Sohor? Di mana lima pegawai kanan bahagian perisikan ATM telah membocorkan maklumat sensitif kepada sindiket penyeludupan dadah.

Mereka ditahan di bawah — oleh SPRM. Kes ini merupakan pegawai beruniform menjadi pengkhianat negara kita ini, tetapi tidak ditahan di bawah SOSMA. So, macam mana kita bandingkan ini dengan kes mantan YB Maria Chin dan lima pegawai tersebut? Bolehkah memberikan sedikit penjelasan di manakah — adakah SOSMA akan digunakan atau tidak boleh digunakan terhadap suspek-suspek tersebut? Terima kasih.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Dengan izin, Yang Berhormat. Berkaitan dengan kedua-dua kes ini, saya rasa saya tak dapat nak memperjelaskan dengan lebih *detailed* lagi berkaitan dengan kedua-dua kes ini. Sebab untuk kes Maria Chin dan juga kes di Johor, yang kes di Johor itu tidak di-*refer* dengan pihak polis untuk siasatan di bawah kumpulan jenayah terancang.

Cuma, apa yang kita faham di mana pihak SPRM yang menjalankan siasatan berkaitan dengan salah guna kuasa. So, perkara itu saya tak dapat nak jelaskan pada hari ini. Mungkin kita kena semak dulu dia punya siasatan dulu sebab apa, agensi lain yang menjalankan siasatan. Saya tak dapat nak jelaskan pada hari ini.

Tuan Pang Hok Liong: Bukan. Maksud saya, mereka adalah pegawai beruniform. Ya, kita mempertaruhkan kepercayaan kepada mereka untuk mempertahankan negara kita. Tetapi telah melakukan — definisilah, kesalahan keselamatan. Tetapi, tidak ditahan di bawah SOSMA. Saya pun tak suka, tapi tak menyokonglah mereka ditahan di bawah SOSMA oleh kerana SOSMA ini merupakan satu akta drakonianlah.

Tetapi saya nak bandingkan di sinilah. Nak tanya kenapa ada penyalahgunaan kuasa atau tidak menggunakan kuasa di bawah SOSMA ini? Itulah menjadi masalah.

Datuk Zulkifli bin Abidin: YB, kalau boleh saya tambah YB. Pertamanya, kes ini disiasat di bawah Akta SPRM. Seperti mana yang YB sedia maklum, Akta SPRM tidak termasuk dalam senarai yang di — kesalahan-kesalahan di bawah SOSMA. Jadi, kita tidak boleh menahan kelima-lima pegawai tentera tersebut menggunakan SOSMA. Mereka...

Tuan Pang Hok Liong: Adakah mereka melakukan kesalahan keselamatan?

Datuk Zulkifli bin Abidin: Kalau ikutkan dari segi...

Tuan Pang Hok Liong: Pada pandangan tuan?

Datuk Zulkifli bin Abidin: Mereka kalau ikut klasifikasi dari segi pihak berkuasa, mereka melakukan kesalahan yang berkaitan dengan di bawah Akta SPRM. Ada imbuhan yang mereka terima, daripada maklumat yang mereka berikan kepada pihak-pihak lain. Jadi, mereka ditahan di bawah Akta SPRM. Jadi, memandangkan SPRM tidak termasuk di bawah akta-akta yang boleh diambil tindakan di bawah SOSMA, jadi mereka ini tidak dikenakan tindakan di bawah SOSMA.

Tuan Khoo Poay Tiong: YB Pengerusi, mungkin saya boleh tambah. Apa yang dimaksudkan oleh Labis, barangkali selepas SPRM sudah membuat tangkapan, kenapa pihak PDRM tidak mengambil langkah melalui SOSMA untuk menahan lima pegawai tersebut? Sebab kesalahan mereka itu adalah kesalahan terhadap negara.

ACP Nor Azrina binti Mokhtar [USKP (P), Polis Diraja Malaysia (PDRM)]: Selamat petang, YB. Kalau jika saya boleh menambah, mencelah di sini. Saya ACP Azrina daripada Urus Setia KPM Perundangan.

Kalau kita lihat sendiri, di bawah KK itu sendiri menjelaskan apakah yang dikatakan akta — yang dinyatakan sebagai keselamatan. Sebab dia lebih menjurus kepada keselamatan kepada Persekutuan, kepada negara. Jadi, rasuah ini tidaklah dikategorikan sebagai satu keselamatan untuk tindakan di bawah SOSMA. Sebab, rasuah ini dia ada dia punya *channel*. Dia ada bawah SPRM. *Unless* SPRM apabila dia menyiasat, dia mendapati terdapat unsur-unsur di mana kesemua subjek ataupun suspek-suspek ini telah — mungkin sebagaimana yang YB sendiri kata, mungkin dia telah menjual rahsia.

Tapi, perlu dibuktikan bahawa wujudnya jual rahsia, ataupun semata-mata kesalahan itu adalah lebih berarah kepada kesalahan rasuah sahaja. Sebab, sebagaimana yang kita sendiri tahu dekat sini, untuk 3.1 ini perlu kita mempunyai sebab-sebab yang wajar untuk tangkap di bawah SOSMA. Kita tak boleh kata, “*Eh*,

sebab dalam berita menyatakan bahawa dia telah menjual rahsia kerajaan.” Adakah itulah yang telah diperolehi oleh SPRM semasa risikan dijalankan atau soal siasat dijalankan?

Sebab, di sini SPRM dan PDRM saling bekerjasama. Jika SPRM mendapati wujudnya unsur-unsur bahawa keselamatan negara terjejas dan membabitkan tentang kedaulatan negara, dia akan maklum PDRM dan kita sendiri memang akan jalankan tindakan kita untuk siasatan di bawah SOSMA. Jadi, itu yang saya rasa itu yang — tapi sebagaimana yang saya perlu jelaskan bahawa kita tidak mendapat butir-butir fakta-fakta yang sebenar. Jadi, itu adalah antara sebab-sebab kemungkinan SOSMA tidak dibuatlah terhadap suspek-suspek ini. Terima kasih, YB.

Tuan Pang Hok Liong: Terima kasih kepada keterangan tersebutlah. Kerisauan saya, nampaknya pihak pegawai tangkapan tersebut mempunyai justifikasi untuk menahan YB Maria Chin Abdullah di bawah SOSMA. Tapi, tiada justifikasi atau tak ada sebab yang munasabah untuk menahan lima pegawai kanan tersebut di bawah SOSMA.

■1210

So, mana bezanya?

Tuan Afnan Hamimi bin Dato’ Haji Taib Azamuddin: YB Pengerusi, saya rasa semua kita hari ini nak menjelaskan tentang prosedur tangkapan dan penahanan. Mungkin apa yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat tadi, saya rasa tak dapat nak dirungkaikan di sini kalau kita panjangkan lagi tajuk ini.

Tuan Pengerusi: Ya, ya. Mungkin ini adalah perkara yang telah lepas, tapi...
[Dicelah]

Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Mungkin kita minta jawapan bertulislah, jawapan bertulis.

Tuan Pengerusi: Kita nak tahu untuk apa yang perlu dibuat untuk menambahkan supaya ini tidak berulang. Saya ada dua soalan.

Pertama ialah adakah garis panduan diberikan kepada pegawai penyiasat kerana mereka yang menyiasat dan juga diberi kuasa untuk membuat keputusan, adakah orang itu dapat direman atau diberikan peranti elektronik? Tapi kalau saya bertanggungjawab untuk siasat, memang saya tidak akan lepaskan mereka yang saya nak siasat.

Orang yang kedua yang boleh membuat permohonan untuk alat peranti ialah pendakwa. Sama juga tanggungjawab dia ialah untuk mendakwa. Kalau dia percaya tidak ada kes, mengapa nak mendakwa? So, adakah garis panduan supaya kita

boleh melihat ada satu prosedur yang pada saya boleh dikatakan tidak ada konflik untuk memutuskan sama ada peranti digunakan atau diteruskan untuk reman?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Berkaitan dengan garis panduan kepada pegawai penyiasat, kita pihak JSJ telah membangunkan satu garis panduan penyiasatan kes jenayah terancang untuk memastikan siasatan berjalan dengan lancar mengikut tempoh yang telah ditetapkan.

Garis panduan ini telah kita bangunkan pada tahun 2023 dan kita telah uar-uarkan kepada kesemua pihak dalam PDRM berkaitan dengan garis panduan penyiasatan ini. Untuk garis panduan berkaitan dengan permohonan EMD, dalam garis panduan penyiasatan disebabkan undang-undang itu pun ada, kita juga ada masukkan di dalam garis panduan penyiasatan berkaitan dengan permohonan ataupun penggunaan EMD.

Walau bagaimanapun, perkara ini kita semua perlu merujuk kepada pihak Jabatan Peguam Negara sama ada pihak Jabatan Peguam Negara boleh ataupun membenarkan untuk permohonan penggunaan peranti elektronik ini diguna pakai kepada subjek yang ditangkap ataupun tidak dan justifikasi itu ada pada pihak Jabatan Peguam Negara.

Tuan Pengerusi: Apakah pendapat kalau kuasa ini diberikan kepada mahkamah supaya mereka yang siasat dan mereka yang mendakwa memberikan bukti kepada mahkamah untuk membuat keputusan? Ini pada saya daripada luar melihat lebih adil. Apa pandangan?

Datuk Zulkifli bin Abidin: YB, apa yang membezakan SOSMA dengan undang-undang lain ialah SOSMA ini adalah satu *procedural law*. Dia memberikan keistimewaan kepada ataupun kelebihan kepada pihak penyiasat untuk reman subjek ini lebih daripada tempoh subjek-subjek lain yang menggunakan KTJ ataupun Kanun Tatacara Jenayah (CPC).

CPC maksimum kita akan dapat 14 hari. Tapi untuk kesalahan-kesalahan keselamatan yang kita kategorikan di bawah SOSMA ini, pegawai penyiasat boleh menahan subjek sehingga tempoh maksimum 28 hari. Tapi apa yang membezakan juga dia dengan undang-undang *preventive law*?

Selepas 28 hari, pihak berkuasa kena buat keputusan sama ada untuk mendakwa ataupun membebaskan berdasarkan kepada siasatan yang telah dibuat dan rujukan yang telah dibuat kepada pihak TPR. Jadi, kena buat dua keputusan sama ada untuk membebaskan ataupun mendakwa subjek tersebut.

Jadi, ini ada perbezaannya dengan undang-undang *preventive law* macam POCA ataupun POTA ataupun LLPK di mana kita selepas tempoh tahanan akan diputuskan sama ada subjek ditahan selama tempoh dua tahun ataupun dikenakan sekatan selama tempoh dua tahun di mana-mana tempat atas kesalahan yang telah apa ini, atas perbuatan ataupun aktiviti yang mereka terlibat YB. Jadi, ini adalah SOSMA.

Tuan Pang Hok Liong: Bolehkah Datuk — boleh setuju dengan saya tak Datuk? Tahanan dalam tempoh 12 hari tersebut adalah terlalu panjang.

Datuk Zulkifli bin Abidin: Jadi, isu 28 hari ini kita telah dibincangkan dalam banyak forum YB. *Even*, dalam sesi-sesi libat urus pun kita dah bincang banyak tentang isu 28 hari ini.

Tapi kalau kita tengok kesalahan keselamatan yang kita bincangkan ini, dia melibatkan satu proses siasatan yang kompleks. Dia melibatkan sindiket yang ramai. Jadi, kalau soal siasat yang perlu dibuat bukan hanya seorang, dia perlu melibatkan beberapa orang. Jadi, mengambil masa yang lama untuk menjaga kerahsiaan, contohnya. Sekiranya tempoh siasatan itu pendek, apabila dilepaskan, mungkin maklumat itu, siasatan itu boleh bocor ataupun boleh gagal.

Yang keduanya, ia melibatkan proses dokumentasi. Pemisahan dokumentasi yang banyak oleh kerana sindiket tadi. Melibatkan kerjasama — mungkin perlukan kerjasama antarabangsa. Jadi, atas kompleksiti itu, tempoh 28 hari untuk siasatan adalah — untuk kesalahan keselamatan adalah munasabah. Tempoh minima yang pihak polis perlukan.

Itu pun YB, walaupun diberikan 28 hari, tapi pihak polis pada hari yang ke-21 perlu terus merujuk kertas siasatan kepada pihak Timbalan Pendakwa Raya untuk arahan selanjutnya. Jadi, sebenarnya tempoh siasatan yang perlu pihak polis dapat gunakan ialah 21 hari dan baki 7 hari ialah untuk melengkapkan lagi siasatan, YB.

Tuan Pang Hok Liong: Saya boleh bersetujulah dengan YB Pengerusi, bersetuju dengan pendapat Datuk tadi mengenai tempoh 28 tahun. Kalau suspek mereka merupakan ekstremis dalam organisasi atau kesan keganasan, saya beralih sekali lagi kepada kes YB Maria Chin.

Ia bukan satu kumpulan pengganas atau *extremism* kan? Kenapa tahanan ini tempoh 28 hari? Mana justifikasinya?

Tuan Khoo Poay Tiong: Ini YB Pengerusi... *[Dicelah]*

Tuan Pengerusi: Ini, jawatankuasa boleh membuat keputusanlah tentang perkara ini.

Tuan Afnan Hamimi bin Dato' Haji Taib Azamuddin: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* Ya, ya.

Tuan Pengerusi: Kita hanya dapat maklumat untuk membuat keputusan.
[Ahli-ahli berbincang sesama sendiri]

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Okey, soalan.

Tuan Khoo Poay Tiong: YB Pengerusi, yang kes Maria Chin. *Actually*, YB Maria Chin dah cabar di mahkamah dan hakim dah buat keputusan di mana Maria Chin salah tahan bawah SOSMA...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]* 30,000

Tuan Khoo Poay Tiong: ...dan telah diberi bayar gantilah. Barangkali kita mungkin boleh minta butiran secara jawapan bertulislah. Siapa yang beri arahan pada waktu itu, yang minta mereka tangkap Maria Chin bawah SOSMA. Mungkin itu kita nak tahulah, kenapa itu berlaku? Sebab, kita percaya PDRM memang profesional.

Bagi saya PDRM tak pernah salah tangkap orang. Tapi dalam hal ini, kenapa mereka boleh — siapa yang beri arahan untuk tangkap Maria Chin? Itu yang kita nak tahulah. Saya nak sambung sikit, YB Pengerusi.

Banyak yang kita terima aduan daripada tahanan ialah mereka kata mereka disalah tahan di bawah SOSMA, ya. Contohnya, ada yang mengadu kepada kita bahawa *handphone* dia ada satu gambar. Gambar mungkin berkaitan dengan ajaran sesatkah atau apa. Dengan adanya satu gambar dalam *handphone* mereka, mereka telah ditahan di bawah SOSMA.

Padahal mereka kata mereka *innocent*. Mereka tak tahu siapa yang hantar. Cuma dia lihat macam itu, lepas dia ditahan di bawah SOSMA. So, itu yang kita perlu perelaskan untuk meyakinkan kepada *public* bahawa SOSMA ini diperlukan. Kita faham apa yang dihadapi oleh PDRM. Apa nama cabaran itu. Ya, bahaya yang dihadapi sebab oleh kumpulan jenayah rancang ini. Okey, kita faham apa masalah yang dihadapi oleh pihak polis.

Kita pun nak *protect* anggota polis kita apabila nak lawan dengan jenayah berkumpul ini. Tetapi yang kita nak perlu jelaskan kepada *public* juga, bagaimana kita nak memastikan SOSMA ini tidak disalah guna? Itu yang kita nak penerangan daripada PDRM tentang salah tangkap itu.

■1220

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Okey, terima kasih, Yang Berhormat. Mungkin saya boleh maklumkan juga berkaitan dengan salah tahan. Kita siasat

kumpulan jenayah terancang adalah berdasarkan kepada risikan dan juga maklumat keterangan daripada saksi terlindung. So, saksi terlindung ini memberikan maklumat yang terperinci berkaitan dengan subjek-subjek yang terlibat dan juga kesalahan-kesalahan yang dilakukan oleh suspek-suspek di bawah kumpulan jenayah terancang.

So, kita — kalau setakat dalam *handphone*, memang kita akan buat pemeriksaan. Apabila tangkapan itu dibuat, kita automatik kita akan rampas *handphone*, kita akan buat pemeriksaan apa kandungan yang ada pada *handphone*. Jika sekiranya dalam kandungan *handphone* itu ada melakukan kesalahan selain daripada kesalahan di bawah jenayah terancang, itu masih lagi satu kesalahan.

Contoh saya bagi jika sekiranya ada pemilikan — lambang-lambang, kumpulan-kumpulan tertentu yang kita telah jadualkan di bawah Akta Pertubuhan. So, kita boleh gunakan itu sebagai salah satu daripada kesalahan di bawah Akta Pertubuhan. Bukan hanya *handphone* itu sahaja. Pada tubuh badan, jika sekiranya ada tatu-tatu yang berlambangkan kumpulan-kumpulan tertentu yang salah di bawah Akta Pertubuhan, itu juga kita gunakan sebagai satu kesalahan selain daripada siasatan yang kita jalankan di bawah kumpulan jenayah terancang.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, kalau kita lihat untuk kumpulan jenayah terancang ini, fokus kami pergi ke arah penjenayah tegar, penjenayah berulang. Di mana kalau daripada 46 kes yang kita siasat, ada empat kes di mana ahli kumpulan — beberapa ahli kumpulan yang sama kita ambil tindakan semula. *First* dia buat — contoh saya bagi pada tahun 2017, dia buat sekali. Kemudian, telah menjalani pendakwaan dan telah jatuh hukum. Kemudian, 2021 kita buat sekali lagi atas maklumat kesalahan serius. Tetapi pada tahun 2021 pula, dia ini dah naik taraf daripada *level* satu pergi kepada *level* tiga. Maknanya itu semua adalah berdasarkan kepada maklumat keterangan yang diberikan oleh saksi terlindung.

Kita hanya menggunakan maklumat keterangan yang diberikan oleh saksi terlindung untuk mengambil tindakan terhadap subjek-subjek di bawah jenayah terancang. Kalau maklumat keterangan daripada saksi terlindung itu tidak menyebut A ini terlibat, kita tak akan ambil tindakan kepada A.

Kita akan pastikan apa maklumat yang diberikan oleh saksi terlindung, pengecaman telah dibuat oleh saksi terlindung, itulah yang kita akan ambil tindakan. So, kita tak akan pergi ke arah orang lain yang tidak dicamkan oleh saksi terlindung ataupun yang tidak dinyatakan oleh saksi terlindung. Itu yang kita ambil tindakan. Penjenayah tegar, penjenayah berulang.

Selain daripada itu, kita juga nak melihat dari sudut risikan berkaitan dengan kewangan kumpulan itu sendiri. Jika perlu untuk kita ambil tindakan AMLA so kita akan arahkan pegawai penyiasat untuk membuat satu laporan polis bagi penyiasatan di bawah AMLA dilaksanakan.

Itu antara tindakan yang kita ambil dan juga faktor-faktor yang menyebabkan kenapa kita menjalankan siasatan kepada kumpulan jenayah terancang itu sendiri.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Saya...

Tuan Pengerusi: Soalan terakhirlah.

Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim: Ya. Yang Berhormat, saya nak tanya yang itulah. Kan AMLA tadi, apakah AMLA itu dia berasingan ataupun masuk bawah SOSMA? Sebab PMX telah umum dalam bajet, dua tangkapan yang dibuat di Penang dan juga di Selangor jumlah lebih dari RM4 *million*, wang yang ditahan. Adakah mereka — adakah AMLA ini ada undang-undang berasingan dan bukan bawah SOSMA?

Yang keduanya fasal SPRM itu saya setuju dengan kawan-kawan tadi supaya dilihat juga kehadiran SOSMA sebab dia ada — berita itu ceritakan mereka ini mendedahkan rahsia negara. Itu yang timbul persoalan. Kenapa kes itu kes SPRM?

Tetapi pada keseluruhannya, saya — prinsipnya kita menyokong SOSMA 28 hari itu sebab asal SOSMA ini 70 hari. Tetapi telah ditentang oleh — dulu kita turunkan 28 hari. Rasanya 70 hari sebab polis bagi justifikasi kena perlukan 70 hari tetapi dia turun kepada 28.

Saya rasa kita tidak ada masalah sebab sekurang-kurangnya kehadiran SOSMA boleh mengurangkan aktiviti kongsi gelap yang mengancam keselamatan kepada negara dan juga komuniti.

Jadi, kes-kes lain itu macam ditanya tadi saya rasa jawab berhati-hati sebab kes ini akan pergi mahkamah. Jadi, saya ingat sama ada *committee* ini boleh bertanya soalan yang mungkin boleh orang bawa ke mahkamah mungkin kes khusus kenapa tangkap? Kalau jawab kenapa tangkap, tiba-tiba kita orang bawa pergi mahkamah, masalah sedikit. Saya tak tahu macam mana kita boleh sembang selepas ini dan sebagainya.

Walau bagaimanapun, saya ucap tahniah sebab kehadiran SOSMA sekurang-kurangnya mengurangkan aktiviti kongsi gelap dan juga ancaman keselamatan dalam negara. Terima kasih. Saya nak minta tanya tentang AMLA tadi.

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Terima kasih, Yang Berhormat Dato'. Berkaitan dengan siasatan AMLA, siasatan AMLA dibuat siasatan secara berasingan. Dia tidak dibuat di bawah SOSMA.

So, SOSMA adalah undang-undang prosedur di mana kesalahannya adalah tertakluk di bawah kanun keseksaan. Siasatan di bawah kesalahan ataupun kumpulan jenayah terancang ini kita menggunakan prosedur SOSMA.

Jika sekiranya ada maklumat dalam tempoh siasatan yang kita jalankan, ada maklumat berkaitan dengan transaksi-transaksi kewangan, *money trail* yang kita perlu untuk lihat lebih jauh, kita akan mengarahkan pegawai penyiasat untuk membuat satu laporan polis berkaitan dengan siasatan di bawah AMLA.

Jadi, apabila laporan polis siasatan di bawah AMLA dibuat, kes untuk siasatan AMLA akan diambil alih oleh Unit AMLA di bawah PDRM. So, Unit AMLA akan buka satu lagi kertas siasatan. Kertas siasatan yang kumpulan jenayah terancang *still* lagi kami yang laksanakan dan kami tak pergi ke arah AMLA. So, kita dah serah kepada AMLA. Itu, Dato'.

Tuan Khoo Poay Tiong: Tuan Pengerusi, sedikit sahaja. Tentang penahanan 28 hari ya bagi jenayah terancang. Sekiranya kumpulan itu terlalu besar, kertas siasatan tak boleh dihabiskan pada tempoh 28 hari. Selalunya apakah yang akan dilakukan oleh PDRM?

ACP Mohd Hafiz bin Ya'acob: Terima kasih, YB. Buat masa ini, sebanyak 46 IP yang kita telah siasat dan kita akan cuba usahakan untuk dalam tempoh 21 hari dan *spare* tujuh hari itu kita laksanakan semua tindakan yang perlu. Sebab kita tak boleh nak pergi ke arah lebih daripada 28 hari. Undang-undang menyatakan tempoh tahanan daripada tangkapan ada 24 jam *plus* dengan 28 hari. Itu tempoh yang diberikan kepada pihak polis untuk menjalankan siasatan.

So, kita akan gunakan sepenuhnya tempoh tersebut untuk mendapatkan arahan pendakwaan. Kita tak akan — setakat ini tidak ada lagi kes-kes yang kita perlu siasat melebihi daripada tempoh tahanan yang diberikan. Walaupun ahli kumpulan itu ramai, kita akan usahakan sumber manusia yang kita akan *collab* daripada jabatan-jabatan ataupun bahagian-bahagian ini untuk kita usahakan untuk disiapkan dalam tempoh yang dibenarkan. Kita tak akan pergi lebih daripada 28 hari.

ACP Nor Azrina binti Mokhtar: Jika saya boleh menambah sedikit, YB. Kita melihat kepada bahawa apabila polis menjalankan siasatan bawah SOSMA, *it's not there and then*. Sebenarnya kita dah buat *intelligence gathering*. Kita dah banyak *intelligence gathering until it was right enough* baru kita akan membuat tangkapan.

Therefore, 28 days is properly sufficient untuk kita mendapatkan keputusanlah untuk membuat pendakwaan atau tidak.

Kalau kita lihat juga walaupun kalau kes itu *ad hoc*, kita lihat kepada kes Global Ikhwan. Kes itu memang kita tak tahu tiba-tiba meletup tetapi kita berjaya juga menyelesaikan dalam tempoh masa yang diberikan. Sebab kita menggunakan semua logistik yang kita ada untuk *properly attend to the case*.

So, hendak atau tidak hendak, kehendak undang-undang adalah 28 *days*. So, *before the seven days of the 28 days*, kita memang akan rujuk kepada DPP. So, kita pihak polis memang mengikut kesemua kehendak undang-undang. Kita juga ingin menegaskan bahawa kita tak sewenang-wenangnya menangkap kerana kita mempunyai *intelligence*.

Just macam YB beritahu tadi, untuk kes Maria Chin *because we don't have the privy* untuk dia punya *information*. So, *side* kita tak boleh nak bagi komen *on that*. *Maybe* kalau ada permintaan mungkin boleh.

So but on this ground, kita mengatakan bahawa untuk 28 *days* itu yang kita buat SOSMA itu memang kita kumpul dulu *intelligence*. *It's not that* kita terus tangkap, *no*. Kita memang ada *based on information* dan *based on intelligence* sebelum kita ambil tindakan. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Okey, terima kasih atas kerjasama dan maklumat yang telah diberikan. Ini sungguh membantu kita di dalam perkara ini.

Untuk jawatankuasa, sekretariat akan membuat satu draf tentang laporan dan kita akan bincang dan membuat keputusan. Sekali lagi saya ucapkan ribuan terima kasih dan ini sungguh membantu kita. Selamat petang.

[Mesyuarat ditangguhkan pada pukul 12.31 tengah hari]
